

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 42 · 20. januar
Sesjonen 2020–2021

Møte onsdag den 20. januar 2021 kl. 10

President: Tone Wilhelmsen Trøen

Dagsorden (nr. 42):

1. Muntlig spørretime
2. Ordinær spørretime
3. Referat

Presidenten: Presidenten vil av smittevern hensyn foreslå at publikumsgalleriet holdes stengt også under dagens møte. – Det anses vedtatt.

Den innkalte vararepresentanten for Telemark, Olav Urbø, tar nå sete.

Representanten Une Bastholm vil fremsette et representantforslag.

Une Bastholm (MDG) [10:00:43]: Jeg får ikke senket talerstolen, ser jeg. Men jeg har gleden av å fremme et representantforslag om klimatilpassing og styrket flom- og skredforebygging.

Presidenten: Representanten Freddy André Øvstegård vil fremsette et representantforslag.

Freddy André Øvstegård (SV) [10:01:11]: Jeg har gleden av å framsette et forslag på vegne av representantene Kari Elisabeth Kaski, Torgeir Knag Fylkesnes, Nicholas Wilkinson, Lars Haltbrekken, Karin Andersen og meg selv om å lage en plan for trygg gjenåpning av kulturlivet når smittesituasjonen åpner for det.

Presidenten: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [10:01:38]

Muntlig spørretime

Presidenten: Stortinget mottok mandag meddelelse fra Statsministerens kontor om at statsminister Erna Solberg vil møte til muntlig spørretime. Statsministeren er til stede, og vi er klare til å starte den muntlige spørretimen, som vil foregå på de to talerstolene der nede, som kanskje kan justeres opp og ned.

Vi starter da med første hovedspørsmål, fra representanten Jonas Gahr Støre.

Jonas Gahr Støre (A) [10:02:09]: Vi erfarer i dag den høyeste ledigheten Norge har hatt på flere tiår. Vi er i ferd med å passere 200 000 helt eller delvis ledige. Det kan handle om 500 per dag som nå stiller seg i denne køen. Det som er særlig urovekkende, er at de som dominerer, ut fra disse tallene, er unge under 30 år – om lag 50 000, hver fjerde. I Troms og Finnmark, vår nordlige landsdel, handler det om hver tredje. Uroen som da

bør oppta oss, er at vi kan stå foran faren for en tapt koronagenerasjon. De som organiserer studentene, snakker om at det kan ta flere år for dem som nå blir nyutdannet, å komme inn i arbeidsmarkedet, komme inn i det regulære livet, finansiere sitt eget liv videre. Vi må altså løfte blikket og se hva vi kan gjøre på den andre siden av koronakrisen, som vi håper vi kommer ut av. Vi må handle nå, treffe tiltak for at folk ikke blir stående utenfor permanent. Regjeringen har etter min mening vært bakpå med sine tiltak. Stortinget har rettet opp på en rekke områder, ved å være mer treffsikkert, mer rettferdig. Tiltakene skal vare så lenge krisen varer.

I går foreslo vi at det skulle komme tiltak for lønns-tilskudd. Statsministeren sier at hun er usikker på grunn av tekniske ting og sidevirkninger. Det er for lite handlekraft. Nå er antall ledige doblet på ett år, fra 100 000 til 200 000, men studerer man tiltakene Nav har for mennesker under 30 år, de unge, er de omtrent de samme på slutten av 2020 som de var på slutten av 2019. Statsministeren brukte ikke ordet «dugnad», hun brukte ordet «krafttak». Hvorfor er det ikke et krafttak nå for å sikre at de unge kan komme ut av ledighetskøen, komme inn i arbeid? Hvorfor så passiv?

Statsminister Erna Solberg [10:04:22]: Det vil vel kanskje ikke overraske noen at jeg er dypt uenig med representanten Gahr Støre i virkelighetsbeskrivelsen når det gjelder regjeringens håndtering av dette, rett og slett fordi at nettopp det at vi ikke skal få et varig stort utenforskap, har vært helt foran i regjeringens arbeid under hele denne pandemien. Derfor sa vi veldig tidlig at vi delte inn arbeidet i tre faser. Den ene fasen var å sørge for at vi håndterte helse og helseutgiftene i offentlig sektor, sikret bedriftene, sikret muligheter for å holde aktiviteten gående. Vi fortsatte å kompensere i andre fase, men i tredje fase dreide det seg om at vi allerede fra slutten av april / begynnelsen av mai skulle fokusere på veien ut av koronakrisen, hvordan denne rammet folk. Derfor har vi et stort prosjekt som heter Utdanningsløftet 2020, som innebærer at vi har åpnet for at permitterte kan ta utdanning, at de som har dagpenger, kan ta utdanning. Vi har også videreført det etter at denne pandemien eventuelt er over, ved at vi lager et nytt regelverk som gjør det mulig fremover. Vi har økt antallet studieplasser på fagutdanning, og vi har en rekke andre tiltak. For vi ser noen grupper som kommer til å være mest skadelidende i dette. Veldig mange av dem som har gått ledige og blitt permittert til nå, har gjennomsnittlig lavere utdanning. De har ikke fullført videregående skole. De har altså behov for påfyll og kompetanse for fremtidens arbeidsmarked.

I den tiden representanten Gahr Støre og jeg var unge – det kan kanskje være relativt hva vi definerer

som den tiden – var ca. 70 pst. av jobbene noe man kunne gå inn i som ufaglært. I dag er det ca. 10 pst. Det betyr at utdanning er viktig.

I tillegg har vi økt antallet tiltaksplasser. Jeg sa i redegjørelsen min på mandag at vi nå ser på nye tiltak, ikke minst for dem som har vært langtidsledige, for å følge dem enda tettere opp.

Jonas Gahr Støre (A) [10:06:30]: Beskrivelsen av kontrasten til Erna Solbergs og min ungdom kan jeg egentlig slutte meg til, men det er ikke saken. Saken er her og nå. Saken er alle de som nå er utenfor, som faller utenfor, dominansen av de unge blant dem som er ledige, og at det gjøres for lite konkret. Vi har nå mulighet til å se bortenfor denne krisen. Hvis det er riktig at vi kan vaksinere hele befolkningen innen sommeren, at hjulene kommer i gang, må tiltakene nå være treffsikre overfor de unge. Mitt spørsmål er: Hvorfor er ikke Nav utstyrt med større krafttak for å møte dette økte antallet, for å møte at i Troms og Finnmark er én av tre av dem som melder seg ledige, under 30 år? I landet kan det handle om én av fire. Det settes inn for lite tiltak. I går ble det her i Stortinget vedtatt en rekke punkter som retter opp noe av situasjonen, med aktivitet, med tiltak, med å støtte bedriftene og med å holde dem gående. Men jeg etterlyser et klarere svar, en klarere ambisjon og konkrete tiltak fra statsministeren på dette. Så kan vi være enige om analysene, at det er alvorlig, men det er tiltakene som teller.

Statsminister Erna Solberg [10:07:31]: Like før jul vedtok Stortinget et meget ekspansivt statsbudsjett i et samarbeid mellom regjeringspartiene og Fremskrittspartiet. Det inneholder 7 000 flere tiltaksplasser, det inneholder en tydelig prioritering av langtidsledige og unge for å sikre at de får kunnskap og kompetanse, men også at de får tiltak for å hjelpe. De pengene rulles nå ut. Det er nå statsbudsjettet for 2021 starter å virke, med en betydelig høyere kraftsatsing på dette.

I tillegg sa jeg i min redegjørelse på mandag at regjeringen jobber både med nye tiltak for dem som er langtidsledige, og med tiltak for barn og unge. I motsetning til de tiltakene som ble vedtatt på tirsdag, har vi sagt at i proposisjonen den 29. kommer vi med tiltak som opposisjonen ikke hadde lagt inn i sin tiltaksliste, nettopp rettet mot denne gruppen.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Jonas Gahr Støre.

Jonas Gahr Støre (A) [10:08:29]: Jeg tror statsministeren kan være trygg på at vi skal møte den proposisjonen offensivt. 7 000 tiltaksplasser er bra, men i for-

hold til tallet på unge som er ledige, mener jeg det er mangelfullt.

Hva er det som bidrar til arbeid? Vi har hatt diskusjonen gående om det temaet, som jeg mener handler om rettferdighet og anstendighet. De som gikk permittert gjennom 2020 – som ble permittert fordi politikken har stengt ned deler av samfunnet fordi det var nødvendig – kan nå erfare at om de får jobb det første halvåret dette året, 2021, og det får vi håpe, får de ikke feriepenger som de har opptjent, når sommeren kommer. Jeg har etterlyst, og vi hadde det oppe i salen i går: Hva er egentlig begrunnelsen for at man i 2015 fratok folk den rettigheten? Tallene var lavere i 2016, 2017, 2018 og 2019. Nå ser vi at 200 000 erfarer denne situasjonen – de opplever at i motsetning til oss som har vært heldige å ha jobb og ikke har blitt stengt ned, får de ikke disse feriepengene. I 2015 sa man at grunnen til at man fjernet den rettigheten, var at den var lite målrettet til å stimulere til arbeid. Mener statsministeren at det å miste rettigheten til å tjene opp feriepenger stimulerer folk til å komme i arbeid?

Statsminister Erna Solberg [10:09:35]: Jeg vil påpeke at det temaet som nå tas opp, ikke nødvendigvis er det som er målrettet for å få barn og unge og nyutdannede ut i jobb. Tvert imot illustrerer det grunnen til at vi i 2015 sa at vi skulle gjøre endringer på dette. Vi mente at det var viktigst å prioritere dem som var arbeidsledige, og få dem tilbake i jobb, at vi måtte gjøre noen endringer i våre velferdssystemer for hvordan vi hadde inntektssikring, for å ha rom nok til fremover å kunne satse mest på dem som trenger mest hjelp. Derfor har vi stått fast på dette. Det er interessant å se at selv om Arbeiderpartiet var imot det i 2015, la de ikke inn en krone i budsjettene for 2016, 2017, 2018, 2019 og 2020 til å reversere den reformen. Det viser også veldig mange andre saker Arbeiderpartiet tar opp i debatten. De har ikke penger i sine alternative statsbudsjetter, men de er høye og mørke i debattene.

Presidenten: Jonas Gahr Støre – til oppfølgingsspørsmål.

Jonas Gahr Støre (A) [10:10:38]: Jeg er høy – og stadig gråere! Og jeg får flere grå hår i hodet av å høre på statsministerens argumentasjon, for vi klarer ikke hvert år å rette opp alle disse kuttene denne statsministeren gjennomfører i sin regjering, om det er brillestøtte og behandling til brannskadde, eller hva det måtte være. Vi må ha et nytt flertall for en ny regjering for å gjøre det.

Da koronaen satte inn og flere hundre tusen kom i en situasjon der de ble permittert, sa vi: Det handler om rettferdighet og anstendighet. Da fant vi 3 mrd. kr og

prioriterte at de skal få den rettigheten å kunne ta barna sine med på ferie og ha økonomi til det, og vi unnlot, av mange årsaker, å kutte i formuesskatten til dem som har mest. Det handler om rettferdighet og anstendighet. Vi retter opp.

Spørsmålet er: Tror fortsatt statsministeren at kokken Robin i Bergen som søker jobber og ikke får dem, blir mer oppmuntret til å søke de jobbene når han ikke får feriepengen for den tiden han går permittert? Tror hun det?

Statsminister Erna Solberg [10:11:40]: Nei, statsministeren gjør noen valg. Og valget vårt er faktisk å stille opp for de unge med mer tiltak og for langtidsledige med hjelp. Det ble godt dokumentert på NRKs Debatten i går at de ordningene som flertallet på Stortinget – Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre – har vært for, bidrar til bedre ordninger for dem som er permittert eller på dagpenger, når man altså får mer når man har ferie, enn det Arbeiderpartiets modell ville gitt.

Så gjør vi noen valg, og de valgene kommer vi til å få flere og flere av når vi er tilbake igjen fra den tiden der vi nå kan stimulere økonomien veldig mye. De valgene vi må gjøre, vil bli flere og flere for å få plass til de viktigste tiltakene, som er å sørge for å inkludere flere som har stått utenfor arbeidslivet i lang tid, sørge for god kompetanse, mer kunnskap og målrettede tiltak. Det er viktigere enn at de som midlertidig er utenfor og kommer tilbake igjen i jobb, får feriepengen.

Presidenten: Jonas Gahr Støre – til oppfølgings-spørsmål.

Jonas Gahr Støre (A) [10:12:44]: Statsministerens ordning for de langtidsledige om sommeren: 50 000 vil kunne nyte godt av den. Det er godt at de kan få de feriepengene når de går langtidsledige. Men hvis man har vært ledig i 51 uker og en del dager og man får jobb på våren, mister man alt med statsministerens opplegg. Det er over 200 000. Og de som er langtidsledige og får feriepengen sommeren 2021, og går videre som langtidsledige, tjener ikke opp noen ting til sommeren 2022. Da rammes de i år to. Det er en dårligere og mindre treffsikker ordning. Jeg gjentar: Det er urettferdig og ikke treffsikkert for de over 200 000 som har gått permittert. Og kommer de i jobb i 2021 – og det får vi håpe de gjør – skal de oppleve at når sommeren kommer, kan de ikke ta med familien sin på ferie, økonomien skal rammes. Det er – igjen – urettferdig i en tid da bør-sen går bra, de som har jobb, har det bra, og de som har hatt hjemmekontor, har hatt det bra. De som har vært rammet, får det enda tyngre. Jeg mener det er urettferdig og uanstendig.

Statsminister Erna Solberg [10:13:43]: Jeg konstaterer at Arbeiderpartiet innrømmer at for 50 000 mennesker er det systemet vi har i dag, bedre enn Arbeiderpartiets system. Det synes jeg er en fin innrømmelse, for man gir av og til inntrykk av at vi har tatt vekk feriepen-gen for folk som er permittert og ledige. Nei, vi har inn-ført ferie og betaling under det for folk som er langtids-ledige, på en annen måte enn tidligere, men ikke slik at man tjener opp feriepen-gen av den tiden man er per-mittert.

Jeg skjønner at det er urimelig nå, ifølge Arbeider-partiets argumentasjon, men det var altså rimelig i 2016, 2017, 2018 og 2019 i deres alternative budsjetter. Det er også en interessant påpekning av at dette ikke var prioritert. Jeg står for den prioriteringen vi gjør, at vi prioriterer dem som er lengst utenfor og kommer til-bake igjen til arbeidslivet, med målrettede tiltak og sør-ger for at vi hjelper dem på dagpenger mer fremover. Vi må gjøre noen valg som politikere av hvor vi retter de pengene vi har.

Presidenten: Cecilie Myrseth – til oppfølgings-spørsmål.

Cecilie Myrseth (A) [10:14:53]: I går var en veldig viktig dag for veldig mange, for det vi gjorde i Stortin-get, vil bidra til å sikre mange unge mennesker og folk generelt sin hverdag. Det vil sikre mange bedrifters overlevelse. Det som skjedde i går, var at Stortinget gjorde jobben som regjeringen har feilet å gjøre i veldig lang tid.

I Troms og Finnmark er én av tre av dem som står utenfor arbeidslivet, under 30 år. Det er alvorlig. Og hvilke bransjer kommer de fra? Det er reiseliv, det er servering, det er transport og logistikk – viktige bran-sjer. I går kunne vi også lese i VG at det var flere av tilta-kene som statsministeren var usikker på om kunne gjennomføres: lønnstilskudd eller ventilordningen, som er kjempeviktig.

Spørsmålet mitt til statsministeren er: Tenker stats-ministerens at de vedtakene som fattes i Stortinget, er veiledende for regjeringen?

Statsminister Erna Solberg [10:15:51]: Nei, men vedtak som fattes uten forutgående utredning og be-handling, er det også regjeringens plikt – og jeg under-streker det: plikt – til å opplyse om at det kan være ut-fordringer knyttet til gjennomføringen av. Noen av vedtakene som ble fattet i går, vil kreve at vi f.eks. har ESA-godkjennelse. Noen av dem vil være teknisk kre-vende å gjennomføre, og vi vil komme tilbake igjen til Stortinget. Men det er også min plikt å opplyse Stortin-get om at de vedtakene de fatter, kan medføre vanske-ligheter. Det ville vært en unnlattelssynd for en regje-

ring ikke å gjøre Stortinget oppmerksom på det. Når man har en saksbehandling der man gjør ting rett over bordet, må man forvente det.

Når det gjelder de unge som står utenfor, er dette hovedprioriteringen for regjeringen. Det er derfor vi har et stort utdanningsløft. Det er derfor vi jobber med bransjeprogrammer. Det er derfor vi jobber med å målrette innsatsen, som det også står i det som ligger i statsbudsjettet om flere tiltaksplasser. Der står det også målrettet og tydelig at det dreier seg om unge for å sikre at det ikke blir en tapt generasjon av denne situasjonen.

Presidenten: Cecilie Myrseth – til oppfølgingsspørsmål.

Cecilie Myrseth (A) [10:17:00]: En av utfordringene de siste månedene har vært regjeringens tilfredshet med seg selv og alt man har fått til. Problemet er at det er altfor mange ting man ikke har fått til. Det viser tallene. For eksempel når det kommer til ledige, så øker de måned for måned, også for dem som er unge.

I går vedtok vi som sagt viktige ting. Statsministeren har også klart å uttale at de som er ledige, bare kan finne seg en annen jobb. Jeg kan garantere statsministeren at det har provosert veldig mange. Det har gjort mange ufattelig frustrert, for de vet at de sitter hjemme, har veldig behov for, lyst til og ønske om å komme seg tilbake på jobb, men det er ikke mulig. Når man er resepsjonist i Tromsø, vet man at reiselivet vil komme tilbake igjen. Det vil være behov for den kompetansen man har, den fagkompetansen man har, men det er ingen andre hoteller man kan søke jobb på. Jeg vet ikke hvor man skal dra for å få jobb på et hotell om dagen.

Så mitt spørsmål er: Mener statsministeren at det ikke vil være bruk for disse folkene? Burde resepsjonistene, f.eks. i Tromsø, finne seg noe annet å gjøre?

Statsminister Erna Solberg [10:18:08]: Jeg synes egentlig at stortingsrepresentanter bør stille et visst krav til sannhetsgehalten i det de siterer andre på. Det representanten nå sier, har jeg aldri sagt. Det jeg har sagt – og det mener jeg er riktig – er at det er viktig at man både tar etterutdanning, og at man leter etter ny jobb og ikke blir sittende fast i permitteringen. Jeg har aldri sagt at man bare kan finne seg en annen jobb. Det er en forringelse av den politiske debatten.

Når det gjelder spørsmålet om det å finne seg en ny jobb, så vet vi at det er vanskelig. Det er vanskelig fordi mange av dem som er arbeidsledige, har lavere kompetanse enn gjennomsnittet i arbeidslivet. Det betyr at vi er nødt til å jobbe med gode etter- og videreutdanningsordninger og gode ordninger i permitterings-tiden. Det har regjeringen fått på plass.

Så er det sånn at ledigheten gikk litt ned i desember. Den har gått ned i høst, opp igjen i november og litt opp igjen nå i januar, fordi vi har strengere tiltak. Men målet vårt er hele tiden å få ledigheten så lav som mulig og kvalifisere folk på veien til dette.

Presidenten: Siv Jensen – til oppfølgingsspørsmål.

Siv Jensen (FrP) [10:19:26]: Mange av dem som vil slite i arbeidsmarkedet fremover, er dem med lav eller ingen utdanning, og mange av dem finner man i serveringsbransjen. Derfor gjorde Stortinget et klokt vedtak i går knyttet til skjenkeforbudet, rett og slett fordi det kan bidra til å redde jobber. Men så hørte vi helseministeren kommentere dette gjennom ettermiddagen og kvelden i går. Han sa at Stortinget nå hadde foretatt en prioritering med tanke på gjenåpningen. Men regjeringen varslet jo selv i forbindelse med nye tiltak at de ville komme tilbake til en vurdering av skjenkeforbudet allerede neste uke.

Betyr det helseministeren sa i går, at regjeringen hadde bestemt seg på forhånd? Eller snakker helseministeren usant når han presenterer det på denne måten og sier at Stortinget nå har foretatt prioriteringer i en eller annen kø som regjeringen åpenbart har? Synes statsministeren at helseministeren håndterte dette på en voksen måte i går?

Statsminister Erna Solberg [10:20:31]: Jeg har stor tiltro til helseministerens håndtering av disse spørsmålene. Det er helt riktig at regjeringen fikk to motstridende anbefalinger fra våre helsefaglige myndigheter. Vi fikk en anbefaling fra Folkehelseinstituttet om å åpne noe ved å gå tilbake til at kommunene kunne gjøre en vurdering innenfor en ramme om ikke å ha åpent utover kl. 22. Det andre rådet vi fikk, fra Helsedirektoratet, var at vi ikke burde åpne før om 14 dager, fordi vi var i en veldig ustabil situasjon. Regjeringen sa da at vi ikke vil åpne nå, for nå fulgte vi de prioriteringene vi har lagt til grunn, og som vi har opplevd at det har vært stor og positiv tilbakemelding på at vi har hatt, nemlig at vi prioriterte barn og unge. Etter at vi hadde prioritert helse, var det det som var det viktigste. Så vet vi at dette har konsekvenser for jobber, og at det er krevende, men vi mente at vi skulle vurdere dette i neste uke. Om vi skulle komme til ja eller nei, ville være avhengig av smittetall og ikke minst hvordan vi så utviklingen med muterte virus, for det er jo det som er det potensielt eksplosive i dag, at vi ikke vet hvordan det kommer til å utvikle seg.

Presidenten: Geir Pollestad – til oppfølgingsspørsmål.

Geir Pollestad (Sp) [10:21:56]: 200 000 arbeidsledige – det er alvorleg. Eg høyrer ein statsminister som fyrst og fremst er veldig fornøgd med seg sjølv og innsatsen til regjeringa oppi dette. Eg meiner ein aldri kan vera fornøgd når 200 000 er ledige.

I går gjorde Stortinget ei rekkje viktige vedtak for å få opp aktiviteten og for å gje meir tryggleik til næringsliv og folk. Det var ikkje statsministeren nemneverdig fornøgd med og gav uttrykk for det. Det har vore gledelig å få med seg responsen etterpå – folk der ute er veldig godt fornøgte med det som er gjort.

Mitt spørsmål er: Kor raskt vil dei vedtaka som vart gjorde i går, verta sette ut i livet, og vil dei påverka proposisjonen med krisetiltak som skal leggjast fram den 29. januar?

Statsminister Erna Solberg [10:22:58]: Regjeringen er aldri 100 pst. fornøyd. Det er ingenting i mitt genmateriale som tilsier at jeg noen gang kommer til å være 100 pst. fornøyd, verken med regjeringen eller med samfunnsutviklingen, før jeg ser et samfunn som håndterer at mange står utenfor, at det er lav ledighet, og at vi klarer å få det til. Derfor er vi mest opptatt av hva vi skal klare å få til fremover.

Det er en utfordring å få til en balanse mellom å øke aktiviteten og samtidig ha smittevernarbeid for å senke aktivitet og redusere møteplassene for folk. Det er det grunnleggende spennet vi har når det gjelder håndteringen av viruset. Viruset håndteres gjennom at vi møter færrest mulig. Da er det en utfordring å gi gass og samtidig håndtere viruset.

Vi kommer til å gjøre vurderinger av alle disse sakene og vil selvfølgelig melde tilbake til Stortinget. Noen av sakene er veldig enkle, og det hadde ikke vært nødvendig å sende dem via Stortinget. Det var også regjeringspartiernes mening. Å endre en dato i en proposisjon, fra 1. juli til 1. oktober, krever ikke en regjeringsutredning. Det kan Stortinget gjøre. De andre sakene kommer vi tilbake til, og vi vil vise pro og kontra og gi et grunnlag for at Stortinget kan fatte vedtak i de enkelte sakene.

Presidenten: Vi går da videre til neste hovedspørsmål.

Siv Jensen (FrP) [10:24:28]: Finansieringsmodellen for bygging av nye sykehus er et økende problem. For å ta et eksempel: Byggingen av et nytt, stort sykehus i Oslo krever 2,1 mrd. kr i innsparing på drift før et nytt bygg i det hele tatt kan realiseres. Så kan man jo spørre hvorfor man ikke har kommet på den tanken tidligere, hvis det er så enkelt å spare inn 2,1 mrd. kr på drift. Det er jo nødvendigvis sånn at den måten å gjøre det på kommer til å gå ut over pasientbehandlingen. Og det

går ut over muligheten til sykehusbygg i resten av denne enorme helseregionen. Det er Innlandet, Sørlandet, Viken, Oslo, Vestfold og Telemark. Vi så f.eks. at sykehuset på Kalnes ble nedskalert på grunn av pengemangel. Så jeg mener det er all mulig grunn til å være bekymret.

Hvordan skal vi for fremtiden klare å bygge i henhold til de faktiske behovene? Vi vet fra erfaringer med tidligere byggeprosjekter at de nedskaleres underveis, og at man gjerne kommer i en situasjon med korridorpasienter allerede fra dag én i nye sykehus.

Mitt spørsmål til statsministeren er: Er hun enig i at det nå er på tide med en ny finansieringsmodell, der investering og drift skilles fra hverandre?

Statsminister Erna Solberg [10:25:53]: Det har aldri vært bygget så mye sykehus som det gjøres for øyeblikket. I nord har nesten alle sykehusene i løpet av de senere årene fått enten nye bygg eller tilbygg, eller annet har vært i planer for dette. Det er stor aktivitet, og som den tidligere finansministeren nok vet, er dette en av de store toppene vi har. Vi har gått fra ca. 2 mrd. kr i låneordning til en betydelig høyere låneordning til sykehusene fra statens side og inn i budsjettet.

Det betyr at dagens sykehusfinansieringsmodell faktisk fungerer for å bygge nye sykehus. Den fungerer ved at man gjør en prioritering. Man har også ganske gode modeller for å holde kostnadene rundt byggingen av sykehus under kontroll. I motsetning til en del andre statlige bygg har jo modellen rundt Sykehusbygg gitt bedre kostnadskontroll fordi de som er brukere, sitter tett på og tar regningen for det. Det er noe av det som jeg i hele min regjeringsperiode har opplevd at vi har søkt etter å finne gode modeller for og diskutert hvordan vi kan få på andre måter.

Det betyr at jeg ikke er forberedt på å vrake den finansieringsmodellen vi har, i dag, for jeg tror den for øyeblikket gir oss mer sykehusbygg, bedre investeringer og bedre kontroll. Men jeg er alltid åpen for å se på nye modeller. Noe av det første vi gjorde, var jo å øke statens låneandel, sånn at man kunne strekke ut kostnadene for sykehusene ved at egenandelen i begynnelsen var mindre. Det er mulig å se på andre modeller. Men noe av kjernemodellen hvor drift og investering ses sammen, er noe av det som gir oss bedre kostnadskontroll, og som faktisk også bidrar til solidarisk oppstilling i et foretak for å få mer bygg.

Så akkurat denne perioden vil jeg si er en periode hvor vi ser en formidabel vekst i nye helsebygg.

Siv Jensen (FrP) [10:28:01]: Men det er også slik at når man skal bygge et stort sykehus i en del av en stor helseregion, kan det gå på bekostning av behovene i andre deler av helseregionen. Det er mange som be-

kymrer seg over denne finansieringsmodellen og ser at det er behov for å finne nye måter å gjøre det på.

La meg ta et annet eksempel. Sjukehuset Nordmøre og Romsdal har en prislapp på 4–5 mrd. kr og finansieres med 70 pst. lån fra staten og 30 pst. egenkapital. Skanska vant anbudet, men nå vil helseforetaket avlyse hele kontrakten. 600 mill. kr er brukt til planlegging, men det avlyses nå for andre gang. Allerede før man planla for dette sykehuset, gikk Helse Møre og Romsdal i underskudd. Hvordan skal de klare å ruste seg til å ta den investeringen uten at det går ut over pasientene?

Statsminister Erna Solberg [10:28:55]: For det første har jeg lyst til å understreke at for regjeringen er det viktig at prosjektet for nytt sykehus for Nordmøre og Romsdal skal slutføres. Prosjektgjennomføringen og økonomiske rammer må avklares mellom Helse Møre og Romsdal og Helse Midt-Norge. Det betyr at hele helseforetaket må være enige om hvordan man kan gjøre en finansiering, på samme måte som man har vært enige om andre bygg tidligere i foretaket.

Det er nå møter som pågår for å finne frem til hvordan man kan løse dette fremover. Styresaken som er nå, viser at kostnadene forventes å være høyere enn det som så langt har vært lagt til grunn. Planene er bearbeidet, og brukere og ansatte har vært med på å gjøre det arbeidet. Å forkaste en finansieringsmodell og foretaksmodellen for sykehusene når det gjelder investeringer i nye sykehus, fordi man har en utfordring ett sted, mener jeg vil være feil. Men vi følger dette tett, og vi er opptatt av at det nye sykehuset skal realiseres, fordi det er utrolig viktig. Det henger også sammen med at det er viktig også for å sørge for at de som bor i denne regionen, får et godt kvalifisert tilbud fremover.

Presidenten: Siv Jensen – til oppfølgingsspørsmål.

Siv Jensen (FrP) [10:30:10]: Men den usikkerheten som nå har oppstått rundt dette nye sykehuset på Nordmøre, betyr antagelig også usikkerhet om en mulig ferdigstillelse. Stortinget har på et tidspunkt vedtatt at fødeavdelingen i Kristiansund skal bestå inntil fødeavdelingen ved et nytt sykehus på Hjelset er i drift. Med tanke på den anbudskrigen som nå pågår mellom Skanska og Helse Møre og Romsdal, og den usikkerheten som nå skapes, har man besluttet å legge ned denne fødeavdelingen, til tross for Stortingets vedtak. Er det greit?

Statsminister Erna Solberg [10:30:44]: Det er ikke på grunn av den diskusjonen som er mellom helseforetaket og Skanska, man har gjort endringer i fødetilbudet. Det helseforetaket selv sier, er at de ikke får nok kvalifisert personell til å drifte avdelingen i Kristian-

sund. Det kan ikke vi overprøve. Det er et tydelig signal – man sier at man ikke får nok gynekologer. For å ha en fødeavdeling må vi ha høy nok kvalitet, vi må sikre at kvaliteten er til stede. Regjeringen vil jobbe med at vi skal sørge for at vi har et godt fødetilbud både i Kristiansund og i Molde, men det er de medisinske ansvarlige og ledelsen på sykehuset som har ansvar å sørge for at kvaliteten i tilbudet er god nok. Sier de at de ikke får nok leger med kvalifikasjoner til å drifte det tilbudet, er det også deres ansvar å gjøre endringer. Jeg mener at det kan vi ikke politisere, det hensynet er overfor dem som er fødende, at de har kvalifisert hjelp.

Presidenten: Siv Jensen – til oppfølgingsspørsmål.

Siv Jensen (FrP) [10:31:58]: Jeg mener at dette ordskiftet viser behovet for å tenke nytt i måten vi finansierer og organiserer hele sykehusdriften vår på. Vi har jo også, som jeg sa, over lengre tid sett at denne måten å finansiere sykehusbygging på går ut over pasientene. Man klarer ikke å gjennomføre i tråd med de planene man har lagt, og man bygger heller ikke sykehusene i tråd med de behovene man ser i forhold til demografi og annen type utvikling.

Vi må sikre at vi har pasienttrygghet over hele landet, og når vi har denne måten å organisere det på, med store helseregioner, viser det at vi ikke bare trenger en ny finansieringsmodell – vi trenger faktisk også å avvikle de regionale helseforetakene. For situasjonen er nå sann at Innlandet er avhengig av Oslo, Vestfold er avhengig av Sørlandet, og Møre og Romsdal er avhengig av Trøndelag. Vi kan ikke holde på sann hvis vi skal sikre at det bygges i tråd med behov over hele landet, for å sikre trygghet for pasientene våre.

Statsminister Erna Solberg [10:33:08]: Sykehusreformen ble gjennomført i 2000 og 2001 ved å etablere et nasjonalt felles ansvar for likeverdige helsetjenester i hele landet. Da tok staten over ansvaret. Det ble støttet av Fremskrittspartiet og Høyre da Arbeiderparti-regjeringen fremmet det, og det er viktig å holde fast på det.

Det som skjer innenfor sykehussektoren, er at vi får en betydelig større grad av spesialisering på noen områder og en større grad av ting som kan desentraliseres, som gjelder store folkesykdommer, som er mindre spesialisert, og som mange skal ha tilgjengelig. Det må være en arbeidsdeling på de spesialiserte ordningene. Dagens forvaltningsmodell for sykehusene og foretaksmodellen bidrar til det.

Vi har sett på spørsmål om alternativer til foretaksmodellen. Vi mener at det ville skapt mye støy, stor uro og mindre behandling av pasienter å gjøre endringer i foretaksmodellen, selv om vi kanskje ikke ville valgt denne modellen hvis vi hadde startet med blanke ark.

Siv Jensen (FrP) [10:34:15]: Det er helt riktig at Fremskrittspartiet støttet statlig overtakelse av sykehusene, men vi har også hele tiden ment at modellen med regionale helseforetak er feil fordi man på den måten ikke dimensjonerer og planlegger for behovene over hele landet, men gjør ulike deler av landet avhengige av hverandre når det gjelder evnen til å finansiere byggingen.

Så lenge man har en finansieringsmodell der man må spare inn på drift for å skaffe midler til veie til bygg, betyr det nødvendigvis at man må sette viktige prosjekter på vent i én del av en helseregion for å finansiere et byggeprosjekt i en annen del av helseregionen. Derfor mener jeg at vi trenger en fornyet diskusjon, både om finansieringsmodell og om måten vi organiserer hele sykehusstrukturen vår på, hvis vi skal klare å sikre at vi får et fullverdig helsetilbud over hele landet.

Jeg merket meg at statsministeren innledningsvis sa seg villig til å diskutere det, men jeg synes kanskje at man må gå litt mer systematisk til verks.

Statsminister Erna Solberg [10:35:18]: Den modellen vi har i dag, fikk vi fordi Fremskrittspartiet ga Arbeiderpartiet en blankofullmakt på sekundær stemming. Da jeg satt i møte for å forhandle med Arbeiderpartiet, og det gjorde jeg sammen med Annelise Høegh og representanter for Fremskrittspartiet, var det første Fremskrittspartiet sa i det forhandlingsmøtet, at de kunne garantere at de skulle støtte det subsidiært. Da svarte Arbeiderpartiet: Men da er vi jo enige om dette og har ingen grunn for å forhandle. Det er historien bak det hele. Så litt ansvar for den modellen vi har, må nok Fremskrittspartiet ta selv om dette er 20 år siden.

Så er jeg enig i at vi kan tenke oss å se på andre modeller rundt noen investeringer fremover, men hovedbiten av den måten vi finansierer på i dag, har bidratt til at vi bygger flere nye sykehus, at vi har bedre kostnadskontroll, og at vi ikke gjør endringer som gjør at vi får mindre kostnadskontroll – slik at vi ikke får bygget de sykehusene vi trenger, og får en lavere andel sykehus. Og hvis man har en annen modell, vil man i statsbudsjettet måtte ta ned annen aktivitet for å få plass til eventuelle sykehusbygg.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [10:36:45]: Noe av det som vil stå igjen etter dagens regjering, er en enorm vilje til å overkjøre lokalsamfunn. Vi har sett det gang etter gang. Vi hadde regionreformen, den såkalte demokratireformen, som endte med tvang for Finnmark og Troms. 87 pst. av befolkningen sa nei til sammenslåing. Regjeringen mente at de visste bedre, og tvang det igjennom.

Vi så det med den såkalte nærpoltireformen. Lokalsamfunn sa at her ble det for lange avstander. Regjeringen, med Høyre og Fremskrittspartiet, valgte å ikke lytte og overkjørte.

Videre var det domstolene og tingrettssentraliseringen som vi så før jul. Lokalsamfunn sa tydelig fra, men regjeringen valgte å ikke lytte og overkjørte.

Så til høyskolereformen: Det var en struktur- og sentraliseringsreform, der man bare tvang ting igjenom.

Det har vært en linje fra regjeringen at regjeringen hele tiden har oppfattet at de vet bedre enn de som faktisk blir berørt av politikken.

Nå har vi sett en ny linje – at Stortinget heller ikke blir lyttet til når Stortinget fatter tydelige vedtak. Vi har sett to eksempler nå den siste uken. Det ene gjelder ulv. Det var en stor debatt i Stortinget der Stortinget ikke fulgte regjeringens forslag om høyere bestandstall og satte det ned. Regjeringen følger det ikke opp. Vi har sett det i denne runden om fødeavdeling i Kristiansund. Grunnen til at det kom et tydelig stortingsvedtak, var at det hadde vært uro rundt det tilbudet over tid. Man så at regjeringen ikke gjorde noe for å sikre ro og trygghet for fødeavdelingen. Stortinget gikk da inn, fattet et eget vedtak den 14. mai for å skape trygghet og ro, men så har ikke regjeringen gjort noe for å skape trygghet og ro etter 14. mai 2020. Nå ser vi at det vi fryktet i mai i fjor, skjer, at fødeavdelingen i Kristiansund blir lagt ned. Regjeringen har ikke bidratt til å skape trygghet rundt det viktige tilbudet på Nordmøre.

Vil statsministeren nå gripe inn, hjelpe til, sånn at det blir et forsvarlig og godt tilbud for fødende også på Nordmøre?

Statsminister Erna Solberg [10:38:49]: Jeg forstår at det er Senterpartiets forsøk på å fortelle historien om denne regjeringen. Men jeg kan fortelle en alternativ historie, f.eks. historien om at i alle klagesaker har vi vippet seks av syv saker i forhold til lokale vedtak, mens det var tre til fire i forhold til lokale vedtak under den rød-grønne regjeringen, da Senterpartiet satt i regjering.

Vi har tatt mer hensyn til lokaldemokratiet i en rekke saker, vi har desentralisert mer myndighet, men vi har også tatt ansvar for det staten har ansvar for, og det er å sørge for å organisere det norske samfunnet sånn at vi får best mulige tjenester til folk, og vi har løftet beslutninger knyttet til det.

Hvis vi bare tar politireformen, f.eks., viser jeg til innlegget fra Arne Johannessen, som har stått på trykk i Nationen, der han sier at 2020 var «best ever», at det er den største satsingen de noen gang har sett, og at han ber politikere ta med seg dette og slutte å snakke ned

politireformen. Det er faktisk ni nye politistillinger i 2020, 19 nye politibiler, seks nye, moderne politihus, utvidelse av den aktive polititjenesten, særlig i Sunnfjord og Sogndal, bedre systematisk forebygging basert på kunnskap og etterretning, nedgang i restanser for gamle saker over seks og tolv måneder og bedring i resultatet for prioriterte områder som voldtekt, vold i nære relasjoner, ungdomssaker og grov vold. Kanskje vi skal høre på dem som har skoen på, de som jobber med disse sakene, når de faktisk ber politikerne slutte å snakke ned både politireformen og resultatene av den.

Når det gjelder fødeavdelingen, er situasjonen den at helseministeren har fulgt opp Stortingets vedtak og gitt beskjed om at det skal være to fødeavdelinger, og at det skal vare frem til vi har et nytt sykehus. Men det blir et problem hvis det fødetilbudet vi skulle hatt i Kristiansund, ikke har det personellet som trengs. Hvis man ikke klarer å rekruttere personell, går dette på stedlig ledelsesansvar for å ha et kvalitetsmessig godt nok tilbud.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [10:41:00]: Jeg merker meg at statsministeren ikke har noe ønske om å snakke om fødetilbudet i Kristiansund, at det nå blir bygd ned, og bruker ett minutt og 40 sekunder på å snakke om alt mulig annet – fordi regjeringen har gjort minimalt eller knapt noen ting for å skape trygghet og ro, hjelpe til slik at en får et godt tilbud, og følge opp Stortingets vedtak. Det var nettopp derfor Stortinget grep inn. En mente at regjeringen gjorde for lite, og så har man kommet i den situasjonen vi er i nå. Det er et politisk ansvar.

Et annet eksempel er rovdyrpolitikken, der Høyre ønsket et høyere bestandstall. Det ble overprøvd av Stortinget, bl.a. ved at Høyres egen representanten Gunnar Gundersen gikk imot statsminister Erna Solberg – svært klokt! I går var det store markeringer rundt omkring i Norge, og der sier Anders Kjær, fylkesleder i Høyre, at de som bærer belastningen, ikke blir lyttet til, ei heller Stortinget. Jeg så at stortingsrepresentant Elin Agdestein likte innlegget. Mitt spørsmål til statsminister Erna Solberg, er: Hvorfor følger en ikke opp Stortingets tydelige vedtak i rovdyrpolitikken? Og: Synes Solberg at Anders Kjærs betraktning er en god betraktning?

Statsminister Erna Solberg [10:42:17]: Det er ingen tvil om at lokalbefolkningen har en utfordring i rovdyrpolitikken, for det er der rovdirene er, at belastningen er størst. Det er noe vi også vet knyttet til etableringen av ulvesonen, at det blir en større belastning for dem som bor i en sone hvor vi har sagt at her skal vi ivareta og forvalte det som er vårt nasjonale ansvar for det største rovdiret, nemlig ulven. Men det betyr ikke at vi ikke følger opp Stortingets vedtak. Vi gir kompensasjonstil-

tak i de områdene som er mest belastet, nettopp på grunn av at de tar en større bit, og vi følger opp gjennom både lovverk, regler og annet.

Så er vi jo nå i en rettssituasjon som er vanskelig. Vi har en dom som sier at de vedtakene som ble fattet i forrige runde, ikke var godt nok begrunnet. Vi forsøker å bevare mest mulig av det vi har fått til. Vi håndterer og forvalter ulvebestanden, men vi tar ikke ut alle dyr, fordi vi også mener at det vi gjør, må være i tråd med norsk lov, men jeg mener at vi er innenfor området som Stortinget har lagt rammene for.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Trygve Slagsvold Vedum.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [10:43:29]: Høyres fylkesleder Anders Kjær sa i går at de som bærer belastningen, ikke blir lyttet til, ei heller i Stortinget. Og det er det vi merker i svaret fra statsminister Erna Solberg, igjen, at hun er såre fornøyd med hvordan rovdyrpolitikken faktisk blir gjennomført.

Erna Solberg foreslo for regjeringen at vi skulle ha et bestandstall på seks-åtte ynglinger. Stortinget gikk inn og sa at nei, det er for høyt, vi vil ha fire-seks. Men når vedtakene skal følges opp, når den lokale rovvilt-nemnda, som er oppnevnt av folkevalgte, fatter vedtak, forholder de seg til Stortingets vedtak. De ønsker et lavere konfliktnivå, de ønsker å hjelpe folk som bor i sonen, mens regjeringen overprøver det vedtaket.

Nå har det snart gått åtte år med Høyres rovdyrpolitikk og det konfliktnivået som har vært, så avslutningsspørsmålet mitt, hvis vi ikke trenger enda et, er: Er statsministeren fornøyd med rovdyrpolitikken, eller vil hun begynne å lytte til sine lokale folk, som f.eks. Anders Kjær, som er fylkesleder i Trøndelag, eller vil hun bare kjøre den samme støe kursen, med all konflikten det skaper?

Statsminister Erna Solberg [10:44:40]: Jeg synes – og det tror jeg alle i Norge synes – at rovdyrpolitikken er krevende og vanskelig. Vi har et internasjonalt ansvar, vi har en Bernkonvensjon vi skal følge opp, og i Norge har vi en lovgivning som fastsetter rammene og knytter oss til Bernkonvensjonen. Det har Stortinget vedtatt. Samtidig har vi bestandsmål. På noen av dem er vi over bestandsmålene, og derfor forvalter vi de ulike rovdyrområdene. Et av de vanskeligste temaene våre er for øyeblikket bjørn, hvor vi ikke har nådd bestandsmålet, men hvor vi likevel må jobbe med å sikre at belastningen i områder ikke blir for stor på grunn av bjørn. Men det er langt igjen til vi når det som er Stortingets bestandsmål for bjørn.

Så har vi altså gjort et vedtak i regjeringen i den klagebehandlingen som Klima- og miljødepartementet

har ansvaret for å følge opp, hvor vi tar ut to av revirene for ulv. Å gjøre det mener vi er innenfor det som er Stortingets lovvedtak og Stortingets bestandsvedtak, og i tråd med det som har vært føringen.

Presidenten: Ole André Myhrvold – til neste oppfølgingsspørsmål.

Ole André Myhrvold (Sp) [10:45:56]: Uten at lokalsamfunn eller andre berørte interesser ble varslet eller hørt, ble de såkalte Deisjø-ulvene fraktet fra Østerdalen til Østfold 3. januar. I ettertid har aktiviteten og hemmelighetskremmeriet knyttet til ulvene vært høyt fra statens side. Tiltak, informasjon, dialog og såkalt konflikt-demping har vært fraværende. Vi hørte akkurat statsministeren snakke om at man skulle kompensere folk i områdene med ulv. Dette har vi ikke hørt noe om i Østfold. Folk med beitedyr i områdene er selvfølgelig bekymret for den forestående sesongen.

Det hele toppet seg i helgen da det kom en oppfordring fra Statens naturoppsyn til turgåere og andre folk som bruker utmarka, om å unngå områdene der ulven er. Mener statsministeren at prosessen knyttet til utplassering i Østfold har vært god? Og er det nå regjeringens linje at hensynet til ulv veier tyngre enn hensynet til både folk, beitebruk, andre former for utmarksbruk og allemannsretten?

Statsminister Erna Solberg [10:46:58]: Vi har en enighet i Stortinget om at vi skal ha ulv i Norge. Enigheten ligger i det rovdyrforliket vi har. Vi har også vært tydelige på at vi også skal ha det som er genetisk verdifulle ulver, og det er det som er situasjonen med Deisjøreviret – det er en genetisk verdifull ulv. Det er altså rett og slett å hente inn ulv med litt andre gener, slik at vi ikke får innavl og dårligere genmateriale i våre ulver. Det er forvaltningen vi skal ha fremover.

Nå opplever jeg at klima- og miljøministeren hadde en tydelig tilbakemelding fra Stortinget om at det var greit med flyttingen av Deisjøreviret, at det reviret skulle flyttes. Man kan alltid diskutere om prosessen har vært god nok der den skulle flyttes til. Men min erfaring med disse sakene er at det ville være svært vanskelig å få noen til å tilby et lite asyl for et ulvepar innenfor ulvesonen. Så det ville nok ikke vært så lett å finne en løsning. Men det var viktig å få det til, slik at vi kunne hindre det der hvor det var sterkest belastning: i områdene rundt Deisjøen.

Presidenten: Kjersti Toppe – til oppfølgingsspørsmål.

Kjersti Toppe (Sp) [10:48:18]: Stortingets vedtak 12. mai i fjor om fødeavdelinga i Kristiansund hadde sjølvsagt forsvarleg drift som føresetnad, og dette er det

regjeringa sitt ansvar å følgja opp. No meiner administrerende direktør i Helse Møre og Romsdal at drifta er for risikofylt, og vil derfor stengja fødeavdelinga frå 8. februar og ut året. Stenginga vil føra til at fødande kvinner på Smøla no får tre timars reiseveg, og det er som om ein i Oslo måtte reisa til Arendal for å føda. Den krevjande situasjonen ved Kristiansund sjukehus må regjeringa ha vore kjend med. Risikoen for rekrutteringssvikt var tydeleg beskriven i ROS-analysen i 2014, men regjeringa har latt rekrutteringssvikten få utvikla seg og har først no bedt om ei utgreiing frå helseforetaket om kva som er gjort.

Spørsmålet er om regjeringa no vil følgja opp Stortingets vedtak og sjå til at føretaket får dei nødvendige økonomiske og faglege ressursane til å gi eit forsvarleg fødetilbod, slik at fødeavdelingane både i Molde og i Kristiansund vert vidareførte med dagleg drift.

Statsminister Erna Solberg [10:49:28]: For det første er det viktig å si at vi har fulgt opp vedtaket fra Stortinget ved at dette i foretaksmøtet 10. juni i fjor ble tydelig stadfestet overfor helseforetaket. Samtidig er det selvfølgelig et krav at forsvarlighet i tjenestetilbudet må ivaretas. Vi kan ikke ha fødetilbud uten personell med de kvalifikasjoner som trengs for å ha et fødetilbud. Det ville gitt usikkerhet rundt det. Helse Møre og Romsdal har besluttet at de i en midlertidig periode er nødt til å samle fødetilbudet i Nordmøre og Romsdal på sykehuset i Molde. Det skjer fordi man over lang tid har hatt utfordringer med å rekruttere tilstrekkelig fagkompetanse og sikre et forsvarlig tilbud. Jeg mener det er viktig å si at dette er en midlertidig endring. Vi kommer selvfølgelig til å følge med på det og jobbe med at de får til en robust bemanning. Men i valget mellom at den fødende skal få et tilbud nær seg, men der det ikke er gode nok kvalifikasjoner, eller et tilbud litt lenger unna, men der det er ordentlige kvalifikasjoner, må vi, av hensyn til barn og mor, velge best kvalifikasjoner.

Presidenten: Marit Arnstad – til oppfølgingsspørsmål.

Marit Arnstad (Sp) [10:50:54]: Fellesnevneren for dette er folk som føler seg overkjørt, folk som føler at de ikke blir lyttet til, folk som ønsker seg en regjering som helt klart og tydelig sier at de står ved de vedtakene som er gjort, og at de gjør noe for å realisere de vedtakene Stortinget har gjort.

I stedet har vi en statsminister som begynner å snakke om bjørn når vi spør om ulv, og vi har en statsminister som snakker om genetisk viktig ulv, men da blir sjølvsagt spørsmålet: Hva gjør en da med den innavlede ulven? Vil den bli tatt ut? Det vi spør om når det gjelder rovviltpolitikken, er rett og slett: Står regjering

gen ved det bestandsmålet Stortinget har vedtatt, på fire-seks ynglinger? Eller mener regjeringen i realiteten at Stortinget der gjorde feil vedtak, og at en ikke kan stå ved det? Og hvis en står ved fire-seks ynglinger, hva skal en gjøre for å komme ned på det bestandsmålet? For i dag ligger vi himmelhøyt over.

Statsminister Erna Solberg [10:51:53]: Regjeringen står ved vedtaket på fire-seks ynglinger. Regjeringen har jobbet mye for å sørge for at vi kan gjennomføre det vedtaket på en måte som også overholder kravene til lovverket og til de forpliktelsene vi har internasjonalt. Det er en av grunnene til at vi da vi så at vi hadde utfordringer med begrunnelser for uttakene, fordi de ikke var godt nok begrunnet i forhold til lovverket, også styrte mer ressurser tilbake til sekretariatene til rovdyrnemndene, for å sørge for at man kartlegger, begrunner og gir det grunnlaget som gjør at vi også gjennom domstolene kan få vist den belastningen som f.eks. er i et lokalsamfunn knyttet til at det er ulv, knyttet til det konkrete ulvreviret, som lovverket krever at vi skal gjøre. Det er blant de tiltakene vi har gjort for å styrke muligheten til å nå målet vårt. Vi er i en situasjon hvor vi nå har hatt en dom mot oss, hvor man på grunn av manglende begrunnelser i det arbeidet som er gjort stedmessig med det, har fått en dom, og vi er nødt til å sørge for at vi får det på plass også.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Audun Lysbakken (SV) [10:53:20]: Vi trenger en klimaplan for 2020-årene, en som kan sørge for at vi klarer både å kutte, bygge og dele: kutte utslipp nok til å nå klimamålene våre, bygge arbeidsplasser og grønn industri og dele goder og byrder knyttet til det grønne skiftet. Norge skal være nullutslippssamfunn, industriasjon og velferdsstat også på den andre siden av det grønne skiftet.

Det var en sann plan vi håpet at regjeringen skulle komme med da den kom med sin klimamelding, at det skulle være regjeringens plan for å nå klimamålene, som altså ville innebære at en skulle komme med en plan for utslippskutt på 50–55 pst., i tråd med Norges Paris-forpliktelser.

Men denne meldingen inneholder ikke det. Den har ikke nok tiltak for å nå målet. I beste fall er dette en melding som kan sende oss om lag halvveis. Klima- og miljøministeren har bekreftet at tiltak i denne meldingen utgjør kutt på ca. 4 millioner tonn CO₂, i tillegg til det som allerede er på vei av kutt. Det vil si utslippskutt på under 30 pst., fordi industrien og oljesektoren er utelatt, og fordi det i stor grad er en melding om utredning istedenfor en melding om handling. I meldingen står

det «vurdere» 18 ganger, det står «utrede» 14 ganger, og det står «fortsette med» 12 ganger.

Hvorfor har ikke regjeringen lagt fram en plan for å nå hele det norske klimamålet?

Statsminister Erna Solberg [10:55:10]: Jeg synes at vi i dag skal glede oss litt, jeg. I dag kom tallene for fosilt brenselforbruk i Norge i fjor. De viser 13 pst. nedgang. Noe av det er helt ekstraordinært fordi flytrafikken har stått, så vi kan ikke regne med det, men for bil og transportsektoren utenom det er det altså sannsynligvis i overkant av en halv million tonn som nå er kuttet ekstra i fjor. Det viser at vi er på riktig vei med tanke på kuttene.

Vi har levert en ambisøs plan med hovedtyngden selvfølgelig på de kuttene som skal gjøres i ikke-kvotepliktig sektor for å nå målene og utslippsplanen vi har i samarbeid med EU for dette. Der skal vi i løpet av perioden fra i år til 2030 kutte nesten 17 millioner tonn, aggregert. Det er det en plan for at vi skal nå i dette. Det er faktisk en plan for å ligge litt over det vi så langt har forpliktet oss til.

Det ligger også veldig tydelige føringer for hvordan vi skal jobbe med konkurransekraft, hvordan vi skal jobbe med ny teknologi, hvordan vi skal jobbe med tiltak knyttet til å sikre at også konkurranseutsatt sektor vil fornye seg for mindre utslipp, selv om de da ikke regnes inn i den delen av utslippsbanen. Men målet på det området er ikke et nasjonalt mål. Målet på det området er noe vi skal gjennomføre sammen med EU. Det betyr at vi også skal bruke de virkemidlene, som f.eks. kvotesystemet, for å få frem de løsningene, men vi har strukket oss lenger. Det vi f.eks. sier når det gjelder CO₂-avgiften, innebærer at vi strekker oss lenger, også for konkurranseutsatt sektor, enn det bare kvotesystemet vil gi.

Det er viktig å si at vi har to forskjellige mål. Det ene skal nås gjennom nasjonale tiltak, det andre skal nås gjennom fellesskapet innenfor Europa.

Audun Lysbakken (SV) [10:57:19]: Det er absolutt lov å glede seg over de utslippene som kuttes, men det er altså sann at hvis vi bare ser på effekten av de kuttene som til nå er gjennomført, uten å legge til nok nye tiltak, kommer vi ikke til å nå de målene vi har satt oss. Jeg skal komme tilbake til det.

La meg først spørre statsministeren om hva slags prosess hun ser for seg. Vi har en god tradisjon i Stortinget for brede klimaforlik. Vi har sett at tidligere klimameldinger har kunnet få enda mer tyngde og samling bak seg – og ofte mer handling – gjennom at man har tatt et bredt samarbeid i Stortinget i bruk.

Så er spørsmålet nå: Når regjeringens partner, Fremskrittspartiet, har slaktet denne meldingen for å være for tøff og ambisøs, mens vi andre har kritisert den for å

være for slapp – har Erna Solberg og Sveinung Rotevatn tenkt å sette seg ned med Fremskrittspartiet først og la dem få den avgjørende innflytelsen over meldingen?

Statsminister Erna Solberg [10:58:31]: For det første har jeg lyst til å si at det vi har lagt frem, er en plan full av nye tiltak. Vi vet at vi kommer til å redusere utslippene fremover med det vi har gjort, men hele poenget er at vi skal gjøre mer, fordi vi har større ambisjoner. Vi skal nå lenger. Vi skal kutte mer i utslipp. Det er også viktig for oss å si at vi skal kutte utslippene, men ikke utviklingen. Vi skal ha konkurransekraft, og vi skal utvikle norsk næringsliv samtidig, sånn at vi kan sørge for at vi har flere jobber og bedre inntekter, og at vi omstiller Norge til å bli et lavutslippssamfunn, ikke et lavverdiferdssamfunn, fremover. Det er to viktige premisser for det arbeidet som regjeringen gjør.

Når det gjelder arbeidet på Stortinget, har jeg sagt at jeg ønsker en bredest mulig enighet om tiltakene. Dette er jo en helt annen melding i konkretiseringsgrad enn de meldingene vi har hatt før. De meldingene vi har hatt før, har vært lite konkrete, men vist retning, og så har man forhandlet om og diskutert noen temaer. De går ganske langt inn i reguleringer på noen områder. Jeg mener at alle partier på Stortinget bør snakke sammen. Vi vil selvfølgelig snakke med Fremskrittspartiet, men vi har ikke som utgangspunkt at vi skal forhandle om en løsning som forhandler vekk regjeringens ambisjoner.

Presidenten: Audun Lysbakken – til oppfølgings-spørsmål.

Audun Lysbakken (SV) [10:59:41]: Jeg har behov for å få det enda litt klarere, jeg. Nå sier statsministeren at hun gjerne vil ha enighet. Det skjønner jeg jo, for enhver regjering vil gjerne at Stortingets partier skal støtte det regjeringen har lagt fram. Men hvordan skal dette skje? Når hun sier at hun skal snakke med Fremskrittspartiet – vil det bli samtaler med Fremskrittspartiet først? Det vil i praksis bety at det partiet som mener klimameldingen inneholder for tøffe krav, og som fortsatt har en del klimafornektelse i sentrale posisjoner, får den typen avgjørende innflytelse på meldingen. Eller kommer regjeringen til å søke samarbeid med hele opposisjonen samtidig og dermed gi mulighet for at vi kan blokkere forverringer, men også få til mer offensive tiltak på en del områder?

Statsminister Erna Solberg [11:00:39]: Vårt mål er at vi skal ha et bredest mulig samarbeid om dette. Det er fordi dette dreier seg om ti år fremover. Det dreier seg om forutsigbarhet for norsk næringsliv. Det dreier seg om ganske mange detaljerte regler på ulike områder og

sektorer, som gjør at det er best å ha et bredest mulig flertall bak de enkelte tiltakene.

Så er det litt opp til våre partier i Stortinget å vurdere hvilken prosess de vil ha. Vi vil selvfølgelig gjøre som vi alltid gjør, å snakke med Fremskrittspartiet. Hvis det betyr at det er vanskelig for oss å få gjennomslag for det som er hovedlinjene i vår politikk, vil vi selvfølgelig si at det er mye bedre å ha et bredere samarbeid. Vi har ikke tenkt å forhandle ned tiltakene våre, for dette er en overordnet viktig sak for fremtiden for Norge. Det er viktig at det skapes stabilitet fremover. Vi håper at partiene, fra Fremskrittspartiet til SV, eller lenger ut, kan være enige om hovedtrekkene. Så har ikke jeg en illusjon om at vi blir enige om alt. Jeg tror at det er noen politiske forskjeller som alltid vil være der.

Audun Lysbakken (SV) [11:01:45]: Det er fortsatt litt vanskelig å tyde helt hva statsråden sier her. Jeg vil bare ha veldig konkrete svar på to veldig konkrete spørsmål: Vil regjeringspartiene sette seg ned med Fremskrittspartiet først? Det er det ene. Det andre er: Kan statsministeren garantere at regjeringspartiene ikke vil gå med på noe som svekker summen av utslippskutt i denne meldingen?

Statsminister Erna Solberg [11:02:11]: Som svar på det første vil jeg si: Ja, vi kommer til å snakke med Fremskrittspartiet først, men vi ønsker å legge opp til en prosess hvor flest mulig kan være med på å diskutere tiltakene. Og ja, vi har en ambisjon om at vi skal nå de målene. Det er viktig å huske at de målene vi har satt oss, ikke bare er ting vi politisk kan forhandle vekk. Vi har bundet oss til en avtale med EU om at vi må ha resultater av den typen som gir et betydelig kutt i utslippene.

Men jeg har, som jeg sa, ikke tro på at vi blir enige om alt. Det ble vi heller ikke ved noen av de forrige klimaforliksdiskusjonene. For eksempel: En av de tingene de rød-grønne ikke ville gjøre, var å forplikte seg til et løft for Enova. Det løftet har denne regjeringen gjort flere ganger, men den gangen var man ikke villig til å forplikte seg på økonomiske rammer for økningen av Enova. Jeg satt i det forhandlingsrommet og husker godt at jeg fikk nei på akkurat det. Det er noe av det viktigste denne regjeringen har gjort, som gjør at konkurranseutsatt næringsliv kan bidra og ha konkurransedyktighet på de grønne områdene.

Presidenten: Audun Lysbakken – til oppfølgings-spørsmål.

Audun Lysbakken (SV) [11:03:20]: Jeg synes det er trist at statsministeren legger opp til å bryte tradisjonen med brede klimaforlik. For brede klimaforlik, som den

rød-grønne regjeringen la opp til, var nettopp en måte å sørge for at bl.a. flere miljøpartier kom rundt bordet på. Derfor var SV, selv om vi var i regjering, veldig positive til et klimaforlik, fordi det kunne gjøre at vi fikk til enda mer sammen. Jeg bare registrerer at den muligheten vi ga Erna Solberg, vil hun ikke gi opposisjonen i dag, og det er dårlig, for det vil svekke klimapolitikken.

La meg da gå videre til noe av innholdet i meldingen. I går kom nyheten om at regjeringen nok en gang gir en rekke nye borettillatelser til oljeselskapene. I klimameldingen fredes jo oljedirektørene i veldig stor grad. Oljeselskapene har lovet å halvere sine utslipp innen 2030 relativt til 2005, men det tilsvarer bare 14 pst. utslippskutt i forhold til 1990.

Hvem er det statsministeren tenker skal kutte mer når hun ikke har en plan for at oljeselskapene skal kutte mer enn det hun har lagt fram?

Statsminister Erna Solberg [11:04:33]: Jeg føler behov for å friske opp representantens hukommelse om SVs store, åpne invitasjon til brede forlik. De nektet Fremskrittspartiet å komme til bordet den gangen. Opposisjonen ønsket å ha Fremskrittspartiet med. Vi mente at det var fullt mulig, som vi har vist i regjering, å få Fremskrittspartiet med på mange gode klima- og miljøtiltak. Den gangen tror jeg, i alle fall etter det som er fortalt oss, at det var SV som satte foten ned fordi de ikke ville forhandle med Fremskrittspartiet. Den typen ekskluderende politikk har ikke denne regjeringen tenkt å legge opp til. Vi har tenkt å legge opp til brede og gode prosesser. Vi har først tenkt å samtale med dem som er nærmest oss i diskusjonen, men vi ønsker bredest mulig støtte og opplegg for arbeidet fremover.

Når det gjelder spørsmålet knyttet til olje- og gassnæringene, er det sånn at vi legger opp til bl.a. en økning av CO₂-avgiften, noe som vil ha en betydning knyttet til dette. Vi jobber også med hele denne store planen for sammenhengen mellom energi og olje- og gassressursene våre fremover knyttet til kontinentalsokkelen. I det vil vi også se på tiltak som bidrar til enda flere reduksjoner enn dem som bare vil komme av andre rammebetingelser.

Presidenten: Audun Lysbakken – til oppfølgings-spørsmål.

Audun Lysbakken (SV) [11:05:48]: Hvis jeg forstår statsministeren rett, var det altså veldig ekskluderende av oss å ville snakke med alle unntatt Fremskrittspartiet, mens det er veldig inkluderende av henne å ville snakke med kun Fremskrittspartiet. Det tror jeg hun vil få visse forklaringsproblemer med. Det er statsministeren som nå bryter en tradisjon for å invitere bre-

dest mulig. Vår hensikt var å invitere til noe som kunne styrke klimapolitikken og ikke svekke den.

Til slutt vil jeg inn på det som statsministeren selv tok opp knyttet til kvotekjøp. I svaret fra klima- og miljøministeren kommer det jo fram at det kan bli et aktuelt tiltak for å kompensere for noen av de utslippskuttene som denne meldingen ikke inneholder tiltak for. Da er det viktig å minne om hva det innebærer. Det innebærer at vi skal betale for andre lands grønne skifte i stedet for å investere i teknologi og industri, kutte utslipp og legge til rette for grønne arbeidsplasser i vårt eget land.

Hvorfor er det klokt å betale andre i stedet for å investere hos oss selv?

Statsminister Erna Solberg [11:06:55]: Hele hensikten med den meldingen vi har lagt frem, er at vi skal ta vårt ansvar, og vi skal kutte i Norge. Det er hovedformålet.

Så har vi sagt at ja, det er en bit av dette hvor det er en mulighet for at vi også – hvis vi ikke når målene, hvis det viser seg at vi ikke klarer å få til de tiltakene, hvis det ikke gir de resultatene – vil kunne bruke noen kvoter. Det er fordi hensynet til klimaspørsmålet er reduksjoner i de globale klimagassutslippene, det er ikke bare de nasjonale klimagassutslippene. Det er hensynet. Men det er altså «last result» for denne regjeringen, for vi har sagt at det er de nasjonale tiltakene, de bidragene, vi skal gjøre.

Derfor har vi gjort det vi ikke fikk gjennomslag for i klimaforliket med SV – vi har også økt alle virkemidlene som faktisk bidrar til den grønne omstillingen i kvotepliktig sektor. Derfor har vi ambisiøse planer, og derfor har vi sammen med Fremskrittspartiet faktisk klart å strekke oss lenger enn det klimaforliket fra de rød-grønne ga oss.

Presidenten: Trygve Slagsvold Vedum – til oppfølgings-spørsmål.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [11:08:11]: Hvorfor vil statsminister Erna Solberg endre norsk lov sånn at det skal bli forbudt å kjøre en gammel bil inn i en by? For det ligger jo i forslaget fra statsministeren at det skal kunne bli forbudt. En vil endre loven og forby dem som har en gammel bil, å kjøre inn i en by – forby den gamle karen som vil kjøre kona si til butikken fordi hun kanskje er litt dårlig til bens, forby håndverkerne som har behov for å ha med seg litt utstyr når de skal på jobb. Noen klimabegrunnelse kan det ikke være, selv om det er det som er saken, for det er jo minimale klimagassutslipp i å ha muligheten for å kunne bruke en gammel bil også inne i bysentrum.

Ser Erna Solberg at dette slår veldig urettferdig ut, at det rammer hardest dem som ikke har råd til å kjøpe

seg ny bil? Det rammer hardest dem som har praktiske jobber, og som har behov for å ha med seg utstyr, mens det er lettere for dem som har god råd og kan kjøpe seg ny elbil og tilpasse seg den politikken Erna Solberg vil ha. Så spørsmålet er: Hvorfor vil Erna Solberg endre norsk lov for å forby gamle biler å kjøre i en by?

Statsminister Erna Solberg [11:09:20]: Ser representanten ironien i sammenhengen mellom dette spørsmålet og hovedspørsmålet sitt, hvor han spurte om hva vi skulle gjøre mer, hvorfor vi ikke lyttet til lokaldemokratiet, hvorfor vi ikke lyttet til lokale politikere som ønsket å gjøre noe på en annen måte, hvorfor vi overstyrte dem?

Dette er jo et blankt eksempel på det. Dette er lokalpolitikere i Norge, fra de større byene, som har ønsket en hjemmel til å prøve ut soner. Vi gir dem en hjemmel. Vi lar lokaldemokratiet bestemme. Så sier vi at på de gjennomfartsårene som er nasjonale, kan vi ikke ha det, for det ville stoppet trafikken. Men dette er jo nettopp å lytte til dem som har foten der – de som kjenner på hva utfordringene er, de som puster inn luften i bysentrene, som er forurenset, de som har en utfordring.

Hvordan kan representanten fra Senterpartiet mene at vi på den ene siden skal høre på lokalpolitikere, og samtidig være moralsk forarget for at vi gir lokalpolitikere mulighet til å gjøre noe?

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Une Bastholm (MDG) [11:10:43]: I regjeringens klimamelding er hovedvirkemiddelet en gradvis opptrapning av CO₂-avgiften til 2 000 kr per tonn innen 2030, noe vi i Miljøpartiet De Grønne støtter. I tillegg trengs det veldig mange andre tiltak som meldingen overser, som redusert oljeutvinning, redusert kjøttforbruk, sterkere satsing på karbonfangst og -lagring, havvind og annen grønn industri. Ikke minst trengs det et skikkelig, ordentlig klimabudsjett.

Den største svakheten i meldingen er likevel at regjeringen vurderer å torpedere sitt eget hovedvirkemiddel for klimakutt allerede før meldingen er vedtatt, nemlig CO₂-avgiften. I klimameldingen legges det opp til at mesteparten av klimakuttene skal skje i veitransporten. De siste årene har regjeringen likevel valgt å sette ned veibruksavgiften akkurat så mye som de setter opp CO₂-prisen, sånn at prisen på bensin og diesel skal være akkurat like lav. Dersom regjeringen fortsetter med det, viser klimameldingen at 3 mill. tonn, dvs. 15 pst. av de totale utslippskuttene som man ifølge klimameldingen skal oppnå, aldri vil skje – og det med et ambisjonsnivå som allerede er lavt.

I meldingen står det at regjeringen ikke har tatt stilling, men Høyres transportpolitiske talsmann, Helge Orten, har tatt stilling. I Debatten på NRK forrige uke sa han: «Det er ikke noe behov for å øke bensin- og dieselprisen i dag for å stimulere til endring i atferd.» Er statsministeren enig med sin partifelle i at bensin- og dieselprisen skal holdes like lav, selv om det betyr at 15 pst. av utslippskuttene som klimameldingen lover, aldri kommer til å bli noe av?

Statsminister Erna Solberg [11:12:25]: Nå viser klimameldingen at vi kan nå målene våre både med og uten at vi gjør den endringen på veiavgiften, men vi når lenger hvis vi ikke gjør det. Vi har ikke tatt stilling til hvordan situasjonen skal være hvert eneste år framover, men har basert oss på enigheten vi har med Fremskrittspartiet i Granavolden-plattformen om å nøytralisere økningen i de budsjettene som vi legger frem i denne perioden. Den store dynamiske effekten, den som vi altså kan se i dag, og som jeg sier at vi skal være glade for, med 500 000 tonn reduksjon i CO₂-utslippene fra veitransporten – utenom fly, for det er 13 pst. mer hvis man tar med fly – viser at vi er inne i et ganske stort systemskifte. Og når vi anslår at alle nye biler som selges fra 2025, vil være elektriske biler, så vil denne dynamiske effekten fortsette å øke. Men vi har ikke som regjering tatt stilling til dette. Vi har vist veien, det er klart det er litt mindre vi kommer til å klare å redusere, tempoet kommer til å være litt lavere, men det har også en fordelingspolitisk effekt, og det har en effekt på hvordan vi sørger for at folk klarer å følge med på utviklingen når vi skal gjøre det. Måltrettede måter å føre tilbake igjen de ekstra inntektene på vil også være alternativdiskusjonen. Klarer vi å føre det tilbake igjen til folk som ikke har hatt råd til å skifte til ny bil ennå, som er avhengig av en større bil – klarer vi å få det til og finne andre målrettede virkemidler som når dem – kan det være en måte å gjøre det på?

Une Bastholm (MDG) [11:14:06]: Det er ikke noen tvil om at elbilsalget øker, og at utviklingen går rett vei. Spørsmålet er om det går fort nok. Tempoet i klimapolitikken er nemlig det som avgjør og er forskjellen mellom dårlig klimapolitikk, som ikke er nok, som ikke fungerer, og som gjør at man får akselererende klimaendringer, som gjør at våre barn er nødt til å gjøre den oppgaven for oss, og den gode klimapolitikken, som gjør at man handler mens vi fortsatt har tid, uten at det blir veldig inngripende og alvorlige tiltak for befolkningen.

Jeg merker meg at statsministeren overhodet ikke har tatt stilling til om hovedvirkemiddelet i klimameldingen skal gjelde for veitransporten. Det synes jeg er høyst merkelig i en tid da verden skal halvere utslippene i løpet av ti år. Ja, det er mulig å sette målet sitt

såpass lavt at man kan nå det uten at hovedvirkemiddelet blir brukt. Det sier også noe om at det målet er altfor lavt. Det gjelder også kun ikke-kvotepliktig sektor, og statsministeren er kjent med at store deler av Stortinget er kritiske til det, for vi er nødt til å vise hvordan vi kutter, i alle sektorer. Regjeringen har ikke engang klart å levere et ordentlig klimabudsjett, som forplikter departementer og etater på hvor mye som skal kuttes hos hver av dem.

Statsminister Erna Solberg [11:15:16]: Vi har laget et klimabudsjett som er knyttet til utslippene i ikke-kvotepliktig sektor. Vi har ikke gjort det for kvotepliktig sektor, for hele logikken i kvotepliktig sektor er at vi gjør dette på europeisk nivå. Jeg har tidligere vist til at hvis vi f.eks. får en utvikling på noen industriområder, kan vi få større utslipp i Norge selv om det globalt blir mindre utslipp hvis det er norske bedrifter som tar markedsandelen knyttet til dette.

Vi gjør også store investeringer i teknologiskiftet. Siden 2015, da vi begynte med det grønne skipsfartsprogrammet, har vi stimulert til en helt ny tenkning i norsk rederinæring og norsk skipsfart, noe som bl.a. innebærer at norske redere har satt seg som mål at de etter 2030 ikke skal bestille noen båter som ikke er nullutslippsbåter. På den måten har vi bygget opp kunnskap og kompetanse og fått til resultater, selv om vi ikke bruker lover og regler og påbud for alt.

Presidenten: Det åpnes for oppfølgingsspørsmål – først Une Bastholm.

Une Bastholm (MDG) [11:16:18]: Jeg hører en veldig uvilje til å forplikte seg. Mitt hovedspørsmål handler om veitransporten og ikke-kvotepliktig sektor. Det budsjettet som er lagt fram, er – med respekt å melde – ikke et klimabudsjett. Det ligner mer på en matteoppgave i 3. klasse. Det sier egentlig bare hvor vi skal være i 2030, så deler man det på ni år, og så får man et tall per år. Det er ikke det Stortinget har bedt om gang etter gang. Vi har bedt om en oversikt over hvor mye som skal kuttes i hver sektor, hvem som har ansvaret, og hva det kommer til å koste. Det er det vi har innført i store byer som Oslo, og som gjør at man får en kontroll og en åpen og demokratisk debatt om klimapolitikken og utviklingen som regjeringen har ansvaret for.

Dette skal man i tillegg forhandle om med Fremskrittspartiet, som kommer til å torpedere enda mer av regjeringens allerede lave ambisjoner. Jeg klarer ikke å skjønne hvordan det da skal ha troverdighet at regjeringen ønsker å nå sine egne mål eller ønsker å gjøre mest mulig for barna våre i denne situasjonen.

Jeg lurer på hvilke andre tiltak som skal erstatte de 15 pst. i utslippskutt som vi nå risikerer ikke vil skje

fordi veibruksavgiften fortsatt skal kompenseres, altså tas ned, mens CO₂-avgiften økes.

Statsminister Erna Solberg [11:17:32]: Det var representanten som brakte inn at vi ikke hadde nok for kvotepliktig sektor. Det var det jeg svarte på i forrige spørsmål. Jeg mener at vi må huske at når vi skal nå målene våre på europeisk nivå – vi skal likebehandle norske bedrifter – vil det være unaturlig å lage et utslippsregnskap for norsk næringsliv.

Det er en forskjell på Miljøpartiet De Grønne og mange andre partier: Vi tror at vi skal klare å kutte utslippene, men ikke utviklingen. Vi tror at Norge kan være en industrinasjon fremover. Vi tror at vi kan sikre jobbene og velferden. Det betyr også at vi på noen områder vil oppleve at det er sektorer i Norge som, fordi de vinner i konkurransen om å være de beste – de har lavest utslipp, lavest kostnader og er dynamiske – har litt høyere utslipp, mens de likevel gir et bidrag til at de globale utslippene går ned. Derfor kan vi ikke ha nasjonale mål som settes bare for det.

Når jeg sier at vi ikke har tatt stilling til spørsmålet om veiavgiften, er det fordi det er en avtale vi har med Fremskrittspartiet for denne perioden – gjennom Granvolden-erklæringen – men (presidenten klubber) den gjelder ikke for de neste periodene, og derfor har vi vist de to (presidenten avbryter).

Presidenten: Vi går da videre til neste hovedspørsmål.

Bjørnar Moxnes (R) [11:18:56]: Strømprisene går i været. En som bor i Sør-Norge, må trolig ut med 4 000 kr mer for strømmen i år enn i fjor, og det i en situasjon der 200 000 mennesker er arbeidsledige og har gått kraftig ned i inntekt. Økt strømpris kan gjøre det vanskelig – veldig vanskelig – for mange med dårlig råd i tiden framover.

I 2020 fikk over 124 000 husstander bostøtte. For mange av dem og også for alle som ikke kvalifiserer til bostøtte, men har lite fra før av, som lavtlønte, pensjonister og folk utenfor arbeid, blir en høy strømregning en uoverkommelig utgift. Så er det også færre, det må sies, som mottar bostøtte etter at Solberg-regjeringen overtok. Ikke minst gjelder det tusenvis av uføre.

For to år siden gikk også strømprisene i taket. Da kom Rødt med et forslag om en ekstra utbetaling av bostøtte som et strakstiltak for folk med dårlig råd, siden det samme ble gjort etter kuldeperioden i 2010–2011, da både strømprisene og påfølgende inkassosaker økte. Vi fikk vårt forslag stemt ned i salen i januar 2019. Men to måneder senere, i mars 2019, fulgte regjeringen etter og ga en ekstra bostøtteutbetaling. Men så viste det seg, det skal også sies, at regjeringen ga med

den ene hånden og tok litt med den andre, for den ekstra bostøtten ga trekk i andre ytelser.

Rødt kommer nå med et forslag på nytt om en ekstra utbetaling av bostøtte for å avhjelpe situasjonen for folk som rammes av den kraftige økningen i strømprisene. Hva tenker regjeringen om på ny å innføre en sånn type tiltak som en hjelpende hånd til dem som trenger det nå?

Statsminister Erna Solberg [11:20:48]: I 2020 hadde vi eksepsjonelt lave kraftpriser. Det bidro til at prisveksten i Norge ble veldig lav. Det bidro til bedre økonomisk handlingsrom for mange, fordi regningene var mindre.

Vi er nå inne i uke 3 i januar. Det er litt tidlig å si hvordan kraftprisendringene kommer til å være fremover. Vi er inne i en kuldeperiode akkurat for øyeblikket. Men vi har veldig fulle magasiner. Det er mye vann. Det har regnet veldig mye. Som alle på Østlandet har klaget mye over, regnet det veldig mye i fjor høst. Det betyr at det ikke er et anslag på at man kommer til å ha så høye kraftpriser så lenge nå, men kuldeperioden kommer til å bidra. Det betyr at vi må se disse indikatorene under ett.

Når vi har gått inn for dette tidligere, har det bl.a. vært fordi vi har hatt anslag på at det kom til å bli flere og lengre perioder fordi magasinene har vært tommere, fordi det ikke har vært sånn. Hvis vi husker sommeren 2018, var det en tørkesommer. Det gjorde også at det var lite i magasinene en periode. Da var det naturlig at vi skulle bidra fordi det var mindre sannsynlig at prisen skulle gå ned.

Så vi må nok bruke litt tid på å se på om det er nødvendig med ekstraordinære tiltak. Men som også representanten påpeker, har vi brukt slike tiltak før. Hvis det viser seg at det blir ekstraordinært høye priser over lang tid, er dette en mulighet å ty til. Men det må gjøres på bakgrunn av forventninger og kunnskap om det som kommer til å skje. Vi har et år bak oss med eksepsjonelt lave priser, med mildt vær. Akkurat nå er vi i en kuldeperiode. Da går ofte prisen opp fordi veldig mange bruker strøm. Men det kan godt tenkes at litt mildere vær og fulle magasiner gjør at prisen blir lavere om ikke så altfor lang tid.

Så jeg ville sagt at det er litt tidlig å si at vi nå har en ekstraordinær situasjon som gjør at man skal gi ekstra tilskudd til bostøtten. Men jeg er aldri fjernt fra at det er mulig å gjøre.

Bjørnar Moxnes (R) [11:22:49]: Ja, heldigvis var det eksepsjonelt lave strømpriser i 2020, men nå har vi altså eksepsjonelt mange som er arbeidsledige, og som da har betydelig mye mindre å rutte med enn de har hatt tidligere – kraftige kutt i inntekten fordi de lever på dag-

penger som permitterte, eller at de har mistet jobben og er fullt og helt arbeidsløse. For mange av dem vil en økt strømregning på 4 000 kr mer i forhold til i fjor bety veldig mye. Kanskje er ikke det en så stor regning hvis man selv har en ganske solid lønn på over én million kroner, men for dem som sliter med å få ting til å gå rundt, vil dette kunne bety ganske mye. Noen vet vi kommer til å måtte prioritere mellom strømregningen og andre helt essensielle regninger.

Ser statsministeren at dette kan bli et problem for ganske mange i tiden framover hvis ikke statsministerens spådommer om været slår til?

Statsminister Erna Solberg [11:23:51]: Heldigvis er det sånn at når det gjelder energiprisene, er det været vi visste om, som av og til har størst betydning, nemlig hvor stor fyllingsgrad vi har i magasinene, og den er for øyeblikket god. Det betyr at hadde det vært veldig lave fyllinger og sannsynlighet for mindre strøm og høye strømpriser for øvrig, hadde det vært et større faretegn.

Jeg er helt enig i at det er grupper som kan trenge en håndsrekning når utgiftene av denne typen blir for store, men jeg føler at det er for tidlig når vi er i uke 3, i januar, og midt i en kuldeperiode, å ta øyeblikksbildet nå og si at det betyr at dette har et stort innhugg. Vi vet ikke, men vi er forberedt på – som vi alltid er – å kunne bidra hvis det viser seg å være nødvendig.

Presidenten: Det åpnes for oppfølgingsspørsmål – først Bjørnar Moxnes.

Bjørnar Moxnes (R) [11:24:43]: Det er noen som faller mellom alle stoler, for det er færre som mottar bostøtte etter at Solberg-regjeringen overtok. Ikke minst gjelder det veldig mange uføre. De mottar ikke det hvis de har blitt uføre etter 2015, stort sett. Da det var et kuldesjokk for to år siden, hørte vi om uføretrygdde som fikk forverret helseplagene sine av kulden og måtte legge seg under dyna før klokka 18 om kvelden for å holde varmen, spare strømmen og spare penger.

Jeg lurer på om statsministeren og regjeringen ser dette problemet – at mange flere som sliter i utgangspunktet, faller utenfor bostøtteordningen. Hva vil de i så fall gjøre for å sikre at ordningen omfatter flere av dem som har dårlig råd, som f.eks. mange av dem som er uføre?

Statsminister Erna Solberg [11:25:38]: Det er sånn at gjennom de endringene som har vært gjort de senere årene, er det flere som får mye mer, men det er noen færre som ikke får i det hele tatt. Vi har altså gjort ordningene innenfor bostøtteordningen mer målrettede. Vi har sørget for at det er oppdaterte tall som legges til grunn. Det betyr at de som har fått en forbedring i øko-

nomien, som før også fikk bostøtte med forsinkelse, ikke får det lenger. Men det er raskere, mer modernisert og mer målrettet for dem som har det.

Det som skjedde i gamle dager, var at uføre og en del alderspensjonister på grunn av mye lavere pensjonsnivå, men høyere realinntekt og disponibel inntekt, kom inn under noen støtteordninger fordi man ikke tok hensyn til at de f.eks. hadde et lavere skattesystem enn andre. De endringene som ble gjort i forbindelse med uføreendringene, gjorde at en del da fikk den sammenlignbar med andre grupper, fikk den samme inntektsvurderingen, og derfor gikk ut. Det er riktig å gjøre, for vi må også sammenligne uføre med barnefamilier.

Presidenten: Vi går da videre til neste hovedspørsmål.

Torstein Tvedt Solberg (A) [11:26:59]: Jeg er bekymret for meldingene vi får om koronautmattelse i skoler og barnehager over hele landet. Spesielt bekymret er jeg for de mange utslitte ansatte. Nok kvalifiserte ansatte med tid og tillit til å gjøre jobben er den viktigste faktoren for god læring og en trygg oppvekst for barna våre.

Dugnaden fra i vår er avlyst. Det kortvarige skipper-taket en så for seg, har blitt erstattet med et langvarig, intenst arbeidspress for både lærere, ansatte og elever, som vil vare ut skoleåret.

Dette er ikke svartmaling, men virkeligheten der ute. De ansatte gjør sitt beste, men har ikke de ressursene og folkene som trengs for å strekke til – strekke til for alle de barna som trenger det fellesskapet og den læringsarenaen skolen og barnehagen er.

VG kunne denne uka avsløre alarmerende tall som bekrefter dette. Lærere sier i en undersøkelse at de er overarbeidet, smitteutsatt og underbetalt for det merarbeidet som pandemien fører med seg i skolen. 53 pst. av dem har enten søkt seg vekk eller vurderer å søke jobb utenfor skolen. Det er et sjokkerende høyt tall. Alarmklokkene bør ringe. Lærerne ønsker seg altså vekk – en kan nesten si at de rømmer fra høyreskolen. Er statsministeren fornøyd med denne utviklingen?

Statsminister Erna Solberg [11:28:27]: Retorikk av typen «rømmer fra høyreskolen» når vi egentlig snakker om at man er sliten av en pandemi, synes jeg er litt søkt.

Nå må jeg få lov til å si at jeg forstår at lærerne synes at dette er slitsomt. Jeg forstår at det er krevende for alle som må endre på måter de drifter på, måter de jobber på, og som må gå av og på med endringer. Lærere er stolte av yrket sitt. De fleste lærere er veldig opptatt av å være godt forberedt og ha et godt pedagogisk opplegg,

og det er frustrerende når det må endres på kort tid. Så det har jeg stor forståelse for.

Så følger regjeringen nå godt med på disse tingene. Vi forsøker å gi så god oppfølging som det er mulig å gi. Vi har bl.a. kompensert kommunesektoren med 18,7 mrd. kr ekstra i fjor for å håndtere koronapandemien, bl.a. i skoler og barnehager, og vi la inn ekstra penger for å kompensere skoler og barnehager i det, utover det som arbeidsgruppen mellom Kommunal- og moderniseringsdepartementet og KS har, som dreier seg om å vurdere hvor mye penger pandemien egentlig koster. Når vi ga et ekstra rom i den kompensasjonen, var det fordi vi ser at det er et behov for at man setter inn gode tiltak. Det er bl.a. påpekt noen steder at man bør leie flere lokaler, at man må forsøke å ha bedre bemanning, for det er mange som kommer i karantene – den typen tiltak. Men det er altså sånn ved «micro-management» av det som skjer i Skole-Norge: Når vi gir mer rammer til kommunene, oppfatter vi at det blir viktig at kommunepolitikere også følger med på og ser på hvordan de bedrer rammene. Det gir en mulighet for at de passer på at de tar hensyn til den situasjonen og kanskje setter inn tiltak som kan avlaste.

Torstein Tvedt Solberg (A) [11:30:20]: Statsministeren kan like retorikken eller ikke, men dette er virkeligheten der ute, og det er regjeringas ansvar å følge opp med nok ressurser. Regnestykkene viser at utgiftene er større enn kompensasjonen og den støtten regjeringa har gitt. Regnestykket går rett og slett ikke opp. Lærerne og de ansatte vil gjøre sitt beste, men har rett og slett ikke ressurser og folk til å strekke til. Nå virker det også sånn på retorikken til statsministeren at dugnaden fra i vår er avlyst. Statsministeren bruker i hvert fall ikke selv det ordet videre. Vi kan anta at det utmattende året vi har bak oss, vil vare ut skoleåret. Undersøkelsene viser at lærere og ansatte i skole og barnehage som stilte opp på dugnaden i vår, nå føler seg glemt. Har regjeringa glemt dem?

Morten Wold hadde her overtatt presidentplassen.

Statsminister Erna Solberg [11:31:14]: Regjeringen har absolutt ikke glemt dem. Vi har mange møter og mye oppfølging. Vi jobber både med skoleeiere, med fylkeskommuner og kommuner og med lærerne og lærerorganisasjonene i dette arbeidet, og vår utdanningsminister jobber aktivt med disse spørsmålene. Når man da sier fra Arbeiderpartiet at regnestykket ikke går opp, må jeg stille spørsmålet: Hvilket regnestykke er det man da henviser til? Vi har én modell for å jobbe med det regnestykket, en modell som har vært brukt av veldig mange regjeringer over lang, lang tid, og det er å set-

te oss ned med fagekspertisen og KS og bli enige om hva regnestykket er. Det regnestykket overkompenserte vi for i fjor, med 1,4 mrd. kr, og vi har i tillegg sagt at vi kommer til å følge de konklusjonene som kommer fra den gruppen, for å fylle på i løpet av dette året. Så da må jeg få lov til å be representanten fortelle hvilke regnestykker dette er, eller forklare hvorfor man ikke har tillit til at KS' regnestykker og det samarbeidet vi har om dette, er riktig.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Torstein Tvedt Solberg.

Torstein Tvedt Solberg (A) [11:32:24]: De regnestykkene foreligger, og problemet er at regjeringa og statsministeren ikke gjør sin del av jobben. KS har i sine regnestykker f.eks. vist at 50 pst. av kommunene ikke ble kompensert for tapt foreldrebetaling i barnehager og SFO. Pengene fra regjeringa kommer altfor sent, og det er for lite av dem. Det som er så alarmerende med konsekvensene av dette – og som det sjokkerer meg litt at regjeringa og statsministeren ikke innser og vil være med på – er det som VG-tallene viser, at lærerne nå ønsker å forlate skolen. Mange jeg har snakket med, har allerede sluttet. Mange teller nå på knappene, for en står foran nok en intensiv vår med nye merarbeid. Så kan statsministeren i dag love at skolene og barnehagene får de pengene og ressursene som skal til, eller blir denne våren like utmattende som høsten var?

Statsministeren Erna Solberg [11:33:23]: Slik inntektssystemet vårt er, kan jeg love at kommunene blir kompensert for de ekstraavgiftene de har til pandemien, at vi følger opp det regnestykket. Vi har ikke hørt hvilke andre regnestykker det er, men vi har en gruppe som går igjennom og ser på dette, og den gruppens tall blir lagt til grunn. I fjor la vi 1,4 mrd. kr på toppen. Vi har også sagt at innenfor det kan det være forskjeller mellom kommuner. Derfor har vi sagt at vi bruker skjønnsmidler for å hjelpe på der det er ekstraordinært store utgifter og større problemer. Men hovedbildet er at vi har det. Da må jeg heller stille spørsmålet: Hva gjør Arbeiderpartiets lokale politikere med de pengene? Det er jo de som nå, sammen med Senterpartiet, har flertallet av ordførere, som altså har et ansvar for å følge opp at de pengene og styringssignalene går ut til kommunene – ikke minst basert på at Arbeiderpartiets kommuneopplegg hadde gitt mindre reelle frie inntekter enn regjeringens, fordi det var så mange bundne midler. Da bør man iallfall være sikker på at man bruker det man faktisk får, på en god måte, overfor skolene.

Presidenten: Den muntlige spørretimen er nå omme.

Sak nr. 2 [11:34:33]

Ordinær spørretime

Presidenten: Det blir noen endringer i den oppsatte spørsmålslisten. Presidenten viser i den sammenheng til den elektroniske spørsmålslisten i salappen.

Endringene var som følger:

Spørsmål 7, fra representanten Sylvi Listhaug til justis- og beredskapsministeren, er overført til helse- og omsorgsministeren som rette vedkommende.

Spørsmålet vil bli tatt opp av representanten Per-Willy Amundsen.

Spørsmål 1

Torstein Tvedt Solberg (A) [11:34:51]:«Igjen ble ansatte i skolen innkalt til dugnad uten at regjeringen selv møter opp. Rødt nivå betyr en helt annen måte å organisere skoledagen på. Rødt nivå betyr mindre kohorter, faste klasserom og én meters avstand mellom både elever og ansatte. Rødt nivå betyr merarbeid for skolene og et økt arbeidspress.

Ser statsråden at rødt nivå krever økte ressurser til skolene?»

Statsråd Guri Melby [11:35:21]: Regjeringen ser veldig godt at innføring av rødt tiltaksnivå på kort varsel var krevende for både skoleledere, elever, lærere og andre ansatte i skolen, foreldre, kommuner og fylkeskommuner, men grunnen til at vi innførte disse tiltakene den 4. januar, var å få kontroll på en uklar situasjon med økende smitte og mye reisevirksomhet i forbindelse med jule- og nyttårsfeiringen. Vi var nødt til å handle raskt da vi så økningen i smitten. Hvis ikke kunne vi risikert at vi måtte ha drevet på rødt tiltaksnivå i en veldig mye lengre periode. Nå har vi bestemt at vi skal tilbake til at skolene selv bestemmer lokalt om de skal være på rødt eller gult nivå.

Vi har hele tiden vært svært tydelige på at kommunesektoren vil bli kompensert – både for virkninger av skattesvikt, for inntektsbortfall og for merutgifter i forbindelse med koronapandemien. Som statsministeren også redegjorde for i den muntlige spørretimen, viser regnestykkene at så langt har kommunene fått kompensert mer enn det de har dokumentert at de har hatt utgifter til. Det kan selvsagt være at noen beregninger ikke har truffet helt, og at det i ettertid vil vise seg at det er behov for enda mer. Da har regjeringen sagt at vi skal stille opp med de midlene, så la det ikke være noen tvil – regjeringen stiller opp for kommunene.

Så langt har vi kompensert rundt 20 mrd. kr – bredt – til kommunene, og for første halvår 2021 har vi gitt 8,6

mrd. kr, bl.a. begrunnet med behovet i skoler og barnehager, for det er åpenbart at det koster penger å sette inn vikarer og ha mindre grupper. Ekstra renhold, såpe og antibac sto ikke på skolenes budsjetter i 2020, men det bør stå på budsjettene for 2021, for dette er ingen uventet kostnad, og vi har flere ganger vært krystallklare på at det ikke skal kuttes i skolen for å spare penger til andre koronatiltak. Vi legger til grunn at kommunene og fylkeskommunene følger opp, slik at pengene kommer videre ut til skoler og barnehager. Samtidig følger vi situasjonen nøye, og vi vurderer løpende om det er behov for nye tiltak og flere midler.

Representanten fra Arbeiderpartiet har egentlig hele høsten krevd flere milliarder til skole, men da opposisjonen la fram 77 forslag på Stortinget på mandag, var ikke milliarder til skole blant de forslagene. Jeg håper selvsagt at representanten fra Arbeiderpartiet, et parti som har 144 ordførere, bidrar til å sørge for at pengene når fram til skoler og barnehager over hele landet. Det er ikke ansvarsfraskrivelse å be kommunene om å følge opp når regjeringen allerede har bevilget midler. Det er ansvarliggjøring av skoleeierne, som sitter med ansvaret.

Torstein Tvedt Solberg (A) [11:38:02]: Selv om en denne uka går ned til gult nivå mange steder, er det «rødt nivå» på skolenes arbeidsbelastning over hele landet. Lærere og ansatte var slitne av merarbeidet allerede før de fikk juleferie. Disse ukene har ikke gjort det bedre, og regjeringa fulgte ikke opp det røde nivået med en eneste krone eller en erkjennelse av at rødt nivå krever merarbeid og økte ressurser. Beregningene en her viser til, er så langt tilbake som i oktober og november, lenge før en i det hele tatt visste om den situasjonen som er nå, og lenge før en innførte rødt nivå, så behovet er større enn de bevilgningene statsråden har gitt. Regnestykkene går ikke opp. I tillegg vet vi at mange lærere måtte jobbe gratis gjennom kvelden på grunn av de direktivene som regjeringa innførte med rødt nivå.

Synes statsråden det er riktig at lærere må jobbe gratis som en konsekvens av direktivene fra statsråden selv?

Statsråd Guri Melby [11:39:07]: Da regjeringen la fram sin tilleggsproposisjon for kommunene i november, var vi fullt klar over at det halvåret vi nå står i, kommer til å føre til økte kostnader innenfor både helse, barnehage, skole og en rekke andre sektorer. Derfor fikk vi også et råd fra arbeidsgruppen satt sammen av KS og representanter fra departementene om at vi burde sette av drøyt 7 mrd. kr ekstra til kommunene. Vi var redd for at det var et litt lavt beløp, så vi plussset på en milliard ekstra, hovedsakelig begrunnet i behov i skole, barnehage og helse. Så regjeringen forutså denne situa-

sjonen allerede i november. Det betyr at da kommunene laget sine budsjetter i løpet av november og desember og man laget skolebudsjetter, burde man definitivt tatt høyde for økte vikarutgifter, økt renhold og en rekke andre ting.

Åpenbart skal lærere ikke jobbe overtid gratis, og åpenbart skal alle få kompensert for den jobben de gjør.

Torstein Tvedt Solberg (A) [11:40:05]: Jeg bare stadfester at statsråden fortsatt ikke har besvart hovedspørsmålet mitt – om hun innser at rødt nivå krever økte ressurser, og at regnestykket ikke går opp. En så vekk fra kravet fra ekspertgruppen som det vises til, om at pengene burde øremerkes. Det har en ikke gjort. Realiteten er også, som statsråden så vidt svarer på, at veldig mange lærere og ansatte får mye merarbeid. De må jobbe gratis, og de har en stor ekstrabelastning. Til nå har ikke lærerne fått noe overtid. Det er få som får lov til å ta avspasering.

Jeg vil utfordre statsråden konkret på om hun vil ta grep som deres øverste leder for å sikre at det blir utbetalt ekstrabetalinger, og at en unngår mer gratisarbeid.

Statsråd Guri Melby [11:41:02]: For å svare helt konkret: Jo, det er åpenbart mer krevende å drive skole både på gult og på rødt nivå enn det er til vanlig. Det koster penger, og det er mange ansatte som har mye høyere sykefravær enn vanlig. Det betyr større vikarutgifter. Det er økte kostnader til renhold, noen steder har man kanskje leid ekstra lokaler for å få større avstand, og kanskje har noen satt opp ekstra skoleskyss. Det er åpenbart at det koster penger. Det er også begrunnelsen for at vi i november satte av 8,6 mrd. kr ekstra til kommunesektoren. Vi har vært tydelige på at viser det seg at det er for lite, kommer vi til å sette av mer, så det er viktig at lokalpolitikere nå ikke holder igjen og tenker at de må være litt forsiktige i tilfelle de ikke får dekket de utgiftene de har.

Selv om vi er i en krisetid, ønsker jeg ikke å avskaffe lokaldemokratiet. Jeg synes det er en oppsiktsvekkende liten tillit representanten viser sine lokalpolitikere når han mener at regjeringen skal overstyre dem og øremerke midler. Hvis vi skal begynne å gjøre det, sektor for sektor, er jeg veldig redd for at vi verken greier å treffe riktig, eller at de enkelte kommunene får en sjanse til å bruke pengene der behovet er størst.

Spørsmål 2

Aud Hove (Sp) [11:42:18]: «På spørsmål fra Senterpartiets stortingsrepresentant Marit Knutsdatter Strand om det faglige grunnlaget for endringer i eksa-

men i matematikk svarte statsråden i november 2020 at regjeringen er opptatt av å involvere organisasjoner og fagmiljøer. Utdanningsdirektoratet har imidlertid i media bekreftet at ikke alle avgjørelser er fremlagt for fagmiljøer i forkant, og at rammene for eksamen var lagt før Matematikksenteret fikk oppdraget med å utvikle oppgaver til eksamen.

Vil statsråden stanse omleggingen og involvere fagmiljøene slik at alle elever får muligheten til å vise sin kompetanse?»

Statsråd Guri Melby [11:42:57]: La meg starte med å takke representanten for å gi meg anledning til å svare på spørsmål om ny eksamen i matematikk. Det har vært stort engasjement for saken både i sektoren, i fagmiljøer og også her på Stortinget. Det er jeg glad for. At opplæring og eksamen er på agendaen, er viktig av mange grunner. Bare gjennom en god involvering av sektoren greier vi å forankre og sørge for tillit til innholdet i opplæringen. Det er ikke minst viktig at vi også får fram ulike syn for å gjøre grundige faglige vurderinger for endringer.

La meg si litt om bakgrunnen for dette arbeidet. Både læreplanene, eksamensordningene og endringer i vurderingsforskriften har vært på høring. Eksamensordningene og vurderingsforskriften ble hørt våren 2020. I tillegg har en gruppe oppnevnt av Kunnskapsdepartementet levert en anbefaling om behov for forbedringer i eksamen. I denne gruppen inngikk både forskere og representanter for organisasjonene.

Det er læreplanene som legger de overordnede føringene for innholdet i opplæringen. Det er derfor et viktig prinsipp at også eksamen må ta utgangspunkt i læreplanene. Vi har nå et nytt læreplanverk, og eksamen må tilpasses det nye læreplanverket. Det forslaget som nå diskuteres offentlig, er fellesfaget matematikk på vg1. Eksamen for dem som velger programfag i matte som kvalifiserer for realfagstudier o.l., er ennå ikke utviklet.

Så til det representanten Hove etterspør, nemlig involvering. I arbeidet med å utvikle og prøve ut oppgavetyper til eksamen i matematikk har Utdanningsdirektoratet gitt et oppdrag til Matematikksenteret ved NTNU. I tillegg har Enhet for kvantitative utdanningsanalyser ved Universitetet i Oslo bidratt med kvalitets-sikring. Utdanningsdirektoratet har derfor ønsket å ha en åpen linje i arbeidet med å utvikle nye eksamensoppgaver. Man har bl.a. pilotert oppgaver, og forslag til oppgaver har vært delt for å få tilbakemeldinger. Det er gjort utprøvinger med elever – det har aldri skjedd før, det er noe helt nytt – og det gjør at vi faktisk har mulighet for å endre oppgaver basert på de erfaringene vi har hentet oss. Da kritikken kom i høst, ble det i tillegg eta-

blert et forum for involvering av sektor, dvs. organisasjonene, i tillegg til den faglige involveringen av forskere og UH-miljø.

Den 13. januar ble det offentliggjort et helt forslag til oppgavesett som var endret på mange av de punktene som har blitt adressert i kritikken. La meg være klar på dette: Forslagene til oppgaver blir lagt ut i den hensikt at vi ønsker innspill, og at det er rom for å gjøre justeringer. Utdanningsdirektoratet skal ha møter med organisasjonene i referansegruppa i slutten av januar.

Jeg følger også situasjonen tett og vil vurdere de innspillene som kommer fra skoler og lærere. Jeg er opptatt av at de skal følges opp, og at det drøftes med både organisasjoner, universiteter og høyskoler. Jeg vil se på hva disse prosessene resulterer i, før jeg trekker noen endelige konklusjoner. Vi er nødt til å involvere bredt. Vi vurderer flere alternativer. Vi vurderer også om vi skal vente med ny eksamensform, selv om eksamen uansett må tilpasses de nye læreplanene.

Det er viktig for meg at eksamen og eksamensgjennomføring har tillit både i sektoren og i samfunnet for øvrig. Jeg kan betrygge representanten Hove med at jeg er opptatt av at den nye eksamenen skal bli så god som mulig, og at elevene får vist den kompetansen de har.

Aud Hove (Sp) [11:46:01]: Eg takkar for eit forholdsvis godt svar. Eg vil likevel kommentere. Eg bruker å seie at eg må kople på handskrivaren innimellom, ikkje minst når eg skal rekne ut noko, og vurdere eller samanlikne noko. Eg vil minne statsråden om at det heller ikkje er så mange år sidan den skriftlege eksamensdelen utan hjelpemiddel blei utvida frå to til tre timar, og det var det ei god grunngeving for, bl.a. at det var ein del grunnleggjande ferdigheiter som måtte testast.

Senterpartiet meiner, som mange har gjeve innspel på, at det er faget sin eigenart og kompetanssmål i læreplanen ein bør leggje vekt på, ikkje einsidig at det skal digitaliserast. Ein heildigital eksamen gjev ikkje elevane moglegheit til å vise utrekningar og kva ein kan sjølv om sjølve svaret ikkje er heilt korrekt. Så eg vil likevel spørje statsråden om ho deler Senterpartiet og mange si bekymring for korleis ei ny eksamensform kan svekke fokuset på dei grunnleggjande ferdigheitene i undervisninga, og at elevane ikkje får vist kva dei kan under eksamen.

Statsråd Guri Melby [11:47:01]: Poenget med å få vist hva man kan, er kjempeviktig. En av de justeringene som nå er gjort på bakgrunn av den kritikken og den debatten som har vært, er at man gir elevene mulighet til rett og slett å skrive utregningen for hånd, ta bilde av det og laste det opp som en del av eksamenssettet, så dersom man ikke behersker dataverktøyene så godt og

ikke får til å skrive formuler o.l. der, er det fullt mulig å levere det for hånd dersom man ønsker det. Så jeg tror at en god del av den kritikken som er kommet, er ivarettatt gjennom de endringene som Utdanningsdirektoratet har gjort allerede, men jeg er veldig spent på å se på hvordan de nye oppgavesettene som nå er lagt ut, blir tatt imot. Som sagt, jeg er åpen for å gjøre videre justeringer dersom det fortsatt er viktig kritikk som kommer, som vi er nødt til å imøtekomme. Men jeg ønsker at vi nå følger den veldig grundige prosessen som vi har lagt opp til, og at vi får en mulighet til å følge den helt ut før vi eventuelt gjør endringer.

Aud Hove (Sp) [11:48:00]: Nok ein gong takk for svar. Eg vil likevel spørje statsråden om ho kan seie noko om kva det er konkret i den nye læreplanen som peiker på at det må vere ein heildigital eksamen i matematikk med alle hjelpemiddel tilgjengelege. Det er jo noko av poenget her.

Statsråd Guri Melby [11:48:17]: Beslutningen om at eksamenen skal være digital, er ikke nødvendigvis knyttet til læreplanen. Den beslutningen handler først og fremst om universell utforming, og det handler også om mulighet til en tryggere, bedre og mer effektiv eksamensavvikling. Det som er viktig, er måten oppgavene er utformet på, det er det som handler om læreplanen. Slik sett kunne man sikkert ha printet ut de oppgavene som er laget, og besvart dem manuelt i stedet for å bruke dataverktøy, så det er på en måte ikke det viktigste.

Når det gjelder utvikling av innholdet knyttet til læreplanen, handler det om innholdet i oppgavene, måten de er utformet på. Debatten om hva matematikkfaget egentlig skal være i vg1, på videregående, er en ganske stor debatt. Jeg mener at vi tok den debatten da vi laget fagfornyelsen, og jeg mener også at de nye oppgavene langt på vei tar den utviklingen på en veldig god måte. Men som sagt, jeg er åpen for å se på de innspillene som nå kommer på det nye oppgavesettet.

Spørsmål 3

Marit Arnstad (Sp) [11:49:38]: Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til kunnskaps- og integreringsministeren:

«Utdanningsdirektoratet har ensidig besluttet at den første delen av den todelt eksamenen i matematikk skal erstattes av en flervalgsoppgave og at alle hjelpemidler skal tillates på hele eksamenen. Dette skjer til tross for sterke advarsler fra faglærere og fagmiljøene i matematikk som frykter at dette vil føre til svakere grunnleggende matematikkforståelse og regneferdigheter, spesielt blant elevene som sliter mest i faget fra før.

Mener statsråden en slik omlegging er tilrådelig når nær alle faglige råd går i motsatt retning?»

Statsråd Guri Melby [11:50:12]: Representantene Hove og Arnstad stiller jo delvis det samme spørsmålet. Jeg vil derfor ikke gjenta hele mitt innlegg til spørsmål 2.

Jeg vil benytte anledningen til å kommentere Arnstads påstand om at nær alle faglige råd går i motsatt retning. Direktoratet har utarbeidet eksamensoppgavene i samarbeid med Matematikksenteret ved NTNU og har også hatt tilknyttede fagressurser i utvikling av oppgavene.

Men når det er sagt, vil jeg si at jeg tar den kritikken som er kommet, på stort alvor. Jeg ønsker å lytte til motforestillinger, og det har allerede blitt gjort en rekke justeringer av oppgavene basert på de innspillene som har kommet. Det vil helt sikkert også bli foreslått nye justeringer basert på innspill som kommer på de nye oppgavesettene som har blitt lagt ut. Som jeg sa i svaret på spørsmålet fra representanten Hove, har Utdanningsdirektoratet gjennomført en god del endringer i det eksamenssettet som ble lagt ut forrige uke. Skoler, lærere og fagmiljø får nå fortsatt god mulighet til å gi sine tilbakemeldinger på oppgavesettet. Den diskusjonen som nå foregår i ulike fagfora på nett, viser også at det er flere meninger om den foreslåtte omleggingen enn det man hittil har kunnet få inntrykk av.

Men jeg har lyst til å poengtere at for at fagfornyelsen skal bli en realitet, må også eksamen speile at læreplanene har nye kompetansemål. Nye kompetansemål i de nye læreplanene gjør at det må gjøres endringer i innholdet i eksamen.

Det er ikke nødvendigvis sånn at flervalgsoppgaver bidrar til å endre noe i faget. Det har vi hatt i nasjonale prøver over veldig mange år, og jeg har ikke registrert at det har vært noen kritikk mot den måten å vise fram kompetanse på. Det å ha ulike typer oppgaver som lar elevene vise fram kompetansen sin på ulike måter, tror jeg er ganske viktig for at både faglig sterke og faglig svake elever skal få vist seg på ulike måter.

Vi har altså lagt opp til en ganske grundig prosess – eksamensoppgaver i matematikk har aldri blitt pilotert før og testet ut på elever. Det mener jeg er kjempebra, og det bidrar også til å skape en trygghet for at innholdet vil fungere dersom det blir tatt i bruk på et helt kull.

Det er heller ingen tvil om at vi er midt i et skoleår som er preget av stor usikkerhet blant lærere og elever, og per nå kan vi ikke konkludere endelig på situasjonen rundt eksamen. Det gjelder også om matematikk eksamen skal gjennomføres som planlagt våren 2021.

Når det en prosess med tilbakemeldinger på oppgavesettet som er publisert, og deretter vurderer vi

behov for ytterligere justeringer. Det gjør vi i en åpen prosess, og jeg skal sørge for god involvering av sektor og fagmiljø i dette arbeidet.

Marit Arnstad (Sp) [11:52:53]: Jeg mener at litt av problemet med denne prosessen er at Utdanningsdirektoratet ikke har oppført seg prosessorientert, men de har vært veldig beslutningsorienterte. De har gått ut og nærmest gitt til kjenne at dette er beslutninger som er tatt. Nå sier statsråden her at en skal være mer beslutningsorientert, men det må være tydelig når så sterke organisasjoner som Utdanningsforbundet, Lektorlaget, Tekna og en rekke av universitetene og også dekanene på de aktuelle fakultetene er veldig kritiske til de beslutningene som er tatt av Utdanningsdirektoratet.

Statsrådens kollega i regjeringspartiet Høyre skriver følgende i en kronikk for et par dager siden:

«Vi synes i tillegg at det er veldig betenkelig at tilbagemeldingen tyder på at eksamensordningen ikke forholder seg til de nye læreplanene og fagfornyelsen på en god nok måte. Fagfornyelsen innebærer en viktig endring for norsk skole, men den inneholder ikke mindre fokus på grunnleggende regneforståelse og matematikkunnskaper.»

Deler statsråden den bekymringen som hennes kollega i regjeringspartiet gir uttrykk for?

Statsråd Guri Melby [11:54:00]: Det jeg oppfatter at representanten Arnstad nå refererte, var en del av den kritikken som har blitt ytret fra fagmiljøet. Det er en kritikk vi tar på alvor. Det er også litt av bakgrunnen for at eksamensoppgavene nå er justert fra det opprinnelige forslaget. De oppgavene ble lagt ut 13. januar – det er ganske kort tid siden – og jeg er veldig spent på å se den mottakelsen oppgavene får.

Det aller, aller viktigste med denne omleggingen er nettopp at vi har en eksamen som er tilpasset fagfornyelsen, at vi sørger for at vi har en eksamen der elevene får vist sine ferdigheter og sin kompetanse i matematikkfaget. Det innebærer alle former for ferdigheter, også de helt grunnleggende regneferdighetene. Det jeg oppfatter at diskusjonen går litt på, er hva som er den beste måten å vise disse grunnleggende regneferdighetene på. Er det ved å vise utregninger, eller er det ved å vise at en kan anvende kunnskapen i mer avanserte spørsmål, der en viser forståelse for faget? Det opplever jeg egentlig er den største diskusjonen.

Marit Arnstad (Sp) [11:55:03]: Det jeg siterte, var sjølsagt en uttalelse fra representantene Mathilde Tybring-Gjedde og Turid Kristensen, statsrådens kollegaer i regjeringspartiet Høyre.

Statsråden har rett i at vi er i et skoleår med stor usikkerhet, og denne beslutningen bidrar til økt usik-

kerhet. Det er tross alt bare fire måneder igjen til man skal avholde eksamen. Så sier statsråden at hun og regjeringen nå skal bruke tida framover til å vurdere de oppgavesettene som nå ligger ute. Men da er vi straks i en situasjon der det er et par måneder igjen til eksamen, og så skal en da eventuelt innføre en ny ordning der en har et par måneder på å forberede seg på en ganske stor omlegging som er møtt med stor kritikk fra mange miljøer. Ser ikke statsråden at det lett er å kunne eksperimentere med elevene og også lærerne, som skal forberede elevene til eksamen, og at dette betyr at en bør ta seg bedre tid, avvente, gjennomføre eksamen som normalt nå i vår, og ikke utsette elevene for denne typen eksperiment?

Statsråd Guri Melby [11:56:10]: Jeg tror aldri at eksamensoppgaver, verken i matematikk eller i noen andre fag, har vært gjenstand for et så grundig forarbeid som de oppgavene som nå er lagt ut.

Så skjønner jeg kjempegodt at alle lærere kunne ha ønsket seg bedre tid, og dersom disse oppgavesettene hadde vært klare i august, hadde det åpenbart vært bedre enn at de var klare nå. Det er også blant de argumentene vi vurderer når vi ser på om vi skal fortsette som planlagt, eller om vi skal gjøre endringer. Jeg kan love representanten at det ikke kommer til å ta veldig lang tid før vi tar beslutninger om eventuelle endringer, fordi sektoren trenger å få den tiden på seg til å forberede seg godt til eksamen.

Spørsmål 4

Kari Henriksen (A) [11:57:11]: «Lavangen kommune har valgt å ta et viktig samfunnsansvar, som statsråden kjenner godt til. Gjennom sitt engasjement har kommunen møtt utfordringer for barnevernet som det ikke er mulig for en kommune av Lavangens størrelse å rå med. Vi er avhengige av at kommunene tar et slikt ansvar, samtidig som vi også nasjonalt må bidra, når det oppstår dramatiske og uventede situasjoner. Situasjonen er nå alvorlig, og det er avgjørende at statsråden, ikke minst av hensyn til barna i Lavangen, faktisk bidrar.

Hvordan vil saken bli løst?»

Statsråd Kjell Ingolf Ropstad [11:57:52]: Kommunene som representanten viser til, har et viktig ansvar når de tar imot og bosetter asylsøkere og flyktninger. Kommunene har også et svært viktig ansvar som første linje i barnevernet.

Lavangen kommune gjør en viktig jobb på vegne av samfunnet, og jeg har stor forståelse for at kommunen, som har tatt dette ansvaret på alvor, er i en krevende

økonomisk situasjon, og at det oppleves utfordrende for kommunen.

Utgiftene i saken som representanten tar opp, handler ikke bare om barnevernsutgifter. En del av det er også utgifter til skolegang o.l. Det betyr at det er flere departement som er berørt av det. Derfor har jeg tatt initiativ til å se nærmere på saken sammen med andre berørte departement.

I barnevernet er det sånn at det er den kommunen der barnet oppholder seg, som har ansvaret for at barnet får de tjenestene og tiltakene det trenger. Det er også denne kommunen som skal dekke de løpende utgiftene, uavhengig av om barnet bor i fosterhjem eller institusjon i en annen kommune. Et viktig hensyn som ligger til grunn for regelverket, er at ungene skal beskyttes, og de skal ikke bli kasteballer i systemet.

Jeg har forståelse for at dette kan oppleves svært utfordrende for kommunene, og særlig i de tilfellene der ungene bor i kommunen i en kort periode. Barnevernsloven er imidlertid innrettet for å forhindre at barn med behov for hjelp faller mellom to stoler. En klar ansvarsdeling er derfor viktig i disse sakene.

I denne saken ser vi at kommunen har fått høye utgifter. I sånne situasjoner har kommunene mulighet til å få skjønnsmiddeltilskudd fra statsforvalteren, noe jeg vet at Lavangen kommune har fått. Jeg vil også vise til at tilskuddsordningen på integreringsområdet er innrettet sånn at det er den kommunen som bærer utgiftene i disse sakene, som har krav på tilskuddene.

Dette er en komplisert sak der det altså er flere berørte departement, og som nevnt tidligere har jeg derfor tatt initiativ til å se på sakene sammen med de ulike departementene og forhåpentligvis finne en løsning.

Kari Henriksen (A) [12:00:05]: Det er bra at statsråden har tatt initiativ til å snakke med flere departement, for det er helt riktig at denne saken er komplisert, men den er også veldig spesiell. Og regjeringa har løst andre sånne veldig spesielle saker på ganske kort varsel, selv om det innebar bare én kommune, og det føyer seg inn, mener jeg, i rekken av hvordan denne høyreregjeringa prioriterer.

Når det gjaldt situasjonen for Bø, som ville bli en kommune med fritak for skatt, opererte regjeringa ekspedit og ga en særregel for at ikke Bø skulle tape penger på dette.

Når vi nå står i en situasjon der det er store utgifter knyttet til det å ivareta noen av de mest sårbare barna vi har i Norge, er det altså tid til en utsettelse av det å finne en god løsning.

Hvorfor kan ikke en særregel komme på plass?

Statsråd Kjell Ingolf Ropstad [12:01:10]: Som jeg sa, og som vi heldigvis er enige om i utgangspunktet, er

dette komplekst, og det berører flere departement. Derfor er vi i dialog for å se på denne konkrete saken.

Så er det sånn at eventuelle nye tiltak vil kreve endring i regelverk, og det kan også kreve ekstra bevilgninger, som jo må følge ordinære beslutningsprosesser og for så vidt budsjettprosesser. I denne saken, for jeg er enig i at det er en veldig spesiell sak, er den eksisterende ordningen som er mest aktuell, nettopp disse skjønnsmidlene. Der vet jeg at kommunen har fått noe penger, og det kan også være en mulighet framover.

Kari Henriksen (A) [12:01:49]: Jeg er uenig med statsråden i at skjønnsmidlene skal være løsningen på denne spesielle saken. Skjønnsmidler er til for ordinær drift. Dette er veldig, veldig spesielt. Utgiftene til Lavangen kommune er ekstraordinære og langvarige og vil få store konsekvenser i mange, mange år.

Så har det et element til, og det er at Lavangen kommune har utmerket seg med å ta imot flyktninger. De har stått i bresjen for å ivareta og oppfylle det regjeringa har bedt om, nemlig å ta imot folk på flukt. Det har de gjort. Nå blir de sittende med regningen, og regjeringa trekker seg fra dugnaden. Regjeringa kan altså prioritere å lage unntak når det gjelder skatteparadiskommuner, over natta, men svikter Lavangen kommune i å finne tiltak som kan løse den prekære situasjonen de står i.

Er dette en god prioritering, ifølge statsrådens syn?

Statsråd Kjell Ingolf Ropstad [12:02:47]: Jeg er ikke enig i at dette er sammenlignbare saker. Dessuten var det en relativt liten sum det var snakk om med Bø kommune.

Det viktige her er å prøve å finne en god løsning. Derfor tok jeg med en gang jeg fikk vite om saken, initiativ til en prat med kommunalministeren. Det gjelder også kunnskapsministeren, som sagt. Det er viktig at en prøver å finne løsninger.

Selv om saken er spesiell, er det ikke utenkelig at det skjer igjen, men ofte i mindre skala. Derfor er jeg uenig, for det er nettopp for å kunne ta tak i åpenbare skjevheter, som en ser her, at man har skjønnsmidler. Lavangen kommune har som sagt tatt et viktig ansvar, som jeg er glad for at de har tatt. Derfor har jeg nettopp på bakgrunn av det tatt initiativ. Politisk ledelse har hatt møte med kommunen for å få mer opplysninger om saken, og vi jobber nå framover for å se om det er noe vi kan gjøre for å avhjelpe situasjonen.

Spørsmål 5

Kari Elisabeth Kaski (SV) [12:03:57]: «På Veitvet og Kalbakken i Groruddalen er det et stort lokalt engasjement mot regjeringens planer om å etablere Norges største fengsel på Bredtvet. Dette alternativet inne-

bærer å bygge ned store deler av skogen og jordene og etablere høye murer tett opp mot rekkehusene. Bredtvet-skogen er et viktig friområde med rikt dyreliv og et rekreasjonsområde for naboene og befolkningen i Grorud og Bjerke bydel, som allerede er sterkt fortettet.

Kan statsråden berolige befolkningen lokalt og si at planene på Bredtvet er skrinlagt?»

Statsråd Monica Mæland [12:04:41]: Regjeringen har ikke tatt stilling til lokalisering av et nytt Oslo fengsel, og vi vurderer fortsatt ulike alternativer. Oslo fengsel har i dag plass til 240 innsatte på høyt sikkerhetsnivå og er viktig med tanke på varetektsplasser for politiet i Oslo. Anslagsvis 70 pst. av de innsatte var varetektsinnsatte, noe som gjør behovet for transport til og fra politi, domstol og helsevesen ekstra stort. Fengselet er i veldig dårlig stand, og det foreligger stengningsvarsel, som innebærer at Statsbygg ikke kan garantere for videre drift dersom det ikke gjennomføres en veldig omfattende rehabilitering. Jeg tror derfor det er bred enighet om at det er et stort behov for å bygge et nytt Oslo fengsel.

Statsbygg har gjennomført en grundig lokaliseringsanalyse og vurdert 180 tomter for et nytt Oslo fengsel. Både Kriminalomsorgsdirektoratet, Statsbygg og ekstern kvalitetssikrer har gitt en entydig anbefaling om å lokalisere et nytt Oslo fengsel på Bredtvet. Denne lokaliseringen for et nytt Oslo fengsel er det samfunnsøkonomisk mest lønnsomme alternativet.

Jeg vil legge til at et nytt fengsel på Bredtvet også vil kunne gi en betydelig bedring i soningsforholdene for kvinner, fordi planene innebærer nybygg til erstatning for kvinneplassene som er der i dag.

Jeg er godt kjent med den lokale motstanden mot utbygging på Bredtvet. For meg er ikke lokaliseringen i seg selv avgjørende, og jeg har derfor hele tiden vært i dialog med Oslo kommune for å finne en best mulig løsning. Jeg hadde senest uken før jul et møte med byrådslederen og byutviklingsbyråden om saken. Min utfordring er at Oslo har et stort behov for et nytt fengsel. Det må være på en tomt med grunnforhold og størrelse som gjør det mulig å bygge et godt fengsel, og det bør helst være lokalisert nær kollektivtrafikk og med kortest mulige transportavstander.

Dersom Bredtvet-alternativet ikke lar seg realisere, er fortsatt fengselsdrift på Grønland et aktuelt alternativ som vi nå vurderer sammen med andre lokaliseringer.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [12:06:47]: Jeg takker for svaret. Det var et svar som jeg må si er egnet til fortsatt bekymring i befolkningen lokalt. SV er godt kjent med behovene knyttet til fengslene i Oslo, både når det gjelder oppgradering av Bredtvet kvinnefengsel, som jeg er helt enig i ikke er i adekvat stand, og når det gjelder Oslo krets fengsel.

Samtidig kommer man ikke utenom at dette området er ekstremt viktig for befolkningen lokalt, i bydeler med store levekårsutfordringer. Det er det eneste sammenhengende grøntområdet mellom Trondheimsveien og Østre Aker vei, og målsettingene i Groruddalssatsingen er å styrke nærmiljøet og utvikle bedre oppvekstvilkår. Jeg vil hevde at disse planene innebærer det motsatte. Jeg vil igjen utfordre statsråden på om ikke disse målsettingene, som man også har, bør veie tungt her.

Statsråd Monica Mæland [12:07:51]: Det er mitt ansvar å skaffe et nytt Oslo fengsel. Det er et ansvar jeg tar veldig på alvor, og hvis jeg skal være dønn ærlig – og det kan jeg jo godt være – skulle jeg ønske at vi ikke måtte være i Oslo kommune, for alle andre kommuner ville ønsket en slik investering og slike arbeidsplasser veldig velkommen. Derfor har jeg også sett på muligheten for å gå utenfor Oslo kommunes grenser, men det er veldig komplisert når det gjelder logistikk og transport inn til våre fengsler, til helsevesenet og ikke minst til domstolen.

Egentlig står vi i en situasjon hvor det er blitt gjort en stor jobb. Det er ikke mange store tomter som er egnet for dette, og hvor vi kan få til det vi kan få til på Bredtvet.

Jeg tar på alvor at det er stor motstand i befolkningen der. Derfor har jeg også vært i dialog med kommunen. Vi kunne ha gjennomført en statlig plan, men det har vi ikke noe ønske om. Vi har et ønske om at vi skal behandle vertskapet for dette fengselet godt, og derfor er vi i den dialogen. Men dette er veldig vanskelig, for det er et valg mellom flere gode formål.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [12:08:54]: Jeg takker igjen for svaret. Det er godt å høre at det ikke er statsrådens ønske å gjennomføre statlig plan, for her er det en lokalbefolkning i både Grorud bydel og Bjerke bydel – begge bydelsutvalgene har gått entydig imot – som nok føler seg ganske maktesløse overfor disse planene, som de er klar over finnes. De er også klar over at Bredtvet er det foretrukne alternativet, men de er oppriktig bekymret over at de ikke har blitt kontaktet i denne prosessen. Selv om departementet og statsråden har dialog med Oslo kommune, er det en lokalbefolkning her som opplever Statsbygg på befaring i sine nærområder, uten å ha blitt kontaktet eller på noen som helst måte blitt involvert. Derfor har også lokalbefolkningen engasjert seg og sendt mange høringsinnspill til departementet, noe statsråden sikkert er klar over.

Mitt spørsmål er: Hvordan skal statsråden videre sikre en god dialog med befolkningen lokalt og sikre at deres stemme blir ivare tatt i denne prosessen?

Statsråd Monica Mæland [12:09:54]: Hvis Bredtvet er et aktuelt alternativ, er jeg veldig innstilt på å gå i dialog med befolkningen og lokalpolitikere i bydelene. Det har jeg også tatt opp med byrådslederen, men jeg forholder meg til byrådet i Oslo og byrådslederen, som leder for Oslo kommune, i vår dialog med dem. Men hvis vi går videre med Bredtvet, er det helt naturlig å være i dialog med dem og se på hvordan vi kan gjøre dette på best mulig måte for befolkningen, gitt at Statsbygg og vi også kan gjøre avbøtende tiltak. Men vi er ikke kommet dit, for vi har ennå ikke besluttet at Bredtvet er det aktuelle stedet. Til det har motstanden i Oslo vært for stor.

Men vi må fatte en avgjørelse. Et alternativ er å bli på Grønland. Det vet jeg også vekker stor debatt, for dette er et område som på mange måter er indrefiletten av Oslo, og som Oslo godt kunne tenke seg å benytte til andre formål. Det forstår jeg veldig godt.

Så dette er rett og slett veldig vanskelig. Men det er vår jobb å ta en avgjørelse. Det må vi gjøre, og det skal vi gjøre så fort vi har et grunnlag for det.

Spørsmål 6

Åsmund Aukrust (A) [12:11:08]: «Det borgerlige stortingsflertallet vedtok etter forslag fra regjeringa å bevilge 1,8 millioner kroner til Human Rights Service. Justisministeren skriver i budsjettframlegget: "Tilskotet skal medverke til å gi bedre kunnskap om innvandring og integrering i befolkninga, inkludert kunnskap om muligheter og utfordringer i denne sammenhengen."

På hvilken måte mener statsråden at Human Rights Service bidrar til å gi bedre kunnskap om innvandring og integrering i befolkninga?»

Statsråd Monica Mæland [12:11:43]: Det er en del av statlig politikk å gi tilskudd til nasjonale ressursmiljøer på innvandrings- og integreringsområdet. I takt med at Norge er blitt et flerkulturelt samfunn, hvor en stadig større andel av befolkningen har innvandringsbakgrunn, blir kunnskap og meningsbryting på området også tilsvarende viktig for å sikre integrering og tillit i samfunnet. Ytringsfrihet og åpen debatt er viktigere for sameksistens og demokrati enn noen gang før.

Under kapittel 291 i statsbudsjettet, post 71, som er tilskudd til integreringsarbeid i regi av sivilsamfunn og frivillige organisasjoner, er det i 2021 tilskudd på til sammen 153,7 mill. kr. Dette inkluderer navngitte organisasjoner med status som nasjonale ressursmiljøer, samt ulike ordninger hvor organisasjoner kan søke om midler til integreringsfremmende tiltak.

Tilskuddet til Human Rights Service har et tilsvarende formål og var i mange år gitt på den samme pos-

ten. Fra 2019 ble imidlertid tilskuddsordningen delt opp, slik at tilskuddet til HRS spesielt ble plassert under justisministerens ansvarsområde.

Jeg er ikke enig med HRS i deres ytringer. Jeg er heller ikke alltid enig med andre organisasjoner som mottar støtte over statsbudsjettet. Men det er heller ikke poenget. Støtte til HRS er ikke regjeringens prioritet, men følger av tidligere budsjettavtaler i Stortinget, hvor man ble enige om også å øke støtten til andre organisasjoner med om lag 17 mill. kr.

Løsningen da HRS ble forhandlet inn igjen i forhandlingene i 2018, ble en pakke på totalt 16,9 mill. kr, med støtte til andre organisasjoner:

- MiRA-Senteret: 1,1 mill. kr
- Født Fri: 1,0 mill. kr
- Minotenk: 1,0 mill. kr
- Melahuset: 2,0 mill. kr
- Fargespill Bergen: 1,0 mill. kr
- Antirasistisk senter: 2,9 mill. kr
- LIM: 1,3 mill. kr
- OMOD: 2 mill. kr
- ICAN: 0,6 mill. kr
- Norske leger mot atomvåpen: 2,0 mill. kr
- Norges Fredsråd: 2,0 mill. kr

I forvaltningen av tilskuddet følger Justisdepartementet opp at HRS i sin virksomhet tilfredsstiller de kriterier som er satt for ordningen, og de kriteriene tilsvare dem som gjelder for tilskudd til øvrige organisasjoner.

Åsmund Aukrust (A) [12:13:57]: Dette var ikke et svar på spørsmålet. Spørsmålet var hva slags kunnskap og muligheter hun mener at Human Rights Service bidrar med til den norske befolkningen. Det er det hun skriver i statsbudsjettet. Hun sier at dette ikke er hennes prioritet. Vel, det er hennes prioritet, for det er hun som har foreslått det for Stortinget og fått gjennomslag for det.

I budsjettdebatten kom det ti spørsmål til justisministeren om dette. Hun svarte ikke. I media har ikke justisministeren gitt et eneste muntlig svar; hun har stort sett sendt andre departementer foran seg. Men justisministeren må ta ansvar for hva hun faktisk gjør.

Det er veldig mye med Human Rights Service som er latterlig og dumt. At de skriver at Vy islamiseres fordi de bruker grønne uniformer, er latterlig. Men når de går på navngitte muslimer i Norge og sjikanerer dem, er det ikke latterlig, det er farlig.

Samfunnsdebattant Sumaya Jirde Ali ble sammenlignet med en kakerlakk. I julen så vi at tre kvinner fikk en hatstrøm etter seg etter at de hadde vært med på Familiekokkene. Muslimer har opplevd å bli tatt bilde av fordi HRS har satt i gang det de har kalt å dokumentere den kulturelle revolusjonen.

Mitt spørsmål til justisministeren er: Finnes det noen nedre grense for hva Human Rights Service skal gjøre før det eventuelt får konsekvenser for statsstøtten deres?

Presidenten: Presidenten bemerker at uttrykket «latterlig» tidligere er påtalt som et upassende parlamentarisk uttrykk.

Statsråd Monica Mæland [12:15:09]: Grensene for hva man kan si og gjøre i dette landet, står i straffeloven. Grensene for ytringsfrihet er vide. Det mener jeg de skal være, også for ting jeg er dypt uenig i, også for ting jeg føler er krenkende.

Det er altså sånn at vi gir tilskudd til mange organisasjoner, både dem vi liker, og dem vi ikke liker, men grensen skal alle holde seg innenfor, og det er altså straffelovens bestemmelser. Så langt jeg vet, er ikke Human Rights Service dømt for å ha overtrådt den grensen. Det betyr at rommet for å ytre seg på dette området, og det er dette området de uttaler seg på, er vidt. Men det blir opp til politiet, og jeg må bare si at vi har prioritert arbeidet mot hatkriminalitet. Det skal politiet prioritere. De skal også rapportere til oss, slik at vi kan være veldig tydelige på å ettergå dem som går over disse grensene.

Åsmund Aukrust (A) [12:16:04]: Da tolker jeg det sånn at justisministeren mener at alle ytringer som Human Rights Service kommer med, er akseptable så lenge de er innenfor ytringsfrihetens grenser, når det gjelder å gi statsstøtte til dem.

Men det er ikke snakk om hva som er lov å si og ikke si. Det har aldri vært et spørsmål. Spørsmålet er om justisministeren skal sponse denne organisasjonen med 1,8 mill. kr., for det er det hun faktisk gjør.

Den siste uken har vi fått se hva ord kan føre til. Stormingen av kongressen i USA startet med ord. Det førte til handling. Vi vet det samme fra Norge. Vi vet at ord gir handling. En av justisministerens forgjengere, statsråd Sylvi Listhaug, måtte gå av etter å ha spredd konspirasjonsteorier. Den konspirasjonsteorien mente Kripos førte til en tredobling av antallet hatmeldinger, basert på justisministerens aktivitet. Nå står justisministeren og sier at det ikke finnes noen grense for hva Human Rights Service kan gjøre før det får konsekvenser for deres statsstøtte.

Mitt spørsmål til justisministeren er: Er hun helt uenig i at statsstøtte til Human Rights Service gir de ordene de kommer med, mer makt og legitimitet, og er hun i så fall villig til å ta det ansvaret i den politiske debatten?

Statsråd Monica Mæland [12:17:10]: Jeg oppfatter at representanten legger meg meninger som jeg slettes ikke har, og synspunkter som jeg slettes ikke har. Jeg har ikke sagt at det ikke finnes noen grense. Jeg har tvert imot sagt at det finnes en grense. Og jeg vet ikke hvordan representanten har det, men det er ikke sånn at vi bare gir tilskudd til organisasjoner som vi liker, som vi støtter, og som vi synes er akseptable. Vi gir også støtte til det vi ikke synes er akseptabelt, det vi ikke støtter, og det vi til og med kan oppleve som krenkende.

Vi har regler for ytringsfrihet. Den regelen skal vi følge nøye med på. Politiet skal gjøre det; det er påtalemyndigheten som skal gjøre det. Så finnes det selvsagt grenser for hva som skal stå på statsbudsjettet. Jeg redegjorde nå for at dette var en prioritet for ett av de fire partiene som forhandlet fram et budsjett. Vi forhandlet inn andre økninger til organisasjoner som vi prioriterte. Den enigheten sto vi fast på i årets budsjett.

Spørsmål 7

Presidenten: Spørsmål 7, fra representanten Sylvi Listhaug til justis- og beredskapsministeren, er overført til helse- og omsorgsministeren som rette vedkommende, og spørsmålet vil bli tatt opp av representanten Per-Willy Amundsen.

Per-Willy Amundsen (FrP) [12:18:30]: «Justisministeren har ifølge mediene uttalt at «Vi ønsker at alle som kommer skal teste seg på grensen, og jobber derfor med å styrke testkapasiteten. Målet er at det skal være obligatorisk test ved grensene på sikt. Det betyr at 24-timers regelen fjernes, og at alle skal testes umiddelbart».

Kan statsråden redegjøre for når dette skal være på plass, og hva som menes med «på sikt»?

Statsråd Bent Høie [12:19:14]: Regjeringen har nå innført obligatorisk testing på grensen for personer som har oppholdt seg i et område med karanteneplikt. Dette kravet ble innført mandag 18. januar kl. 17.00. Det innebærer at personer ikke lenger kan velge å gå forbi teststasjoner på flyplasser, havner eller grenseovergangssteder på vei og heller teste seg i hjemkommunen.

Ved Svinesund vil det ta noen flere dager før testkapasiteten er god nok til at alle kan teste seg ved denne grenseovergangen. Derfor er det gitt et midlertidig unntak som sier at personer med fast bopel i Norge kan teste seg et annet sted enn på grenseovergangsstedet så snart som mulig og senest innen 24 timer dersom ventetiden på test ved grenseovergangsstedet er over én time. Dette unntaket vil bli opphevet så fort testkapasiteten er god nok på Svinesund.

Bakgrunnen for at regjeringen nå har besluttet testing på grensen, er at Helsedirektoratets klare råd til regjeringen inntil nylig har vært å prioritere testkapasiteten til å slå ned lokale utbrudd i Norge. Det er hovedsakelig to grunner til at situasjonen nå har endret seg, og at Helsedirektoratet nå anbefaler testing på grensen. Den ene grunnen er ønsket om å forsinke spredning av de mer smittsomme variantene av viruset så mye som mulig. Den andre grunnen er tilgangen på hurtigtester. De gjør det mulig å skalere opp testingen på grensen uten at det i så stor grad rammer vår mulighet til å slå ned lokale utbrudd i Norge.

Dette har vært ekstremt krevende for de kommunene som er berørt, og det er fortsatt utfordringer med etableringen av testkapasitet på noen av de mindre grensestasjonene våre, spesielt i nord, som det nå jobbes veldig sterkt med for å løse, men regelverket ble iverksatt kl. 17.00 mandag.

Per-Willy Amundsen (FrP) [12:21:03]: Jeg er for så vidt innforstått med at man har vedtatt det. Det som er kanskje litt mer interessant, er når det er praktisert, og når det er praktisert på alle grenseovergangene. Det jeg er ute etter, og som jeg oppfattet at helseministeren egentlig ikke svarte på, er når man regner med at vi på samtlige grenseoverganger har dette på plass, og når man kan si at man oppfyller den intensjonen som er kommunisert. For som statsråden åpenbart er klar over, er det slik at når man opplever betydelige inngrep i personlig frihet, retter seg etter regler og anbefalinger som har stor betydning for folk flest, og som virker inn på våre liv, er det ganske provoserende for enkelte å se at man ikke har prioritert grenseovergangene høyt nok, at man ikke har full testing på grenseovergangene.

Statsråd Bent Høie [12:22:08]: Jeg opplever at dette er godt i gang på de viktigste stedene der personer nå kommer til Norge, med unntak av Svinesund, der en har et midlertidig unntak for personer som er bosatt i Norge, og hvis ventetiden er på over én time. Der har Halden kommune nå fått bistand fra Forsvaret, så der settes det nå inn en rekke forsvarspersonell for å bistå, for å få opp kapasiteten der. Så vi håper at det unntaket ikke skal gjelde veldig lenge.

Så har vi utfordringer med etableringen av testtilbud i Kautokeino, Karasjok, Røros, Tana og Rana, for dette er krevende grenser med få passeringer, men der det er langt fra kommunesenteret og relativt små kommuner. Men dette jobbes det veldig godt med, og det kan godt tenkes at noen av de testtilbudene blir begrenset til noen timer. Men det betyr at de personene som har unntak fra test, f.eks. langtransport, varer osv., kan passere grensen så lenge den er bemannet. Og så

har vi i tillegg vært nødt til å stenge veldig mange grenser for i det hele tatt å kunne operasjonalisere dette.

Ingjerd Schou hadde her overtatt presidentplassen.

Per-Willy Amundsen (FrP) [12:23:13]: Til poenget med å stenge en grense: Det er viktig at de grensene er reelt stengt fysisk, og at man ikke bare viser det med et skilt, for det er faktisk kun slik man reelt kan forhindre det. Det er ikke alle som forholder seg til vedtak i Stortinget og regjeringen når man kommer til norske grensepasseringer.

Så håper jeg man benytter de ressursene man faktisk har. La meg skryte av Sivilforsvaret, som har 8 000 tjenestepliktige som kan benyttes i denne sammenheng, og som åpenbart kan være en ressurs som man kan sette inn på grensen for å gjennomføre testing. Jeg håper at man benytter seg av alle de tilgjengelige ressursene som vi faktisk har. Fremskrittspartiet har jo jobbet for dette veldig lenge; vi har ønsket å ha testing på grensen veldig lenge. Nå følger regjeringen etter. Men jeg ønsker å vite en dato: Når kan vi si at vi har reell testing på alle grensepasseringer og oppfyller det vedtaket og de intensjonene man har lagt til grunn?

Statsråd Bent Høie [12:24:18]: Datoen var jo 18. januar kl. 17.00. Det var da testing på grensen ble innført som en plikt. Og så har jeg nevnt de stedene der vi fortsatt har utfordringer, og som det jobbes godt med å løse. I den sammenheng er jeg veldig takknemlig for den hjelpen vi får både fra Heimevernet, fra Forsvaret og fra Sivilforsvaret når det gjelder helse og selvfølgelig også justissektorens behov. Der oppfatter jeg at det jobbes godt.

Men det må sies at dette er krevende, for det er veldig mye. For eksempel går helsepersonell med på å ha et testtilbud på en grense hvor det gjerne er veldig få passeringer i døgnet. Vi må også finne den rette balansen i dette, spesielt siden noen av de grensene ligger i kommuner som fra før av har begrenset med helsepersonell, og som er veldig presset med arbeid nå. Så vi prøver å hjelpe til f.eks. med helsepersonell fra den nasjonale poolen. Jeg vil også minne om at de som er i Sivilforsvaret, går jo ikke ledige, de er i andre jobber, så det har jo en konsekvens å mobilisere Sivilforsvaret.

Spørsmål 8

Kjersti Toppe (Sp) [12:25:43]: «Stortinget har vedtatt at fødeavdelingen ved sykehuset i Kristiansund skal opprettholdes inntil fødeavdelingen ved det nye fellessykehuset for Nordmøre og Romsdal er i drift.

Vil statsråden sikre at Stortingets vilje blir realisert av helseforetakets styre?»

Statsråd Bent Høie [12:26:04]: Ved Stortingets behandling av Nasjonal helse- og sykehusplan ble det fattet et vedtak der regjeringen bes om å sørge for at fødeavdelingen i Kristiansund består inntil fødeavdelingen i det nye sykehuset på Hjelset er i drift. Dette ble også formidlet av meg i foretaksmøtet 10. juni i fjor. Foretaksmøtet ba da om at Helse Midt-Norge følger opp vedtaket, og at vedtaket på vanlig måte også vurderes opp mot kravet om forsvarlig drift.

Hensynet til forsvarlighet i tjenestetilbudet veier tungt, og det var jeg også klar på i min tidlige kommunikasjon med Stortinget om dette temaet.

Siden høsten 2020 har en hatt alternerende drift mellom de to sykehusene som en midlertidig alternativ driftsmodell. Dette hadde bakgrunn i en uheldig stor arbeidsbelastning og rekrutteringsutfordringer.

Etter lang tids utfordringer med å rekruttere til strekkelig fagkompetanse og sikre et forsvarlig tilbud til pasientene har ledelsen i Helse Møre og Romsdal nylig besluttet at de midlertidig ser seg nødt til å samle fødetilbudet i Nordmøre og Romsdal og legge dette til Molde sykehus. Dette tilligger ansvaret og de vurderingene som må gjøres nettopp av den ansvarlige ledelsen lokalt.

Sykehuset har store rekrutteringsutfordringer og reelle utfordringer – vikarbruken er høy, arbeidsbelastningen på de ansatte både har vært og er stor, og tilbudet må være trygt og forsvarlig av hensyn til kvinnene som skal føde.

Jeg har bedt om en redegjørelse fra Helse Midt-Norge om saken. Den viser de store utfordringene som oppleves med å ivareta fødetilbudet i de to sykehusene, og anerkjenner alvoret i at ledelsen ikke finner det forsvarlig å opprettholde to fødetilbud i den kommende perioden.

Det er beklagelig at man nå ser seg nødt til å gjøre denne type grep i en periode som innebærer en midlertidig samling av fødetilbudet, og jeg har stor forståelse for at det er et sterkt engasjement rundt denne saken. Samtidig må jeg minne om at helseforetaket er pålagt krav til forsvarlighet i tjenestetilbudet, og det er viktig å sikre trygge og forutsigbare tilbud til pasientene.

Jeg vil igjen understreke at endringen som vil bli gjennomført, er ment å være midlertidig, og jeg legger selvsagt til grunn at helseforetaket bestreber seg på å rekruttere tilstrekkelig personell og finne gode løsningsalternativer for dem som blir berørt av omleggingen. Det er også satt i verk ekstra tiltak for fødende med en reisevei på over 90 minutter til nærmeste sykehus.

Kjersti Toppe (Sp) [12:28:30]: Takk for svaret.

Statsråden seier at føretaksleinga har bestemt at fødeavdelinga skal stengjast ned, men frå det eg kjenner til, er det administrerande direktør som har uttalt dette, så eg vil gjerne at statsråden bekreftar at det faktisk har vore noko som styret i føretaket har bestemt, for det er ny informasjon for meg.

I ROS-analysen som kom i 2014 og låg til grunn for interimfasen, åtvare ein mot ei rekrutteringskrise viss ein planla for å leggja ned avdelinga før det nye sjukehuset var på plass. Så gjorde ein nettopp det. Administrerande direktør Bakke uttala i Tidens Krav i dag at det historisk ikkje har vorte gjort nok for å rekruttera på enkelte fagområde.

Mitt spørsmål er: Vil statsråden koma med same innrømming, og tar statsråden ansvar for den auka rekrutteringssvikten som har skjedd?

Statsråd Bent Høie [12:29:35]: Jeg har ingen grunn til å betvile den lokale ledelsens beskrivelse av situasjonen. Jeg opplever også at de virkelig har jobbet hardt for å følge opp Stortingets vedtak. Det er viktig at en fra både helseregionens og helseforetakets side jobber med å følge opp de vedtakene Stortinget gjør, og de oppdragene de får fra meg. Men det er også viktig at lojaliteten til de vedtakene ikke blir så sterk at den går på bekostning av det ansvaret som den lokale ledelsen har til å vurdere forsvarlighet.

Jeg tror representanten er enig med meg i at pasientsikkerhet og kvalitet i den norske helsetjenesten er veldig avhengig av at den lokale ledelsen til enhver tid opplever at de kan stå inne for forsvarligheten av det tilbudet som er, og at det ansvaret ikke kan plasseres andre steder. Så er det sikkert mange ulike forklaringer på hvorfor en har kommet i denne situasjonen. Det tror jeg ikke det finnes ett enkelt svar på.

Kjersti Toppe (Sp) [12:30:38]: Eg vil spørja igjen om det er slik at styret i helseføretaket har gjort eit vedtak om dette, for det uttalte statsråden i sitt innlegg, og det er ny informasjon for meg. Stortinget – iallfall Senterpartiet – føreset sjølv sagt når vi gjer eit vedtak at det faglege skal vera i orden, som for alle andre vedtak, og eg synest det er ei ansvarsfråskrivning frå statsråden si side når ein berre viser til helseføretaket. Når administrerande direktør innrømmer at det ikkje er vorte gjort nok, meiner eg at statsråden òg må ta eit ansvar for at ein no har kome i den situasjonen i Helse Møre og Romsdal, og i Kristiansund spesielt, der ein er i ei stor rekrutteringskrise. Det er mange andre fødeavdelingar i Noreg som er mindre, som har eit mindre befolkningsområde, som klarar dette bra.

Statsråd Bent Høie [12:31:44]: For det første: Hvis jeg har sagt at det er styret i Helse Møre og Romsdal

som har gjort dette vedtaket, så er ikke det den informasjonen jeg har. Det er ledelsen i Helse Møre og Romsdal som har besluttet dette, slik jeg oppfatter det. Det skal være styremøte i Helse Møre og Romsdal i morgen knyttet til bl.a. byggesaken, men det er iallfall den informasjonen jeg har. Hvilken måte styret har vært involvert på, kan jeg ikke svare på nå.

Når det gjelder hva som har ført til at en er i denne situasjonen, tror jeg at det er sammensatt. Det kan godt tenkes, som direktøren sier – og det har jeg ingen grunn til ikke å stole på – at han også ser at det kunne vært gjort ting tidligere, fra den forrige ledelsens side, som kunne ha forebygget at en endte opp i denne situasjonen. Men det har jeg vanskelige forutsetninger for å gjøre meg til en overvurderer av. Der må jeg bare stole på den vurderingen som er gjort av den lokale ledelsen.

Spørsmål 9

Bjørnar Moxnes (R) [12:32:52]: «Fødeavdelingen ved sykehuset i Kristiansund har vært utsatt for en gradvis og langvarig motarbeidelse. Imidlertid vedtok Stortinget i mai 2020 at regjeringen skal sørge for at fødeavdelingen i Kristiansund består inntil fødeavdelingen ved det nye sykehuset er i drift. Nå har helseforetaket vedtatt at alle som skal føde på Nordmøre, må reise til Molde.

Er det Stortinget eller helseforetaket som avgjør hvorvidt en fødeavdeling skal nedlegges, og hvilken rolle har helseministeren hatt i denne avgjørelsen?»

Statsråd Bent Høie [12:33:28]: Som jeg belyste i svaret på forrige spørsmål, har Helse Møre og Romsdal nylig besluttet at de i en midlertidig periode ser seg nødt til å samle fødetilbudet i Nordmøre og Romsdal på sykehuset i Molde. Dette skjer etter lang tids utfordringer med å rekruttere tilstrekkelig fagkompetanse og sikre et forsvarlig tilbud til pasientene.

Stortingets vedtak, som ble fattet ved behandling av Nasjonal helse- og sykehusplan, om å sørge for at fødeavdelingen i Kristiansund består inntil fødeavdelingen i det nye sykehuset på Hjelset er i drift, er tydelig formidlet til ansvarlige i styret i Helse Midt-Norge.

Som jeg ved flere anledninger har vært veldig tydelig på – og som framgår av det nevnte foretaksmøtet – må vedtaket samtidig vurderes opp mot kravet om forsvarlig drift på vanlig måte. Det er avgjørende viktig for å sikre gode og trygge tilbud til pasientene. Redegjørelsen som jeg har mottatt fra Helse Midt-Norge, viser at ledelsen i helseforetaket ikke lenger finner det faglig forsvarlig å opprettholde to fødetilbud. Arbeidsbelastningen oppleves som for høy, og foretaket har ikke tilstrekkelig og robust bemanning på plass. Løsningen

med vekslende drift i fødetilbudet mellom de to sykehusene viser seg vanskelig å videreføre.

Det er helseforetaket som har ansvaret for å vurdere og ivareta forsvarlige tjenestetilbud i sykehusene. Spesialisthelsetjenesteloven § 2-2 bestemmer at «helse-tjenester som tilbys eller ytes i henhold til denne loven skal være forsvarlige».

Videre skal spesialisthelsetjenesten «tilrettelegge sine tjenester slik at personell som utfører tjenestene, blir i stand til å overholde sine lovpålagte plikter, og slik at den enkelte pasient eller bruker gis et helhetlig og koordinert tjenestetilbud.»

Spesialisthelsetjenesteloven § 2-1 a fjerde ledd bestemmer dessuten at «de regionale helseforetakenes ansvar» for å sørge for spesialisthelsetjeneste «innebærer en plikt til å planlegge, gjennomføre, evaluere og korrigere virksomheten slik at tjenestenes omfang og innhold er i samsvar med krav fastsatt i lov eller forskrift».

Derfor skal både helseforetaket og de regionale helseforetakene innrette virksomheten sånn at den er forsvarlig. Et vedtak i Stortinget opphever ikke dette lovpålagte ansvaret, for dette ansvaret er også lovpålagt av Stortinget. Jeg er gjort kjent med at det er og har vært store utfordringer med å rekruttere tilstrekkelig personell og å sikre forsvarlig drift med en todelt løsning.

Til tross for de gode og viktige intensjoner som ligger til grunn for Stortingets vedtak, vil det i den aktuelle situasjonen etter min vurdering være uklokt å overprøve vurderinger om forsvarlighet som er gjort av den lokale ledelsen i samarbeid med de ansatte.

Bjørnar Moxnes (R) [12:36:09]: Rekrutteringsproblemene både kunne og kan helseforetaket rydde opp i. Det står i dagens Klassekampen at leger, jordmødre, barnepleiere og sykepleiere på føde- og gynekologisk avdeling i Kristiansund i 2019 erklærte mistillit mot klinikkssjef Henrik Erdal og avdelingssjef Janita Skogeng, begrunnet med at disse lederne løy om kvaliteten og forholdene ved fødeavdelingen for å få tilbudet nedlagt.

Etter det har altså helseforetaket forfremmet disse to lederne – kanskje ikke den beste måten å sikre rekruttering av fagfolk i Kristiansund på, skulle man tro.

Saken er at her har Helse Møre og Romsdal ikke gjort jobben sin. De har ikke tatt grep som kunne sikret rekruttering. Mener Høie det er riktig og rettferdig at gravide på Nordmøre, som nå får opp mot tre timers reisevei når de skal føde, skal betale prisen for at helseforetaket ikke har gjort jobben sin og fulgt opp Stortingets vedtak?

Statsråd Bent Høie [12:37:13]: Jeg har ingen grunn til å betvile det som ledelsen i Helse Møre og Romsdal

og Helse Midt-Norge sier om sine bestrebelser på å lykkes med å oppfylle Stortingets vedtak. Helse Møre og Romsdal har utlyst jordmorstillinger i Molde og Kristiansund. De har gått bredt ut med annonsering, både målrettede annonser og kampanjer, rettet mot gynekologer og jordmødre i både Norge, Norden og Europa. De har engasjert rekrutteringsfirma for å lete etter aktuelle kandidater. De har vært i kontakt med gynekologer på flere sykehus med spørsmål om de kjenner noen som ønsker å søke jobb.

De har også lagt stor vekt på å rekruttere i egne rekker ved å tilby gode vilkår for LIS-leger og tilby videreutdanning til sykepleiere innenfor jordmorutdanning. De vil fortsette å lyse ut stillinger nasjonalt og internasjonalt, og det er også hentet inn vikarer for å dekke behovet på kort sikt. De har lyktes i noe av rekrutteringen, men de har også vært i en situasjon der de har hatt naturlig avgang, sånn at noe av den rekrutteringen de har lyktes med, har erstattet personer som har sluttet.

Bjørnar Moxnes (R) [12:38:18]: Statsråden sier det ikke er noen grunn til å betvile det ledelsen sier. Jeg skal gi én grunn: Det er hva de ansatte sier. Altså: En mistilitserklæring fra leger, jordmødre, barnepleiere og sykepleiere rettet mot to ledere – som så forfremmes av helseforetaket, som en slags belønning for å ha fått mistillit fra de ansatte på sykehuset – er kanskje ikke den beste måten å få rekruttert folk til sykehuset på. Det vil jeg ha statsrådens tydelige kommentar på.

I tillegg er det sånn at det ikke var noen rekrutteringskrise i mars 2019, da foretaket ønsket å legge ned fødeavdelingen. Dette har oppstått siden. Det har i lang tid vært et ønske fra ledelsen om å legge ned avdelingen. Stortinget har grepet inn, fattet tydelige vedtak, og så har ikke foretaket gjort jobben sin etterpå, men tvert imot forfremmet to ledere som altså har fått mistillit mot seg. Ser Høie at noe kan gjøres annerledes framover for å sikre rekrutteringen, framfor å undergrave Stortingets tydelige vedtak?

Statsråd Bent Høie [12:39:23]: Jeg må innrømme at jeg opplever, i hvert fall i den rapporteringen jeg får, samarbeidet mellom ledelsen og de ansatte på en annen måte. Fra 5. oktober 2020 har Molde sjukehus og Kristiansund sjukehus vekslet hver 14. dag med å ha fødeavdelingen åpen. Bakgrunnen for at foretaket gikk over til denne driften, var høy vaktbelastning hos legene grunnet mangel på gynekologer og at ledelsen så at vaktplanen måtte endres og tilpasses reell arbeidsmengde.

Den forrige tillitsvalgte for Den norske legeforening satte også foten ned for denne vaktordningen. I tillegg skjedde det to uventede barnedødsfall på våren samme

år, hvor foretakets interne hendelsesanalyse bl.a. pekte på for stor arbeidsmengde for legene.

Det er også sånn at perioden med altermning har resultert i omfattende brudd på arbeidsmiljøloven, og i tillegg har ikke foretaket fått på plass tilstrekkelig med gynekologer for å sikre en god nok bemanning i legegruppen. Så dette er store utfordringer også for de ansatte.

Spørsmål 10

Per Olaf Lundteigen (Sp) [12:40:40]: «Kristiansund og Molde sykehus er i en veldig krevende situasjon for å sikre rekruttering og fagkompetanse inntil nytt sykehus kan tas i bruk.

Har helseforetakets ledelse planer og faglige ressurser for å gjennomføre denne omstillinga på en faglig forsvarlig måte?»

Statsråd Bent Høie [12:41:30]: Representanten Lundteigen påpeker helt korrekt at det er utfordrende sider ved driften av sykehusene i Nordmøre og Romsdal. Det er krevende å sikre god rekruttering og fagkompetanse fram til det nye sykehuset står ferdig. Dette er også kjernen i de foregående spørsmålene. Manglende tilgang på spesialisert helsepersonell gjør at en blir tvunget til å se på hvordan en organiserer tjenestene for å kunne opprettholde et forsvarlig helsetjenestetilbud til befolkningen.

Helse Midt-Norge har informert meg om at Helse Møre og Romsdal har utfordringer med rekruttering innenfor flere fagområder. Det har naturlig nok vært viktig å satse på ansatte som bor eller ønsker å bosette seg i fylket, for dette er den beste måten å sikre stabil tilgang på helsepersonell på. Helseforetaket har tidligere erkjent at de ikke har vært gode nok på framtidsrettet rekruttering på enkelte fagområder. De har derfor gjennom de siste årene arbeidet aktivt for å endre dette. Helseforetaket jobber nå også med å rekruttere i egne rekker, ved bl.a. å tilby gode vilkår til leger i spesialisering og ved å gi stipend til sykepleiere som ønsker å ta en jordmorutdanning. I tillegg lyses det kun ut 100 pst.-jordmorstillinger for å gjøre det mest mulig attraktivt.

Ledelsen i helseforetaket har valgt å styrke det lokale arbeidet med rekruttering og har engasjert eksterne for å få hjelp til et mer aktivt rekrutteringsarbeid. Helseforetaket utlyser stillinger både nasjonalt og internasjonalt og henter inn vikarer for å dekke behovet på kort sikt. Helseforetaket har gjennom det siste året lyktes med å ansette noe mer kritisk helsepersonell, men dessverre er ikke dette nok.

Det har lenge vært arbeidet med planer for utbygging av nytt sykehus i Nordmøre og Romsdal. Helsefore-

taket vil stå overfor en lang periode med omstillingsutfordringer. Det arbeides med helhetlige planer for ulike fagområder, og det er en forventning om at en skal få mer styrkede fagmiljøer med gode vaktordninger, noe som skal bidra til enda bedre rekruttering.

Mitt inntrykk er at Helse Møre og Romsdal nå arbeider både systematisk og intensivt med rekruttering. Det er likevel en kjensgjerning at det er en mangel på spesialister, både gynekologer og jordmødre. Dette er godt dokumentert, også i Riksrevisjonens rapport fra 2019 om bemanningsutfordringer i helseforetakene. Det samme framgår av Helsedirektoratets rapport fra i fjor, Endring i fødepopulasjon og konsekvenser for bemanning og finansieringssystem.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [12:43:29]: Jeg takker for svaret.

Statsråden sier at det er rekrutteringsproblemer på flere fagområder, og det er det utrolig viktig å være klar over. Det er ikke bare på føde/gyn. Statsråden sier at de planer som ledelsen har, og de faglige ressursene de har, er i orden, og jeg forstår også at de økonomiske ressursene er i orden. Så da står vi jo overfor et problem, for den beskrivelsen statsråden her gjør, står i skarp kontrast til det som er faktum i saken. For det er en varslet bemanningskrise – som er tatt opp i ROS-analyser og på mange måter – som har ført til dagens situasjon.

Det er ganske interessant når statsråden sier at lojaliteten til stortingsvedtak ikke kan være så sterk at ikke faglige krav kan oppfylles. Hvis det er sånn – og samtidig, at situasjonen i Stortinget er sånn at både Arbeiderpartiets hovedtalskvinne, Fremskrittspartiet og Senterpartiet ønsker at Stortinget skal følge opp – da må vedtaket omgjøres. Er statsråden enig i det?

Statsråd Bent Høie [12:44:36]: Vedtaket er fulgt opp på det som er korrekt måte, noe som er et klart oppdrag til helseregionen. Men jeg valgte, nettopp fordi jeg var bekymret for at denne situasjonen kunne oppstå, også da Stortinget gjorde vedtaket, å informere og klargjøre for Stortinget at Stortinget også har vedtatt et lovverk som forplikter den lokale ledelsen til å vurdere forsvarligheten av tilbud. Det er viktig at ikke den lokale helseledelsen opplever at når Stortinget gjør vedtak om at tilbud skal opprettholdes – som Stortinget står absolutt fritt til å gjøre, og som det er mitt ansvar å følge opp – så innebærer det at en senker terskelen for forsvarlighet. Det oppfatter jeg heller ikke at var Stortingets intensjon. Da er det den lokale ledelsen som er de som er best egnet til å gjøre den vurderingen, men det er også de som da må stå i situasjonen, og må ta de vanskelige beslutningene, hvis de mener at et tilbud ikke lenger er forsvarlig.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [12:45:38]: Jeg vil understreke at Senterpartiet hele tida og i alle saker har stått på at det skal være faglig forsvarlig. Det statsråden sier nå, er at foretaket har fulgt opp Stortingets vedtak på en korrekt måte. Det må folk i Møre og Romsdal merke seg. For da er mitt spørsmål: Har embetsverket i departementet eller politisk ledelse hos statsråd Høie vært konsultert skriftlig, eller muntlig, før fødeavdelingen ble besluttet nedlagt av administrerende direktør Bakke?

Statsråd Bent Høie [12:46:22]: Vi har selvfølgelig jevnlig, i de møtene vi har med Helse Midt-Norge, også blitt orientert om de utfordringene en står i knyttet til denne situasjonen. Jeg har hele veien hatt et veldig klart inntrykk av at ledelsen har jobbet hardt for å oppfylle Stortingets vedtak. Det har vi vært løpende informert om. Så ble Helse Midt-Norge i uke 2 orientert om at ledelsen var kommet til det stadiet at de nå mente at dette ikke var mulig lenger.

Spørsmål 11

Emilie Enger Mehl (Sp) [12:47:06]: «6. januar 2021 kom det frem at Helsedirektoratet nå endrer målemetoden for responstid i ambulansetjenesten. I stedet for å måle hvorvidt responstidene oppfylles i 90 prosent av utrykningene på kommunenivå, skal det oppgis om responstidene oppfylles i halvparten av utrykningene. Vi vil dermed få mindre kunnskap om ulikheter i responstiden mellom sentrale og perifere strøk, og responstiden kan fremstå kunstig lav i de områdene hvor ambulanseberedskapen allerede er dårligst. Samtidig vurderer eller planlegger flere av landets helseforetak kutt i ambulanseberedskapen i spredtbygde områder.

Hvordan vil statsråden sikre innbyggerne i distriktskommuner i Hedmark et godt ambulansetilbud i lys av dette?»

Statsråd Bent Høie [12:48:05]: I stortingsmeldingen om akuttmedisinsk beredskap fra 1999 ble de foreslåtte kravene til responstider fra NOU 1998: 9, «Hvis det haster», gjort veiledende. Målet for akuttoppdrag er at 90 pst. av befolkningen skal nås av ambulanse innen 12 minutter i byer og innen 25 minutter i grisgrendte strøk.

I 2016 publiserte Helsedirektoratet en nasjonal kvalitetsindikator som viser andelen akutte hendelser hvor ambulansen er fremme innen de veiledende responstidene. Det har kommet mye kritikk mot måten indikatoren er framstilt på, og indikatoren er derfor nå under revisjon. Jeg viser til mitt svar på skriftlig spørsmål nummer 906, som beskriver de foreslåtte endringene.

Kortversjonen er at Helsedirektoratet foreslår å vise median responstid i stedet for 90 persentil. Grunnen er at 90 persentil er lite egnet på små datasett, og at små variasjoner gir store tilfeldige utslag. Ifølge Helsedirektoratet er det derfor uhensiktsmessig å bruke dette kravet på kommunenivå.

Jeg vil understreke at det fortsatt er de veiledende målene fra akuttmeldingen, St.meld. nr. 43 for 1999–2000, «Om akuttmedisinsk beredskap», som gjelder. Helsedirektoratets foreslåtte endringer handler ikke om å senke kravene til ambulanseberedskap, men om å innrette indikatoren på en mer hensiktsmessig måte for å imøtegå kritikken som har vært av indikatorene. Forslaget er nå på høring, og en vil da få inn de ulike synspunktene på det.

Representanten Enger Mehl spør hvordan jeg vil sikre innbyggerne i distriktskommuner i Hedmark et godt ambulansetilbud. Det er Sykehuset Innlandet som har ansvaret for ambulansetjenesten til befolkningen. Sykehuset har en desentralisert ambulansetjeneste som består av 42 ambulanser i 42 kommuner, i tillegg til pasienttransportbiler og luftambulansetjeneste. Den akuttmedisinske beredskapen ble styrket i 2019 ved etablering av en anestesibemannet legebil i Moelv og den planlagte nye helikopterbasen for Innlandet.

Jeg mener at den beste måten å sikre innbyggerne et godt tilbud på, er at kommuner og helseforetak samarbeider om dette. Dette er bakgrunnen for at helseforetakene og kommunene i helsefellesskapene sammen skal gjennomgå de akuttmedisinske tjenestene. Det handler om å finne gode løsninger, sørge for tilgjengelige tjenester og at tjenesten dimensjoneres for å møte framtidig utvikling. Det er bra for pasientene og god bruk av våre felles ressurser.

Jeg vil også understreke at vi har en god og desentralisert ambulansetjeneste i Norge, og det skal vi også ha i framtiden.

Emilie Enger Mehl (Sp) [12:50:48]: Statsråden argumenterer for at målemetoden må endres fordi man med dagens målemetode kan få tilfeldige utslag fordi det er små datagrunnlag, og at det derfor blir feil å måle gjennomsnittet per kommune. Men hvis man ser på tallene for ambulanser responstiden i Hedmark i 2017, som er sist det ble målt på kommunenivå, er det bare tre kommuner hvor målet nås. Kun i tre av alle kommunene i Hedmark nås målet om responstid, og det kan ikke forklares med tilfeldige utslag. I Folldal, f.eks., kom ambulansen i gjennomsnitt etter 48 minutter, i Rendalen gjennomsnittlig etter 49 minutter, i Trysil etter 39 minutter, i Tynset etter 34 minutter, i Åmot etter 31 minutter og i Åsnes etter 31 minutter. Heller ikke i tettbygde kommuner når man kravene. Hvordan skal

tall som tar bort gjennomsnittet på kommunenivå, vise oss hvordan responstiden blir bedre i Folldal, f.eks., eller i Rendalen?

Statsråd Bent Høie [12:51:55]: Dette forslaget er nå ute på høring, så den typen innvending som representanten her tar opp, vil da eventuelt bli vurdert i den sammenhengen.

Det Helsedirektoratet opplyser, er at etter deres forslag vil resultatene fra de nasjonale kvalitetsindikatorer bli publisert innenfor de ulike akuttmedisinske områdene. Da vil det bli skilt mellom tettbygde strøk, altså områder med minst 10 000 innbyggere, og grise-grendte strøk. Og indikatoren vil da vise andelen akutte hendelser i tettbygde strøk, der ambulansen skal være framme innen 12 minutter, og andelen akutte hendelser i grise-grendte strøk, der ambulansen skal være framme innen 25 minutter. Det er noe av utfordringen med dagens måleenhet, som er kommunene, at en vil kunne ha både tettbygde strøk og grise-grendte strøk innenfor samme kommune, og at en eventuelt ikke vil få avdekket forskjellene mellom disse.

Emilie Enger Mehl (Sp) [12:52:50]: Det kan godt hende det er kommuner som har både tettbygde strøk og grise-grendte strøk, men faktum er at i de aller fleste kommuner i Hedmark når man heller ikke responstidskravet for grise-grendte strøk – altså 25 minutter, som er det høyeste kravet man skal kunne akseptere. Det nås jo ikke i veldig mange kommuner i Hedmark, basert på de siste tallene vi har.

Jeg synes det er kritisk at ikke regjeringen tar avstand fra et slikt forslag som har kommet nå. Det er ikke vedtatt. Statsråden sier det skal på høring. Men det er en klassisk måte å sentralisere på, hvor man – i stedet for å si at her er det store problemer med responstiden, at vi må skjerpe tilbudet hvis det ikke er trygghet for innbyggerne – sier at man skal endre målemetoden, så man i realiteten skjuler de tallene som viser at tilstanden i ambulansetjenesten er for dårlig. Hvis jeg har forstått statsråden rett, vil han ikke ta avstand fra at man nå skal miste muligheten til å se hvordan det står til med ambulansetjenesten i kommunene. Eller misforsto jeg?

Statsråd Bent Høie [12:53:56]: Jeg er opptatt av at en skal se dette best mulig. Det er derfor jeg som statsråd har fulgt opp NOU-ens forslag om å gjøre dette til en nasjonal kvalitetsindikator. Det er nettopp å ha det som en nasjonal kvalitetsindikator som er viktig for at vi hele veien skal være sikre på at vi har gode tjenester, og at vi kan forbedre tjenestene, fordi kunnskap om tjenestene er det som gjør at vi kan forbedre dem.

Men det er noe annet enn å si at enhver endring i måten vi måler dette på, er feil. For å ta et eksempel: I

Nord-Norge vil vi ha kommuner som er veldig store, som har ganske store byer og tettbygde områder i nordnorsk sammenheng, men som også har svære områder som er grisgrendte. Er det da riktig at en definerer f.eks. den kommunen til å ha veldig god ambulanseberedskap, når det egentlig bare handler om dem som bor i kommunesenteret, men ikke om dem som bor i distriktene i den kommunen? Det er utfordringen med dagens målemetode. Jeg er opptatt av at målemetodene skal være best mulig, nettopp for å oppnå det samme som representanten tar til orde for – både å opprettholde og forsterke et godt desentralisert tilbud i Norge.

Spørsmål 12

Elise Bjørnebekk-Waagen (A) [12:55:20]: «Korona-ledigheten har rammet unge hardt. Tall fra Nav viser at 12. januar var 70 000 under 40 år helt ledige. Et koronarammet arbeidsmarked har gjort porten inn til arbeidslivet smalere for mange unge. Det er grunn til å være bekymret for de langvarige konsekvensene av en høy ledighet blant unge.

Hva gjør regjeringen for å hindre at unge blir stående utenfor arbeidslivet og får en vedvarende svak tilknytning til arbeidslivet også etter at smitteverntiltakene er borte?»

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [12:55:58]: Det er ikke noen tvil om at norsk økonomi og arbeidsliv fortsatt er sterkt preget av koronakrisen. Selv om aktiviteten har tatt seg opp siden i fjor vår, og ledigheten har gått litt ned, ligger ledigheten omtrent dobbelt så høyt som i perioden før pandemien traff Norge, og for øvrig også mye høyere enn under tidligere kriser i nær fortid, som finanskrisen, oljekrisen etc.

Jeg er helt enig i utgangspunktet til representanten, nemlig bekymringen for unge som har blitt ledige i forbindelse med koronapandemien, også fordi vi ser at mange av dem som nå har mistet jobben eller blitt permittert, har kortere utdanning, mange har kanskje akkurat fått en fot innenfor arbeidslivet, mange er nettopp unge og har derfor kommet sist inn, men må først ut når en bedrift må nedbemanne. Vi vet også at dype og lange lavkonjunkturer kan ha negative konsekvenser for unge, særlig for unge som også har helsemessige utfordringer.

Jeg skal si litt om hvilke tiltak vi har i 2020 og 2021. Det er omfattende tiltak for å bedre situasjonen for unge som står utenfor arbeid og utdanning. I forbindelse med statsbudsjettet vedtok vi å øke bevilgningen til arbeidsmarkedstiltak med 825 mill. kr. Det er en økt satsing som bidrar til at flere kommer seg raskere i jobb,

og som motvirker at ledigheten biter seg fast på et høyt nivå. Det gir også rom for å styrke ungdomsinnsatsen til Nav, som denne regjeringen har lagt om. Viktige virkemidler i den ungdomssatsingen er opplæring, digital oppfølging, tilbud om sommerjobb og arbeidstrening i kombinasjon med mentor og inkluderingstilskudd.

Vi har også økt bevilgningen til individuell jobbstøtte, IPS, med 50 mill. kr i 2021. Det skal bidra til at flere med psykiske lidelser eller rusproblemer får innpass i arbeidslivet. Det vil også bli etablert et forsøk med IPS-ung for å få flere unge ut i arbeid.

Det er også viktig å ha med at utenfor mitt departements budsjett er det bevilget om lag 2,5 mrd. kr til utdanning og kompetanse i 2020 for å utvide kapasiteten og fleksibiliteten i hele utdanningssystemet. Poenget er rett og slett å gi unge og ledige, eller andre for den saks skyld, mulighet til å bygge opp kompetanse under den økonomiske krisen. For å ta et veldig enkelt eksempel: Hvis du fikk deg jobb, men ikke fikk fullført fagbrevet, skal det nå være tiden hvor du på en enkel og god måte, med dagpengene, skal ha mulighet til å starte på nytt og få fullført fagbrevet. Den samlede innsatsen vil gi mange unge muligheter til å fullføre en utdanning, noe som vi vet styrker tilknytningen til arbeidslivet og øker mulighetene for å få jobb.

Så er det viktig å si til slutt at situasjonen er veldig uoversiktlig. Vi vet ikke hvor lenge det vil vare. Det eneste vi vet, er at ledighetssituasjonen, altså den høye arbeidsledigheten, vil vare også etter at den siste vaksinen er satt. Så det vi må gjøre, er hele tiden også å se om vi trenger nye verktøy for å håndtere den økonomiske koronakrisen.

Elise Bjørnebekk-Waagen (A) [12:59:03]: Uoversiktlig er et godt stikkord fra statsråden, for når vi tidligere har spurt om hvor mange det er som nettopp får utdanning på dagpenger, har ikke statsråden hatt svar på det.

Nettopp det virkemiddelet som skal være med og ruste oss i kampen mot ledigheten, Nav, har fått kutt i år. Med et pennestrøk under forhandlingene mellom regjeringspartiene og Fremskrittspartiet ble de såkalte avbyråkratiseringskuttene økt fra 0,5 til 0,6 pst. – i en tid der vi har en stor ledighetskrise.

Statsråden var inne på ungdomsinnsatsen, og da lurer jeg på: Når det gjelder de unge som er under 30 år, og som etter åtte ukers ledighet skal få individuelt tilpasset arbeidsrettet oppfølging og et Nav som er tett på, er det sannsynlig at statsråden har oversikt over at ungdomsinnsatsen blir fulgt opp? Får unge oppfølging etter åtte uker?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [13:00:07]: Jeg skal kommentere tre ting.

For det første ungdomsinnsatsen: Det kom nylig en evaluering av den som viser veldig gode resultater, ikke minst når det gjelder å følge opp unge raskere. Vi er opptatt av at vi ikke bare skal sette i gang tiltak som ser bra ut på papiret, men faktisk følge dem opp, slik at vi ser at det hjelper de unge som trenger det.

Så må jeg kort kommentere to andre påstander som representanten kom med i sitt spørsmål. Det ene er at vi ikke har oversikt over hvor mange som tar utdanning. Det er helt riktig, men det er en veldig klar grunn til det. Det er at der vi før ba alle om å melde fra til Nav – på en rigid og byråkratisk måte – sa vi da koronakrisen traff: Dette kan vi ikke holde på med nå. Nå skal de få lov til å ta den utdanningen de vil, og så skal de slippe å melde fra til Nav. Da ofret vi litt av kontrollen vår og muligheten til å telle, men det var helt nødvendig og riktig. Vi må tilbake til et system nå hvor vi får det registrert, men det var riktig å gjøre det.

Så er det litt spesielt å fremstille en budsjettøkning på nesten 500 mill. kr utover det vanlige til Nav som et kutt.

Elise Bjørnebekk-Waagen (A) [13:01:11]: Jeg fikk ikke svar på spørsmålet. Får alle unge etter åtte uker oppfølging av Nav gjennom enten arbeidsrettede tiltak eller utdanningstiltak? Er det sånn at man har den oversikten, eller famler man i blinde her også?

Jeg vil også understreke at det er flere kommuner som allerede før koronakrisen hadde en lav andel sysselsatte. Min kommune, Sarpsborg, er en av dem. Så vet vi også at ekspertgruppen til regjeringen har påpekt at hvis en økning i arbeidsledigheten er på 1 pst. i inneværende år, vil det kunne tilsvare en varig reduksjon i sysselsettingsandelen på 0,2 pst.

Da lurer jeg på: Hva er det regjeringen vil gjøre for nettopp sånne kommuner som min kommune for å sørge for at ikke flere blir stående varig på utsiden?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [13:02:08]: Først til dette med ungdomsinnsatsen: Jeg sender gjerne over de konkrete tallene også fra den rapporten, som for øvrig ligger offentlig tilgjengelig, så vidt jeg vet, så kan man se hvordan det har gått.

Sarpsborg er ganske lik min hjemkommune, Porsgrunn. Sarpsborg har nok enda litt større sosiale utfordringer på en del av de indikatorene vi bruker, og det er ganske klassisk for en del tunge industrikommuner.

Så må det sies at Nav kan og må gjøre mye her, men som politiker ville jeg ha sagt at det viktigste stedet å starte er lenge før noen havner på Nav-kontoret. Det viktigste stedet å starte er å sørge for at man ikke gir folk et handikap gjennom at de ikke har fått en skikkelig skole, sørge for at de har en barnehage som ikke bare er lek og moro, som er utrolig viktig, men også ruster til

livet videre. Skoleresultater henger tett sammen med frafall i videregående skole, frafall i videregående skole henger tett sammen med sjansen for å komme seg inn på arbeidsmarkedet – altså øker sjansen for å komme inn hvis man ikke faller fra, og sjansen for å falle fra øker hvis man har dårlige skoleferdigheter.

Spørsmål 13

Siri Gåsemyr Staalesen (A) [13:03:38]: «Finanstilsynet har 14. desember 2020 fastsatt minstekrav til ansvarlig kapital og konvertibel gjeld for seks banker. Finanstilsynet varsler at flere banker vil få fastsatt krav i løpet av året.

Er det foretatt en analyse av distriktspolitiske konsekvenser av Finanstilsynets endring i kapitalkrav og konvertibel gjeld, og eventuelt hvilke konsekvenser vil denne endringen ha for boligbygging i distriktene?»

Statsråd Linda Hofstad Helleland [13:04:07]: Takk for spørsmålet.

Det kan se ut som om representanten har kommet til å forveksle to ulike saker som begge kom fra Finanstilsynet i desember. Jeg vil derfor redegjøre for begge to.

Den første saken omhandler fastsettelse av minstekrav fra Finanstilsynet den 14. desember og krav til ansvarlig kapital og konvertibel gjeld for seks banker. Dette er en oppfølging av Stortingets lovvedtak i mars 2018 om nytt regelverk for krisehåndtering av banker, som trådte i kraft 1. januar 2019. Regelverket innebærer bl.a. at den enkelte bank skal ha en plan for hvordan bankens finansielle stilling kan gjenopprettes dersom den skulle bli svekket. Videre skal Finanstilsynet ha krisetiltaksplaner for hver bank til bruk i mer alvorlige kriser. Finanstilsynet skal etter regelverket fastsette et minstekrav til summen av bankens egenkapital og såkalt konvertibel gjeld, dvs. gjeld som rimelig raskt og enkelt kan konverteres til egenkapital.

Alle banker som det er i allmennhetens interesse å få igjennom en krise, skal få et slikt krav av Finanstilsynet. I Norge har Finanstilsynet vurdert at de fleste banker er viktige for norsk økonomi og de lokale markedene bankene betjener. Tilsynet tar derfor sikte på å fastsette slike krav for de fleste norske banker.

Representanten spør også om konsekvenser for boligbygging i distriktene, og da antar jeg at hun tenker på Finanstilsynets rundskriv om såkalte høyrisikolån, som kom i desember, og som omhandler fortolkning av EU-regelverket. Det er en litt annen sak. Mulige konsekvenser for boligbyggingen har vært et sentralt tema i den offentlige debatten om dette rundskrivet. Finansministeren har nylig svart på to skriftlige spørsmål fra Stortinget om saken, nr. 813 og nr. 901. Finansmi-

nisteren redegjør der for at han har bedt Finanstilsynet gjennomgå finansnæringens kommentarer til dette rundskrivet og om nødvendig også innhente ytterligere informasjon fra og holde kontakt med næringene og se på mulighetene for å nyansere anvendelsen av de aktuelle reglene.

Et velfungerende boligmarked og tilrettelegging for boligbygging i Distrikts-Norge står høyt på min agenda. Boligbygging i distriktene er viktig for å gi befolkningen egnede boliger gjennom hele livet og for å tilrettelegge for tilflytting av arbeidskraft som trengs i både privat og offentlig sektor. Jeg er opptatt av at rammebetingelsene for bankene legger godt til rette for boligbygging i distriktene. Jeg vil derfor ha en tett dialog videre med finansministeren, slik at tolkningen av det aktuelle regelverket som representanten tar opp, ikke gir unødvendige innstramninger for bankene.

Siri Gåsemyr Staalesen (A) [13:07:06]: Endringene får store konsekvenser for boligbygging, arbeidsplasser og samfunnsbygging, og vi er alvorlig bekymret, sier lokalbanken, boligbyggelaget og de lokale politikerne i kor til en lokalavis i Nordland.

Vi kan låne ut mindre, noen lån kan bli dyrere, og vi får ikke konkurrere på like vilkår. Det vil være kunder som havner lenger bak i køen for å få lån, sier de videre til avisen.

Vi kan i verste fall måtte skrinlegge prosjekter fordi de ikke lar seg gjennomføre, sier direktøren i Ofoten Midt-Troms boligbyggelag. De er også bekymret for arbeidsplassene og befolkningsutviklingen.

Med det statsråden sier, er ikke regjeringen like skråsikker som lederen i Finanstilsynet, som sier at det ikke er rom for tolkninger eller endringer. Slik jeg hører statsråden, er hun åpen for å sikre endringer, slik at det ikke uforholdsmessig rammer små og mellomstore sparebanker.

Statsråd Linda Hofstad Helleland [13:08:05]: Som distriktsminister er jeg veldig glad for at regjeringen ved finansministeren raskt var på banen og allerede etter en uke ba tilsynet om å gå en ny runde for særlig å besvare kommentarer fra næringen, sparebankene og Finans Norge i den grad det er nødvendig og hensiktsmessig å innhente annen informasjon. Jeg ser også at finansministeren har svart Stortinget at han legger til grunn at Finanstilsynet nå gjennomgår næringens kommentarer til rundskrivet, og at de ser på mulighetene for å nyansere anvendelsen av regelverket. Jeg er kjent med at det er en dialog mellom Finanstilsynet og banknæringen i tråd med oppfordringen fra regjeringen, og jeg håper at denne saken finner en løsning som ikke i vesentlig grad svekker bankenes mulighet til å fi-

nansiere boligprosjekter i hele landet og ikke minst i distriktene.

Siri Gåsemyr Staalesen (A) [13:09:08]: Hver gang Ofoten Midt-Troms Boligbyggelag eller andre utbygger går i gang med et boligprosjekt som skal videreselges til andre, f.eks. en boligblokk, blir det nå omtalt som spekulativ finansiering av fast eiendom. Sånn det er nå, skal en ha en risikovekt på 150 pst. Vanligvis selger boligutviklere unna et visst antall leiligheter i et boligprosjekt før de går i gang med lånefinansiering av byggingen, og det kan ofte være rundt 60 pst. av leilighetene. De resterende 40 pst. selges mens de bygges, eller legges ut for salg når boligprosjektet er ferdig. Nå holder ikke det lenger for Finanstilsynet. Ikke engang 100 pst. salg er godt nok. Det nye kravet er at prosjektet må være ferdig bygget og ha ferdigattest før høyrisikostempelet med formuleringen om spekulativ finansiering fjernes.

Hva tenker statsråden om ulikheten for de utbyggerne som må selge 60 pst. av leilighetene før oppstart, og de som nå må selge 100 pst.?

Statsråd Linda Hofstad Helleland [13:10:10]: Det er ofte praksis for boligbyggelagene i dag at 60 pst. av boligene er solgt før spaden stikkes i jorda.

Som sagt er jeg glad for at finansministeren så raskt var på banen og ba tilsynet ta en ny gjennomgang, og at det nå er en dialog mellom tilsynet og banknæringen i tråd med den oppfordringen. Det er jeg veldig glad for. I Norge har vi et godt regelverk fra før, så i den grad det er mulig å finne en løsning som ikke i vesentlig grad vil svekke bankenes mulighet til å finansiere boligprosjekter i distriktene, vil vi være veldig glade for det.

Spørsmål 14

Liv Signe Navarsete (Sp) [13:11:20]: «Det vart nyleg publisert funn frå Befalets Fellesorganisasjon (BFO) si undersøking om trivselen blant tilsette i Forsvaret. Ifølgje undersøkinga vil berre kring åtte prosent av dei tilsette i Forsvaret i dag tilrå Forsvaret som arbeidsplass. Tilstanden innan eigedom, bygg og anlegg er kritisk dårleg fleire stader. Dersom tilhøva ikkje vert betra snarleg vil Forsvaret både miste viktig kompetanse og verte mindre attraktivt som arbeidsplass.

Kva meiner statsråden om funna frå BFO si undersøking, og kva vil han gjere med situasjonen?»

Statsråd Frank Bakke-Jensen [13:12:00]: Jeg velger først å kommentere selve undersøkelsen litt. Den gikk ut til ca. 200 ansatte i Forsvaret. Den er som følger:

Hvilken forsvarsgren er du tilsatt i?

Hvilken BFO lokalforening hører du til?

Er det kun én eneste ting som ikke er i orden der du jobber og/eller bor?

Du svarte nei på det forrige spørsmålet. Kan du beskrive hva som ikke fungerer der du jobber og/eller bor?

Du svarte ja på det forrige spørsmålet. Så bra, da er du godt ivaretatt av arbeidsgiver. Gratulerer! Og så kommer det:

Hvor sannsynlig er det at du anbefaler Forsvaret som arbeidsplass til venner eller bekjente, på en skala fra 1 til 10? Og hvor sannsynlig er det at du jobber i Forsvaret ut 2021, på en skala fra 1 til 10?

Dette er altså en så tendensiøs undersøkelse at jeg har vanskelig for å komme på å ha sett noe sånt noen gang før. Jeg er veldig betenkt når det gjelder å gi legitimitet til denne undersøkelsen. Det er et makkverk. Det er faktisk en mengde foreninger vi karakteriserer som sekter, som har betydelig større frihet for personlige meninger enn det BFO setter som standard her.

Så til det spørsmålet handler om, for det er kjempeviktig: Trivsel blant våre ansatte og vernepliktige har høy prioritet i Forsvaret. Det er forsvarssjefen og jeg opptatt av. Forsvaret gjennomfører årlige undersøkelser blant personellet i Forsvaret. Undersøkelsene har over flere år vist at det er høy jobbtilfredshet i Forsvaret. I siste medarbeiderundersøkelse hadde 73 pst. av Forsvarets ansatte fortalt sine venner at Forsvaret er en god organisasjon å jobbe i. Flere enn åtte av ti soldater som avtjener førstegangstjeneste, oppga at de trivdes godt eller meget godt. At Forsvaret har et godt omdømme i samfunnet, illustreres tydelig av de høye søkertallene vi har til Forsvarets utdanninger.

Samtidig er jeg opptatt av alle innspill fra arbeidstakerorganisasjonene, og jeg er opptatt av å ta dem på alvor – også kritikk av tilstanden på boligforholdene i Forsvaret. At boforholdene enkelte steder ikke er tilfredsstillende, er kjent for Forsvarsbygg, Forsvaret og Forsvarsdepartementet. Det pågår og planlegges derfor prosjekter både i forlegninger og i boliger. Situasjonen vil bli bedre, men dette tar litt tid.

BFOs temperaturmåling omtaler også personellens belastning ved bl.a. høyt fravær grunnet nødvendig kursing og etterutdanning. Medarbeiderundersøkelser i Forsvaret viser også et høyt arbeidstempo og ujevn arbeidsbelastning, slik at arbeid har hopet seg opp. Dette er noe Forsvaret følger opp for å forbedre. Vi har i den kommende langtidsplanperioden lagt opp til en styrking av bemanningen i Forsvaret, og det vil utvikles mer fleksible bemanningskonsepter for å øke tilgangen på kompetanse og redusere disse belastningene.

Jeg er veldig fornøyd med at arbeidstakerorganisasjonene også engasjerer seg i medarbeidernes hverdag,

men verktøyet man velger, må det som sagt være lov til å stille seg kritisk til.

Liv Signe Navarsete (Sp) [13:15:03]: Eg takkar for svaret. BFO er ikkje dei einaste som set spørsmålsteikn ved spesielt buforholda som finst i Forsvaret. Tillitsvaldordninga i Forsvaret, TVO, har òg hatt ei undersøking blant sine tillitsvalde. Fokuset har vore på å kartlegge dei avvika som er der soldatane som er inne til fyrstegongsteneste oppheld seg mest. Det er kaserne, velferdsbygg og idrettsbygg. Tillitsvaldordninga i Forsvaret reagerer på at det ikkje er ei oversikt hos leiinga i Forsvaret på dette området. Senterpartiet føreslo i samband med arbeidet med langtidsplanen for Forsvaret at det skulle lagast ei slik oversikt, for då kunne ein lettare både prioritere og vita kvar ein treng mest å investere.

Kvifor nektar regjeringa å vere med på å få laga eit slikt oversyn?

Statsråd Frank Bakke-Jensen [13:16:08]: Det viktigste er ikke å nekte å være med på en slik oversikt. Det finnes i utgangspunktet oversikt over det, men ofte kan det å distribuere informasjon være like viktig som å samle inn og ha informasjon. Jeg har gitt beskjed om at Tillitsvalgtordningen skal være med på de rundene man går for å kartlegge tilstanden på EBA, eiendom, bygg og anlegg, i Forsvaret. Det tror jeg er en god ordning, både for å avklare hvilke forventninger og behov vernepliktige har, og fordi plasskommandanter, Forsvaret og Forsvarsbygg får mulighet til å levere førstehåndskunnskap om tilstanden i Forsvaret. Det er mye å klage på, men det gjøres også en betydelig jobb for å få ting bedre. Det å få engasjert også Tillitsvalgtordningen og de vernepliktige i både kartleggingsarbeidet og det å peke ut veien videre, tror jeg er viktig i så måte.

Liv Signe Navarsete (Sp) [13:17:04]: Eg takkar igjen for svaret. Forsvarsbygg har vedgått at det er eit vedlikehaldsetterslep. Forsvaret har òg vedgått at ein ikkje har eit samla oversyn over det som må gjerast totalt sett.

Me er i ein spesiell situasjon. Det er koronapandemi, som plagar både Forsvaret og samfunnet elles. Det kom nettopp melding om at heile besetninga på fregatten KNM «Fridtjof Nansen» er i karantene – det er vel snakk om 130–150 personar – fordi eitt besetningsmedlem er smitta. I nord er ein bekymra både fordi ein skal ta imot mange tusen utanlandske soldatar, og for kva som skjer viss dei som er inne til fyrstegongsteneste, vert smitta.

Kan statsråden forsikre om at når det gjeld både dei som skal kome til landet, og ikkje minst dei som er inne til fyrstegongsteneste, er det tilstrekkeleg med fasilitetar til at ein kan vareta smittevernet dersom dei skulle verte smitta av korona?

Statsråd Frank Bakke-Jensen [13:18:09]: Dette er en uro jeg har kjent på siden den 12. mars. Vi var lenge i tvil om det var mulig å ta inn nye rekrutter, eller om vi skulle se på en ordning der vi beholdt dem som var inne til verneplikt. Vi valgte å ta inn nye rekrutter til verneplikten. Det har i stort gått bra, og dette følger vi hver dag. Når det gjelder tilfellet på KNM «Fridtjof Nansen», har vi tidligere også lokalisert smitte på et fartøy og klart å isolere og satt i karantene. Det er rutiner for dette, og det har fungert veldig bra i Forsvaret, med alle de tilfellene vi har hatt.

Det er håpløst å gi garantier, men i stort jobber vi veldig tett med Forsvaret med dette, vi jobber tett med lokale helsemyndigheter, kommunelege og regionale helsemyndigheter. De går god for at det regimet vi har planlagt for og rigget til nå, skal være så godt som vi kan gjøre det. Dette er dessverre et felt der vi ikke kan gi noen garantier, men den erfaringen vi har høstet, tilsier at vi er på trygg vei.

Spørsmål 15

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [13:19:37]: «Raskatastrofen i Gjerdrum rammet et helt lokalsamfunn hardt og brutalt og har berørt hele Norge. Nødetater, frivillige og kriseledelsen i kommunen har gjort en heltemodig og ekstraordinær innsats. Samtidig ligger det enorme utfordringer i krisehåndtering over lang tid og oppfølging av evakuerte og andre hardt ramma, og arbeidet med å gjenreise Ask vil bli svært omfattende og kostbart.

Kan statsråden garantere at staten vil stille opp og dekke alle kostnader som kommunen har både på kort og lengre sikt som følge av raskatastrofen?»

Statsråd Nikolai Astrup [13:20:22]: Kvikkleireskredet i Gjerdrum var en svært tragisk hendelse med fatale konsekvenser og mange berørte. Vi må langt tilbake i tid for å finne naturkatastrofer her til lands av tilsvarende omfang. Kommunen har gjort en formidabel innsats i denne vanskelige situasjonen, men har også en stor og krevende oppgave foran seg. Regjeringen har hele tiden vært tydelig på at staten skal stille opp med ressurser, og jeg kan forsikre om at kommunen ikke skal stå alene med gjenoppbyggingen av lokalsamfunnet. Dette har jeg også formidlet direkte til ordføreren i Gjerdrum.

Kommuner som rammes av naturskader, kan få kompensasjon for ekstraordinære merkostnader gjennom skjønnskudd fra departementet. Kompensasjonsordningen omfatter både merkostnader knyttet til den akutte krisesituasjonen og utgifter til gjenoppbyggingen av kommunal infrastruktur. I tråd med de gjeldende retningslinjene dekker ordningen alle mer-

kostnader knyttet til hendelsen utover en liten egenandel på 250 kr per innbygger.

Det er foreløpig uklart hvor store merkostnadene etter skredkatastrofen vil bli. Det vil ta tid å få en fullstendig oversikt over de økonomiske konsekvensene. Det vil også ta tid å få kartlagt hva som dekkes av forsikringer og andre ordninger, men det er allerede nå klart at det er snakk om betydelige summer. Statsforvalteren i Oslo og Viken er i dialog med kommunen om de økonomiske konsekvensene av skredet, og departementet har tett kontakt med Statsforvalteren om saken. Jeg kan forsikre om at staten skal stille opp, og at vi vil kompensere kommunen i tråd med gjeldende retningslinjer. Jeg er innstilt på at den økonomiske kompensasjonen skal komme raskt.

Departementet vil også kunne utbetale deler av kompensasjonen som forskudd før det foreligger en mer detaljert oversikt over de økonomiske konsekvensene for kommunen. Jeg er blitt gjort kjent med at det er kommet en søknad om forskuttering av midlene fra kommunen, og den vil vi selvfølgelig behandle meget raskt, slik at kommunen får forutsigbarhet i denne vanskelige og krevende tiden.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [13:22:31]: Jeg takker for svaret. Som statsråden er inne på, er dette en helt ekstraordinær, alvorlig hendelse – av det omfang, den alvorlighet og den konsekvens – både for dem som har mistet livet, for etterlatte, for hele lokalsamfunnet og for kommunen på kort sikt og over tid. Også ut fra omfanget er det selvsagt viktig for kommunen å ha forutsigbarhet – på grunn av det omfang det har, de kostnadene det har, og også fordi det kan være vanskelig å se helt sammenlignbare situasjoner og hva som har skjedd der. Slik jeg tolker statsråden, vil kostnader en da vil få dekket, være knyttet til både ekstraordinære driftsutgifter og kostnader til investeringer som går på gjenoppbygging av sentrumsområdet på Ask. Er det riktig forstått?

Statsråd Nikolai Astrup [13:23:26]: Det er helt riktig forstått at det omfatter akutte kostnader som nå har påløpt i form av f.eks. utgifter til hotell, ekstraordinære utgifter til lokaler og innleie av ressurser som bistår i arbeidet. Det omfatter også gjenoppbygging av kommunal infrastruktur, som jo er en betydelig utfordring i akkurat dette tilfellet. Både vann, kloakk og strømforsyning har blitt påvirket av denne tragiske hendelsen.

Som sagt kommer det til å ta noe tid før vi får full oversikt over omfanget av dette og hva det vil innebære for statens del. Men staten skal naturlig nok stille opp, og det blir antakelig et ganske stort beløp med tanke på hvor omfattende denne hendelsen har vært.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [13:24:26]: Det jeg håper, er at en gjennom dette har løpende og tett dialog med kommunen, både direkte og via Statsforvalteren. Når det eksempelvis gjelder det som går på driftsutgifter, er noe helt åpenbart direkte knyttet til katastrofen, men også her vil det kunne være behov for å ha ekstra bemanning i kortere eller lengre tid knyttet til krisehåndtering og til oppfølging. Kommunen har et stort ansvar for oppfølging av evakuerte og andre berørte som lever med stor usikkerhet og store ettervirkninger av en slik katastrofe. Jeg håper at dette også ligger i det.

I tillegg er det en utfordring knyttet til dette, som jeg vil spørre statsråden om. Det er klart at her handler det om sentrum i kommunen, som har vært et av de store utbyggingsområdene i kommunen. Det vil sannsynligvis også ganske raskt være behov for å få tilgjengelig andre trygge områder å kunne bygge på. Vil statsråden bidra til at en raskt får mulighet til og framgang i planarbeid på slike områder?

Statsråd Nikolai Astrup [13:25:36]: Representanten tok opp en rekke spørsmål i sitt innlegg, og jeg er enig i at det kommer til å være ganske mange ulike deler av kommunens virksomhet som vil være påvirket av den tragiske hendelsen – og det vil være det i lang tid. Det er selvsagt også noe vi må ta høyde for når vi ser på den økonomiske kompensasjonen som staten tar på seg. Blant annet vil det her være omsorgsboliger som ikke lenger kan benyttes, barnehage som ikke lenger kan benyttes. Heldigvis har vi sett at nabokommunene i denne akutte fasen har stilt opp for Gjerdrum og tilbudt seg å avlaste i denne krevende perioden. Det er veldig godt å se at solidariteten mellom kommunene her lever i beste velgående.

Statsforvalteren følger opp kommunen tett, og vi har dialog både med kommunen og ikke minst gjennom Statsforvalteren.

Spørsmål 16

Nina Sandberg (A) [13:26:53]: «Færre tar videreutdanning nå enn for ti år siden, men kompetanseheving gjennom yrkeslivet blir stadig viktigere. På Kontaktkonferansen for forskning og høyere utdanning 12. januar ba statsministeren universitetene legge om til kortere utdanninger. Det ble sagt at universitetene må endre «businessmodell». Arbeiderpartiet har foreslått endringer av finansieringssystemet slik at det kan lønne seg for læresteder å tilby etter- og videreutdanning. Regjeringen sa nei.

Hva er regjeringens viktigste tiltak for at universitet og høyskoler skal lykkes med denne betydelige omstillingen?»

Statsråd Henrik Asheim [13:27:35]: Jeg takker for spørsmålet.

Som representanten Sandberg peker på, er det et paradoks at andelen som tar videreutdanning de siste ti årene har gått ned, samtidig som andelen virksomheter som sier de mangler kompetanse, øker. Derfor var det nødvendig at regjeringen i 2013 børstet støv av kompetansepolitikken.

På kontaktkonferansen 12. januar sa både statsministeren og jeg at universiteter og høyskoler må gjøre utdanningene sine mer relevante for folk flest. Dette er ikke noe nytt. Det er allerede lovfestet i dag at de skal tilby etter- og videreutdanning, men vi må gjøre det i større omfang enn før. Dette er i tråd med målene i kompetansereformen, nemlig at ingen skal gå ut på dato på grunn av manglende kompetanse. Da må også familiefaren i Distrikts-Norge med boliglån og jobb få bedre muligheter til å fylle på sin kompetanse.

For å lykkes med dette må vi gjøre flere ting. Universiteter og høyskoler må bidra med flere fleksible og desentraliserte tilbud, arbeidsgivere må legge til rette for at tilsatte kan studere ved siden av jobb, og arbeidstakere må bruke tid på studiene.

Fra regjeringens side har vi i kompetansemeldingen redegjort for en rekke tiltak som i sum vil bidra til at flere voksne kan ta videreutdanning. Ett tiltak er å stimulere til at universiteter og høyskoler tilbyr flere korte og fleksible tilbud. De siste årene har vi brukt rundt 300 mill. kr på dette. Det kommer på toppen av basisbevilgningene de får. Sammen med institusjonenes egne rammebevilgninger, som har hatt en realvekst på 20,2 pst. siden 2013 til vedtatt budsjett for 2021, vil disse tilskuddsordningene bidra til en økning av de fleksible tilbudene.

Vi er også i gang med å følge opp egenbetalingsforskriften, som i dag er til hinder for å utvikle en del tilbud, og vi gjør Lånekassen mer fleksibel for voksne.

Når det gjelder endringer i finansieringssystemet for universiteter og høyskoler, er det helt riktig at jeg ikke var spesielt begeistret over at hvorvidt studenter fikk seg relevant jobb etter studiene, var den beste måten å finansiere sektoren på, fordi det er noe de ikke har kontroll over. Men hele finansieringen av universitets- og høyskolesektoren er et tema jeg vil ta opp i den varslede styringsmeldingen som kommer før påske.

Regjeringen vil i tillegg legge frem en egen strategi for desentralisert og fleksibel utdanning for fagskoleutdanning og høyere utdanning før sommeren. Gjennom denne strategien vil vi samle tiltakene vi har på området, peke på nye ambisjoner og gi retning for dette arbeidet.

Nina Sandberg (A) [13:30:07]: Jeg takker statsråden for svaret.

Jeg har registrert at regjeringen skal legge fram en strategi der det skal pekes ut en retning og vises fram gode eksempler. Men den pengepotten statsråden referer til, konkurranse om midler og denne strategien kan ikke være hele svaret. Vel er eksempelets makt stor, men hvis universitetene og høyskolene skal møte framtidig etterspørsel etter videreutdanning, trengs det ikke bare inspirasjon og konkurransebaserte midler, men man må ha tiltak som monner.

I nettavisen Khrono nylig gikk direktør Skule i Kompetanse Norge ut og etterlyste finansiering av de fleksible utdanningene. Han framhevet manglende langsiktige ordninger for finansiering som en stor utfordring for Norge, og mente at disse pengene enten må komme gjennom finansieringssystemet eller fra betalingsvillige virksomheter.

Hva vil statsråden gjøre? Vil han ta i bruk finansieringssystemene?

Statsråd Henrik Asheim [13:31:17]: La meg først bare si at det er helt riktig at vi kommer med en strategi for desentralisert utdanning før sommeren, men det er ikke bare den vi kommer med. Vi kommer med en styringsmelding, vi kommer med en arbeidslivsrelevansmelding, og vi kommer med en strategi for fagskolene. Alt dette er diskusjoner som jeg ser frem til å ha også med Stortinget – om hvordan vi sørger for disse tiltakene.

For å være litt direkte: Jeg har ingen prestisje i ikke å få til brede forlik om disse tingene. Jeg er veldig for at vi kan få til det også med representanten Sandbergs parti, Arbeiderpartiet.

Så er det naturligvis slik at i denne sektoren, som i alle sektorer, skulle man ønske at det alltid var veldig mye forutsigbarhet over veldig lang tid, og at man var lovet penger nærmest automatisk uansett. Men jeg er litt opptatt av at den finansieringen vi gir, også utløser ny aktivitet – at den ikke bare gis som basisbevilgning, men at den også gis gjennom nettopp konkurranse og utlysning av midlene.

Vi skal omtale finansieringssystemet, og det er helt åpenbart, som også kom tydelig frem på kontaktkonferansen, at dette er et oppdrag for universitets- og høyskolesektoren som blir viktigere i årene som kommer.

Nina Sandberg (A) [13:32:19]: Takk til statsråden.

Tilbake til kontaktkonferansen. Der sa statsministeren at det å tilby kortere utdanning og kurs også er en oppgave for offentlig finansierte universiteter. Hvis ikke lærestedene påtok seg den oppgaven – og jeg siterer – «vil private aktører ta over dette feltet, og det vil være dumt».

Jeg tror den omleggingen statsministeren ba om, vil kunne utfordre gratisprinsippet i høyere utdanning. Lik tilgang til utdanning er grunnleggende for oss i Arbeiderpartiet. Jeg har notert meg at det har blitt borte i Høyres partiprogram for de kommende årene.

Mitt spørsmål til statsråden er: Ser han at gratisprinsippet kan undergraves i et utdanningssystem der stadig mer av universitetenes tilbud blir etter- og videreutdanning som ikke leder til en grad? Hvordan vil statsråden ivareta gratisprinsippet i høyere utdanning?

Statsråd Henrik Asheim [13:33:15]: Det er mitt parti, Høyre, som lovfestet gratisprinsippet. Det var det Kristin Clemet som gjorde. Det kan godt hende at vi har glemt et kulepunkt som vi må putte inn i programmet, men når vi selv lovfester det prinsippet, står vi også veldig tydelig for det. Det kommer i tillegg – det glemte jeg å ramse opp i sted – en ny universitets- og høyskolelov som sikkert også vil omtale dette viktige prinsippet.

Det handler om at utdanning skal være tilgjengelig for alle. Det skal ikke være bakgrunnen som avgjør om man får lov til å ta høyere utdanning i Norge. Slik er det, og slik skal det være. Men noe av det statsministeren påpekte, var jo at behovet for etter- og videreutdanning og fleksible tilbud er der uansett, og tilbudet vil komme opp uansett, og hvis ikke de offentlig finansierte institusjonene bidrar med det, vil det dukke opp private aktører som vil levere det. Det var mer en advarsel enn et ønske fra statsministeren.

En av de tingene som institusjonene har tatt opp med oss, er nettopp egenbetalingsforskriften, som gjør at man ikke kan bruke den samme undervisningen som man har til studenter som er der på gratisprinsippet, for dem som tar etter- og videreutdanning.

Spørsmål 17

Åsunn Lyngedal (A) [13:34:33]: «Narvik kommune og bygda Skjomen er opptatt av den pågående revisjonen av konsesjonsvilkårene for Statkrafts utbygging av elva Skjoma. En revisjon oppfattes som avgjørende for å få en bærekraftig laksebestand i elva. Saken er kraftig forsinket.

Når kan det forventes at saken kommer til behandling i Olje- og energidepartementet?»

Statsråd Tina Bru [13:34:59]: Konsesjonsvilkårene for eldre vannkraftkonsesjoner kan revideres etter 50 år. Hovedformålet med en revisjon vil være å bedre miljøforholdene i tidligere regulerte vassdrag. Dette må da også avveies mot formålet med konsesjonen, som selvfølgelig er kraftproduksjon.

Konsesjonen for reguleringen av Skjomenvassdraget i Narvik kommune ble gitt i 1969, og vilkårene kan revideres fra 2019. NVE åpnet revisjonssak i 2016 etter krav fra kommunen og allmenne interesser. Statkraft utarbeidet et revisjonsdokument i 2017. NVE har foretatt en høring av revisjonsdokumentet og har på bakgrunn av høringen bedt Statkraft om å gjennomføre tilleggsundersøkelser. Disse ble ferdigstilt i 2020.

NVE arbeider nå med en innstilling til departementet, men det er litt vanskelig å anslå når den vil kunne oversendes. Jeg skjønner at Narvik kommune og bygda Skjomen er opptatt av den pågående revisjonen, og jeg vil forsikre om at både NVE og departementet vil gjøre en grundig vurdering av kravene som er kommet inn, og vurdere hva som kan gjennomføres av tiltak av hensynet til laks.

Åsunn Lyngedal (A) [13:36:10]: Skjoma var en av de beste storlakselvene i Norge før utbyggingen i 1969, men nå har det ikke vært lov for lokalbefolkningen i bygda å fiske laks i elva på mange år, og det er heller ikke mulig å reise til Skjomen for å oppleve elva.

Arbeiderpartiet mener at tap av naturmangfold er en like stor trussel mot livsgrunnlaget vårt som klimændringene. Villaksen er av flere kalt Norges panda. Norge har et særlig ansvar for å ta vare på villaksen fordi en tredel av verdens atlanterhavslaks lever i våre fjorder.

Norsk institutt for naturforskning, NINA, er sammen med befolkningen i Skjomen klar på at det er minstevannføring som er avgjørende for å redde laksen. Sånn det er nå, bunnfryser elva hver vinter, og da dør både rogn og yngel. Hvordan stiller regjeringen seg til å stille absolutte krav om minstevannføring for alle vilkårsrevisjoner der det ikke ble gjort da man bygde ut?

Statsråd Tina Bru [13:37:12]: Vi er alle enige om at vi skal forsøke å gjøre miljøforbedringer i en del av de vassdragene som har konsesjon, og ta dem opp til vilkårsrevisjon. Der har man også en prioritert liste man følger. Jeg deler veldig det som representanten her tar opp, nettopp vårt ansvar for å sikre laksebestanden i Norge i ulike vassdrag. Det har stor betydning for reiselivet, for dem som bor der, for dem som lever av det, og selvfølgelig for miljøforholdene i vassdraget.

Men nå er denne saken til revisjon. Vi kommer til å vurdere disse tiltakene grundig når vi får saken til behandling, men det er vanskelig for meg å si noe på nåværende tidspunkt om de vurderingene, gitt at innstillingen fra NVE ennå ikke foreligger.

Åsunn Lyngedal (A) [13:37:56]: Det pågår veldig mange store og små omkamper om de store miljøinngrepene som skjedde da vassdragene med vannkraft ble bygd ut, for over 50 år siden for Skjomas del.

Det å ivareta miljøhensyn må balanseres mot mengden fornybar kraft, og et tap av kraftproduksjon vil bli en konsekvens av å stille miljøkrav. Hva er regjeringens uttalte politikk innenfor balansen mellom krafttap og det å ivareta naturmangfold?

Statsråd Tina Bru [13:38:40]: Dette er spørsmål Stortinget har diskutert mange ganger tidligere. I forbindelse med listen over de revisjonene vi kommer til å foreta etter hvert, som er i prioritert rekkefølge, som jeg nevnte i stad, har man også akseptert en viss grad av tap av kraftproduksjon. Det er helt riktig som representanten sier, at det i mange tilfeller vil medføre tap av kraftproduksjon når man går inn og gjør miljøforbedringer, men det har man vært villig til, for det er også en viktig verdi. Som representanten sier, er mange av disse konsesjonene gitt for mange år siden, og det er også grunn til å se på hvordan man kan gjøre miljøforholdene bedre.

Men dette vil alltid være en avveining, og vi skal inn i en fremtid hvor vi trenger mer kraft. Vi skal elektrifisere mye, vi skal nå noen ganske ambisiøse klimamål, så dette er en kontinuerlig balanse. Nå skal vi her i Stortinget i morgen diskutere en sak om vernede vassdrag. Å gå inn i vernede vassdrag for å bygge mer kraftproduksjon er ikke en politikk jeg er enig i, for jeg mener vi også må ivareta miljøverdiene våre.

Presidenten: Da er den ordinære spørretimen over.

Sak nr. 3 [13:39:43]

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke referat.

Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Så er ikke sett. Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 13.40

